

Ministarstvo ekonomskog razvoja

**Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima
Ministarstva ekonomskog razvoja za 2023. godinu**

Mart 2024. godine

SADRŽAJ:

UVOD.....	3
REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA RADA VLADE.....	5
OBAVEZE PO PROGRAMU RADA VLADE KOJE NIJESU REALIZOVANE.....	6
REALIZACIJA ZAKLJUČAKA	7
AKTIVNOSTI PO PROGRAMU RADA MINISTARSTVA	7
PRIKAZ AKTIVNOSTI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA	8
Direktorat za unapređenje konkurentnosti.....	9
Direktorat za industrijski i regionalni razvoj.....	14
Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.....	22
Direktorat za međunarodnu trgovinsku i ekonomsku saradnju.....	33
Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar.....	39
Direktorat za evropske integracije i EU fondove.....	44
Odjeljenje za unutrašnju reviziju.....	50
Odjeljenje za integritet.....	52
Kabinet ministra.....	54
Služba za pravne poslove, finansije i tehničku podršku.....	56
PREDLOG MJERA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA	61
Rezime izvještaja o radu Zavoda za metrologiju za 2023. godinu.....	63
Rezime izvještaja o radu Uprave za kapitalne projekte za 2023. godinu.....	68

UVOD

Zakonom o državnoj upravi ("Sl. list CG" br. 78/18, 70/21 i 52/22) propisano je da Ministarstvo, najmanje jednom godišnje, podnosi Vladi izvještaj o radu o stanju u upravnoj oblasti za koju je osnovano, a koji sadrži prikaz ostvarenih ciljeva postavljenih u programu rada Vlade, programu rada ministarstva i strategijama i programima. Nadalje propisano je i da izvještaj sadrži i pregled mjera i aktivnosti preduzetih za izvršavanje postavljenih ciljeva, prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa, predlog mjera za unaprjeđenje stanja u oblasti za koju je ministarstvo osnovano, kao i finansijski izvještaj ministarstva.

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG" br. 98/23, 102/23 i 113/23) propisano je da Ministarstvo po pravilu, u prvom kvartalu tekuće godine, podnosi Vladi izvještaj o radu i stanju u određenoj upravnoj oblasti za prethodnu godinu, koji obavezno sadrži prikaz:

- ostvarenih ciljeva sadržanih u programu rada Vlade, programu rada ministarstva i strategijama i programima propisanim zakonom kojim se uređuje državna uprava,
- mjera i aktivnosti preduzetih za izvršavanje postavljenih ciljeva,
- izvršavanja zakona i drugih propisa,
- realizacije zaključaka Vlade,
- realizovanih aktivnosti u vršenju upravnog nadzora,
- predloga mjera za unapređenje stanja u oblasti za koju je ministarstvo osnovano, i
- podataka iz finansijskog izvještaja ministarstva.

Organ uprave podnosi izvještaj o radu ministarstvu koje nad njegovim radom vrši nadzor, koji sadrži prikaz realizacije poslova i zadataka iz djelokruga rada utvrđenih ovom uredbom.

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma nastavilo je sa radom kao Ministarstvo ekonomskog razvoja, u čijoj nadležnosti više nije oblast turizma, koja je ovom Uredbom prešla u nadležnost Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. S tim u vezi, poblast turizma nije pokrivena ovim Izvještajem.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 07.decembra 2023. godine, utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja, broj: 016-102/23-7712/7, koji je stupio na snagu dana 18.decembra 2023. godine. Shodno navedenom Pravilniku unutrašnje organizacione jedinice su:

1. Direktorat za unapređenje konkurentnosti privrede

- 1.1 Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- 1.2 Direkcija za jačanje preduzetništva i saradnju sa biznis zajednicom
- 1.3 Direkcija za nacionalni brend
- 1.4 Direkcija za industrijsku politiku i razvoj
- 1.5 Direkcija za stečaj i privredno pravo

2. Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju

- 2.1 Direkcija za konkurenciju i unutrašnju trgovinu
- 2.2 Direkcija za infrastrukturu kvaliteta
- 2.3 Direkcija za zaštitu potrošača
- 2.4 Direkcija za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine
- 2.5 Direkcija za intelektualnu svojinu
 - 2.5.1 Odsjek za patente i topografije poluprovodnika
 - 2.5.2 Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla
 - 2.5.3 Odsjek za autorsko i srodna prava

3. Direktorat za međunarodnu saradnju, evropske integracije i implementaciju EU fondova

- 3.1 Direkcija za režim spoljne trgovine kontrolisanom robom
- 3.2 Direkcija za regionalnu trgovinu i pristup tržištu usluga
- 3.3 Direkcija za multilateralnu trgovinu i saradnju sa STO
- 3.4 Direkcija za međunarodnu ekonomsku saradnju
- 3.5 Direkcija za pripremu učešća na Svjetskoj izložbi Expo
- 3.6 Direkcija za evropske integracije
- 3.7 Direkcija za programiranje i implementaciju EU fondova

4. Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar

- 4.1 Direkcija za elektronske komunikacije i radio spektar

- 4.2 Direkcija za širokopojasni pristup internetu
- 4.3 Direkcija za poštansku djelatnost
- 5. Direktorat za investicioni i regionalni razvoj**
 - 5.1 Direkcija za podsticaj investicija i realizaciju investicionih projekata
 - 5.2 Direkcija za monitoring i koordinaciju investicionih projekata
 - 5.3 Direkcija za transformaciju i razvoj zanatstva
 - 5.4 Direkcija za regionalni razvoj
- 6. Odjeljenje za unutrašnju reviziju**
- 7. Kabinet ministra**
 - 7.1 Biro za odnose sa javnošću
- 8. Služba za pravne, opšte, kadrovske, finansijske poslove i javne nabavke**
 - 8.1 Kancelarija za pravne i opšte poslove
 - 8.2 Kancelarija za kadrovske poslove i ljudske resurse
 - 8.3 Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove
 - 8.4 Kancelarija za javne nabavke
 - 8.5 Kancelarija za integritet
- 9. Služba za informacione tehnologije**

Shodno članu 10 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, **Ministarstvo ekonomskog razvoja** vrši poslove uprave koji se odnose na: pripremu i praćenje propisa iz oblasti regionalnog razvoja, slobodnih i biznis zona, industrije, transformacije privrede, privrednih društava, stečaja, zanatstva, unutrašnje i spoljne trgovine, kao i elektronske trgovine, zaštite potrošača, nacionalnog brenda, konkurencije, standardizacije, akreditacije, metrologije, sistema kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistema ocjene usaglašenosti tehničkih propisa iz nadležnosti ministarstva; tržišnog nadzora industrijskih proizvoda; industrijske svojine; autorskog i srodnih prava; optičkih diskova, elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; priprema i ostvarivanje planova razvoja; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; realizaciju investicionih programa od značaja za dinamizaciju ekonomskog rasta; praćenje investicija iz oblasti za koje je osnovano Ministarstvo; praćenje realizacije infrastrukturnih projekata i nadzor nad efikasnošću rada organa zaduženog za realizaciju kapitalnih projekata kao preduslova ekonomskog razvoja; planiranje i sprovođenje projekata u oblasti konkurentnosti ekonomije i inovacija koji se finansiraju iz pretpristupnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih pravnih lica i zanatstva; istraživanje uticaja zakonskih i drugih akata na razvoj malih i srednjih pravnih lica; definisanje strategije razvoja malih i srednjih pravnih lica, pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj malih i srednjih pravnih lica, koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj malih i srednjih pravnih lica, početnike u biznisu i start up preduzetništvu; pripremanje programa za edukaciju preduzetnika i mentorsku podršku u preduzetničkim i poslovnim vještinama; podršku razvoju regionalnih i lokalnih centara za razvoj malih i srednjih pravnih lica; praćenje stanja i kretanja u industrijskoj proizvodnji u cjelini i po pojedinim sektorima i oblastima; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike razvoja sektora industrije; koordinaciju sprovođenja i evaluaciju industrijske politike; predlaganje sistemskih i drugih podsticajnih mjera i analiziranje njihovog uticaja na ekonomski položaj i uslove privređivanja subjekata iz oblasti industrije, razvoj programa podrške i razvojnih projekata u cilju povećanja konkurentnosti industrije; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti pravnih lica sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje arbitražnih postupaka u oblastima iz nadležnosti ministarstva sa angažovanim savjetnicima; nove proizvodne i poslovne tehnologije; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; nacionalni brend; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske

regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom; investicionu politiku; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; analiziranje investicionih mogućnosti i administrativnih barijera i pripremu predloga mjera za unapređenje investicionog ambijenta, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva; koordiniranje i sprovođenje promotivnih aktivnosti za jačanje prepoznatljivosti Crne Gore i privlačenje investicija na domaćem i međunarodnom tržištu koji su u nadležnosti ovog ministarstva; pružanje podrške investitorima tokom investicionog procesa iz nadležnosti ovog ministarstva; saradnju sa predstavnicima privatnog i javnog sektora u cilju kreiranja politika i mjera namijenjenih privlačenju investicija, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva; učestvovanje u radu mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju prekogranične trgovine robama i uslugama; saradnju sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO) i dr., kao i sa drugim multilateralnim inicijativama; učestvovanje u sprovođenju Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA), Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA) i drugih sporazuma o slobodnoj trgovini; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehničkih propisa iz nadležnosti ministarstva); autorsko i srodna prava; ispitivanje prijava i ispunjenost uslova za priznavanje prava industrijske svojine; rješavanje o sticanju prava na patent, žig, dizajn, topografiju poluprovodnika i oznake geografskog porijekla (industrijska svojina); utvrđivanje prestanka prava industrijske svojine; objavljivanje podataka u vezi sa prijavama za priznavanje prava industrijske svojine; pružanje informacionih usluga u vezi sa prijavama za priznavanje prava i pravima industrijske svojine; vođenje registara prijava za priznavanje prava industrijske svojine, registra prava industrijske svojine i registara zastupnika fizičkih i pravnih lica u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava; izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; obavljanje međunarodne saradnje u oblasti intelektualne svojine; dodjeljivanje proizvođačkih kodova, izdavanje licence za proizvodnju i odobrenja za komercijalno umnožavanje optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; predlaganje i sprovođenje utvrđene politike u oblasti uspostavljanja i razvoja telekomunikacija i poštanske djelatnosti; sprovođenje politike razvoja i izgradnju informaciono-komunikacione infrastrukture u Crnoj Gori, javnog pristupa internet uslugama, vođenje politike upravljanja internet domenom u skladu sa međunarodnim standardima; predlaganje i sprovođenje mjera za promovisanje i podsticanje istraživanja u oblasti telekomunikacija i poštanske djelatnosti; praćenje i podsticanje razvoja proizvoda i usluga u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomski položaj privrednih subjekata u oblastima telekomunikacija i poštanske djelatnosti; predlaganje mjera tekuće i razvojne politike i analiziranje njihovih uticaja na ekonomski položaj privrednih subjekata u oblastima telekomunikacija i poštanske djelatnosti; aktivnosti vezane za razvoj elektronskih komunikacija; određivanje grupe usluga univerzalnog servisa koje pruža odabrani operator; obezbjeđivanje efikasne upotrebe raspoloživog radiofrekvencijskog spektra; predlaganje mjera za korišćenje telekomunikacionih mreža u slučaju vanrednih okolnosti i staranje o njihovom izvršavanju; unapređenje razvoja konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija; praćenje realizacije Posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski razvoj Crne Gore i aktivnosti u vezi sa bankarskim garancijama dostavljenim radi realizacije razvojnih projekata u oblasti turizma; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave i zakonitošću upravnih akata i drugih upravnih aktivnosti organa uprave vrši Ministarstvo ekonomskog razvoja nad **Zavodom za metrologiju i Upravom za kapitalne projekte**.

REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA VLADE ZA 2023. GODINU

Programom rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu utvrđeno je ukupno 34 obaveze Ministarstva ekonomskog razvoja. Tokom programskog perioda uspješno su realizovane 21 obaveze, što ukupno čini 62% realizacije.

Ispunjenost obaveza iz PRV po kvartalima:

	Obaveza po PRV	Realizovano
I Kvartal	5	5
II Kvartal	10	9
III Kvartal	3	1
IV Kvartal	16	6
Ukupno	34	21 ili 62%

I Kvartal

- Polugodišnja informacija o realizaciji „Posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore“
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike 2021-2022, za 2022. godinu
- Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača (2022-2024) za 2022. godinu, sa Akcionim planom za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača (2022-2024) za 2023. godinu
- Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, 2023-2027

II Kvartal

- Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike 2019-2023, za 2023. godinu
- Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 i Akcioni plan za 2023. godinu
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022-2026 za 2022. godinu i Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja nacionalnog brenda
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2019-2024., za 2022. godinu
- Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća za period 2023-2027, sa okvirnim Akcionim planom za 2023-2024.godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije za razvoj ženskog preduzetništva 2021-2024, za period 2023-2024 sa Izvještajem za 2022
- Informacija o zastupljenosti crnogorskih proizvoda na regionalnim tržištima „Kuća crnogorskih proizvoda“
- Nacionalna strategija intelektualne svojine za period 2023 – 2026 sa Akcionim planom za 2023.godinu
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023, za 2022. godinu sa Akcionim planom za 2023.godinu
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu

III Kvartal

- Polugodišnja informacija o realizaciji „Posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore“
- Predlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu

IV Kvartal

- Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji za 2023. godinu
- Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023.godinu

- Informacija o realizovanim aktivnostima na projektu pripreme za učešća Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2025 Osaka
- Završni izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023
- Strategija razvoja poštanske djelatnosti za period 2024-2028
- Izvještaj o razvoju tržišta elektronskih komunikacija
- Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme
- Predlog zakona o potrošačkim kreditima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjoj trgovini
- Predloga zakona o postupcima za naknadu štete zbog povreda konkurencije na tržištu
- Predlog zakona o zaštiti potrošača
- Predlog zakona o kolektivnim tužbama
- Predlog zakona o elektronskim komunikacijama
- Predlog zakona o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtno kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje

OBAVEZE PO PROGRAMU RADA VLADE ZA 2023. GODINE. KOJE NIJESU REALIZOVANE

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu**

Tokom 2023. godine MERT je nastavio sa aktivnostima u cilju donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu. Cilj donošenja ovog zakonskog akta je, prevashodno harmonizacija akta sa propisima EU u oblasti zanatstva, odnosno odredbe predloga Zakona, kao i podzakonskih akata koji će biti donešeni i biće usklađeni sa Direktivom 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 12. decembra . 2006 godine o uslugama na unutarnjem tržištu i Direktivom 2005/36/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 7. septembra 2005 godine o priznavanju stručnih kvalifikacija. Prevashodni cilj novog rješenja obuhvatao je potrebno usklađivanje sa pomenutim EU Direktivama. Međutim, tokom izrade Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu, od strane predstavnika zanatlija uslijedili su dodatni pojedinačni zahtjevi za izmjenu, a koji su podrazumijevali veći obim intervencija na postojećem Zakonu, kao i izmjene još nekoliko zakona, što bi u konačnom rezultiralo izradom novog Zakona o zanatstvu. Radna grupa se usaglasila da je njen mandat izrada Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu. Kao prvi korak, uz podršku angažovanog eksperta UNDP-a, urađena je detaljna analiza postojećeg Zakona o zanatstvu koja je ukazala na nedostatke u primjeni istog i dala određene preporuke za unapređenje postojećeg zakonskog rješenja, koje će unaprijediti stanje u oblasti zanatstva.

- **Predlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom**

Imajući u vidu da je u toku izmjena Zakona o oružju koji će imati uticaja na ovaj Predlog, biće potrebno uraditi određene korekcije. Donošenje pomenutog Zakona je odloženo do okončanja izrade Zakona o oružju.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu**

Proslijeđen Evropskoj komisiji na treće čitanje i očekuje se njegovo donošenje u toku 2024 godine.

- **Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu**

Nije realizovan tokom 2023. godine, s obzirom da se pristupilo komunikaciji sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU – International Telecommunication Union) o zajedničkoj saradnji u cilju izrade navedenog dokumenta, a istovremeno će rezultati Tehničke pomoći u vezi projekta Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu biti od velike koristi na izradi istog.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima**

Nakon što je na kraju 2022. godine Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), pripremila Radnu verziju teksta Zakona o privrednim društvima, u toku 2023. godine nastavljene su intezivne aktivnosti na finalizaciji istog. Predmetni zakon je prevashodno unaprijeđen u pogledu usklađivanja sa dijelom Direktive EU 2017/828, koja tretira pitanja podsticanja dugoročnog učešća akcionara, Direktivom EU 2019/1151 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u okviru privrednog prava, Direktivom 2019/2121 u pogledu prekograničnih spajanja i podjela kao i Direktivom EU 2022/2381 za rodnu ravnopravnost. Dodatno, predmetni zakon je unaprijeđen sa aspekta uključivanja opravdanih sugestija biznis zajednice/suda/akademske zajednice i ostalih poslovnih udruženja. Paralelno sa ovim procesom, usljed jasne povezanosti u dijelu unapređenja položaja Centralnog registra privrednih subjekata i procesa registracije privrednih subjekata, realizovane su aktivnosti na pripremi Nacrta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata. Nadalje, u periodu od 9. maja do 15. juna 2023. godine sprovedena je Javna rasprava povodom razmatranja Nacrta Zakona o privrednim društvima u formi izmjena i dopuna i Nacrta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata, u okviru koje je takođe organizovan okrugli sto 12. juna 2023. godine. Nakon sprovedene javne rasprave, s obzirom na broj intervencija koji je napravljen u odnosu na važeći zakon, donešena je odluka da se pristupi finalizaciji pripremljenog materijala u formi novog Zakona o privrednim društvima, a ne izmjena i dopuna, prevashodno zbog potencijalnih problema u tumačenju i primjeni istog. Shodno navedenom, u cilju sprovođenja dodatnih konsultacija sa zainteresovanim stranama i unapređenje kvaliteta materijala koji je pripremljen, kao i očekivani period usaglašavanja zakonskih rješenja na nacionalnom nivou i sa EK, definisan je novi rok za donošenje istih i to IV kvartal 2024. godine.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme**

Imajući u vidu da su u pitanju veće izmjene koje nisu mogle da budu u formi izmjena i dopuna, a kako bi se nastavilo sa daljom procedurom za njegovo donošenje pripremljen je novi Nacrt zakona. Na navedeni Nacrt je sprovedena i javna rasprava. Nakon finalizacije teksta Zakona isti će biti poslat na mišljenje nadležnim resorima. Obaveza je prenijeta u PRV za 2024. (III kvartal).

- **Predlog zakona o potrošačkim kreditima**

Nacrt zakona je usaglašen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, Ministarstvom pravde i Ministarstvom javne uprave. Nakon dobijanja saglasnosti Ministarstva finansija, biće upućen Evropskoj komisiji na mišljenje.

- **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjoj trgovini**

Cilj donošenja ovog zakona je bliže uređenje evidencije trgovaca i roba, kao i definisanje podjele objekata u kojima se vrši trgovina. Ovim predlogom izmjena su uvedena dodatna izuzeća od zabrane obavljanja djelatnosti trgovine na veliko i trgovina na malo nedjeljom. U skladu sa navedenim izuzećima trgovina na veliko i trgovina na malo moći će se obavljati nedjeljom. Trgovci će biti u mogućnosti da trgovinu na veliko i/ili trgovinu na malo obavljaju samo u jednom prodajnom objektu na teritoriji jedne jedinice lokalne samouprave. Ovim izmjenama zakona predviđena je i obaveza izrade analize kretanja cijena na unutrašnjem tržištu. Ovim izmjenama Zakona se propisuje da evidencija o nabavci i prodaji robe na veliko, malo i za pružanje komisionih usluga mora biti dostupna tržišnoj inspekciji, u skladu sa izmijenjenim odredbama o nadzoru iz člana 41 ovog zakona. Shodno tome, očekuje se povećanje prometa i smanjenje sive ekonomije u oblasti trgovine. Da bi se Zakon usvojio potrebna je saglasnost svih socijalnih partnera u okviru Socijalnog savjeta.

- **Predloga zakona o postupcima za naknadu štete zbog povreda konkurencije na tržištu**

U toku je rad na izradi Nacrta zakona. Ovaj zakon je obaveza radi preuzimanja EU acquis-a u oblasti Poglavlja 8 Konkurencija. Pored toga treća lica koja budu oštećena radi zabranjenog sporazuma između dva učesnika na tržištu će imati pravo na pravično obeštećenje.

- **Predlog zakona o zaštiti potrošača**

U toku je izrada Nacrta zakona. Radi blagovremenog javno-privatnog dijaloga, u saradnji sa Sekretarijatom Savjeta za konkurentnost organizovana su dva okrugla stola (6.jula.2023.godine i 23.decembra 2023.godine) na kojima su predočene novine koje Nacrt zakona sadrži.

- **Predlog zakona o kolektivnim tužbama**

U toku je izrada Nacrta zakona.

- **Predlog zakona o elektronskim komunikacijama**

Intenzivne aktivnosti na izradi novog Zakona o elektronskim komunikacijama u cilju usaglašavanja regulatornog okvira u oblasti elektronskih komunikacija sa EU regulativom. Izrada Predloga zakona je u završnoj fazi, završena je javna rasprava, nakon čega će biti upućen na davanje mišljenja EK.

- **Predlog zakona o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje**

Nakon nekoliko iteracija sa EK, dobijena je saglasnost na tekst. Pribavljena su mišljenja svih nadležnih resora, osim Sekretarijata za zakonodavstvo. Nakon što je Predlog dobio mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo 23. novembra 2023.godine, prosljeđen je ponovo na mišljenje nadležnim organima 12. decembra 2023.godine. Obaveza je prenijeta u PRV za 2024.godinu.

REALIZACIJA ZAKLJUČAKA

U 2023. godini Ministarstvo ekonomskog razvoja je zaduženo sa 68 zaključaka.

Ispunjenost zaključaka:

	Zaključci	Nerealizovano	Nije dospio	Realizovano
Ukupno	68	8 ili 13,55%	9	51 ili 86,45%

AKTIVNOSTI PO PROGRAMU RADA MINISTARSTVA

Tokom izvještajnog perioda, Ministarstvo ekonomskog razvoja nije donosilo Program rada Ministarstva za 2023. godinu. U 2023. godini Vladi Crne Gore na razmatranje je upućeno ukupno 220 materijala. Realizovane su brojne aktivnosti koje nisu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu, a čije ispunjavanje je značajno za sprovođenje redovnih aktivnosti i postizanje osnovnih ciljeva rada Ministarstva, a podrazumijevaju realizaciju i praćenje projekata iz oblasti industrije, preduzetništva i ostalih oblasti u resoru Ministarstva. Takođe, aktivnosti se odnose i na ispunjavanje međunarodnih obaveza i realizaciju preuzetih obaveza u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

PRIKAZ AKTIVNOSTI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

1. Direktorat za unapređenje konkurentnosti

U Direktoratu za unapređenje konkurentnosti obavljaju se poslovi koji se odnose na: kreiranje politike usmjerene na podršku investicionim procesima; ostvarivanje kontakata sa domaćim i međunarodnim institucijama u cilju unapređenja stranih i domaćih ulaganja; saradnju sa jedinicama lokalne samouprave u cilju unapređenja poslovnog ambijenta na lokalnom nivou i privlačenja investitora; saradnju sa udruženjima privrednika i drugim institucijama koje pružaju podršku razvoju biznisa i preduzetništva u cilju definisanja novih programa podsticanja razvoja biznisa, promocije postojećih programa domaćim i stranim investitorima i zajedničko djelovanje u cilju informisanja privrede o mogućnostima ulaganja i podrške sa državnog i lokalnog nivoa; koordinaciju aktivnosti i saradnju svih nadležnih ministarstava na pripremi novih i izmjenama postojećih zakona, podzakonskih akata i strateških dokumenata od značaja za strana i domaća ulaganja; predlaganje i koordinacija izrade strateških dokumenata u oblasti razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP); ženskog preduzetništva i razvoja cjeloživotnog preduzetničkog učenja; predlaganje i sprovođenje mjera podsticanja razvoja sektora mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP), uključujući početnike u biznisu i start upove; kreiranje i sprovođenje specijalizovanih jednogodišnjih i višegodišnjih programa i projekata podrške sektoru MMSP (Program za unapređenje konkurentnosti i svi drugi programi), uključujući mentorsku podršku u preduzetničkim i poslovnim vještinama, programe za podsticanje preduzetništva, konkurentnosti, inovativnosti i izvoza; podršku razvoju regionalnih i lokalnih centara za razvoj malih i srednjih preduzeća; pripremanje i realizaciju programa za podsticaj digitalne transformacije i digitalizacije poslovnih i proizvodnih procesa kod privrednih subjekata, posebno malih i srednjih preduzeća; obezbjeđenje institucionalne podrške sektoru MMSP i klasterima koji su izvozno orijentisani kroz organizaciju konferencija, B2B sastanaka i sajмова/posjeta u cilju povezivanja sektora MMSP; pripremu i izradu statističkih analiza sektora MMSP, praćenje i analiza međunarodnih izvještaja o konkurentnosti i poslovnom ambijentu; kreiranje i održavanje baze podataka korisnika programa podrške koji se sprovode u okviru Direkcije, na nivou Direktorata i Ministarstva; sprovođenje adekvatne promocije programa i projekata podrške MMSP prema ciljnoj grupi; promociju evropskih vrijednosti u preduzetništvu; implementaciju politika i programa Evropske unije koji se odnose na razvoj malih i srednjih preduzeća; stručne poslove vezane za promociju i implementaciju programa i projekata koji se finansiraju iz EU i drugih međunarodnih fondova; pružanje informacija o funkcionisanju unutrašnjeg tržišta roba i usluga Evropske unije i podrška malim i srednjim preduzećima u pronalaženju relevantnih partnera u inostranstvu; pružanje informacija o procedurama prijavljivanja za EU programe i pozive; organizovanje posebnih oblika podrške razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva (info dani, seminari, sajmovi, poslovni susreti, savjetovanja) u skladu sa potrebama MMSP sektora; implementaciju programa podrške razvoju biznisa; saradnju sa privrednicima u cilju informisanja privrede o programima podrške razvoju biznisa i preduzetništva, predlaganje novih programa/mjera za razvoj biznisa shodno iskazanim potrebama preduzetnika; saradnju sa institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou koje pružaju programe nefinansijske i finansijske podrške za otpočinjanje i razvoj biznisa u cilju bolje informisanosti mladih, potencijalnih i postojećih preduzetnika; obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu nacрта i predloga zakona, kao i drugih propisa iz oblasti nacionalnog brendiranja; pripremu i davanje mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa koji pripremaju drugi organi; predlaganje politike za razvoj i zaštitu nacionalnog brenda; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz oblasti direktorata; međunarodnu i regionalnu saradnju u oblasti nacionalnog; vođenje propisanih evidencija iz oblasti nacionalnog brenda, saradnju sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđenih politika; pripremu tenderske dokumentacije za javne nabavke iz nadležnosti direktorata; saradnju sa nevladinim sektorom, kao i druge poslove u skladu sa propisima; obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu nacрта i predloga zakona, kao i drugih propisa iz oblasti nacionalnog brendiranja; pripremu i davanje mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa koji pripremaju drugi organi; predlaganje politike za razvoj i zaštitu nacionalnog brenda; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz oblasti direktorata; međunarodnu i regionalnu saradnju u oblasti nacionalnog; vođenje propisanih evidencija iz oblasti nacionalnog brenda, saradnju sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđenih politika; pripremu tenderske dokumentacije za javne nabavke iz nadležnosti direktorata; saradnju sa nevladinim sektorom, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

Realizovane aktivnosti u skladu sa PRV za 2023. godinu

Strateški okvir:

➤ **Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026 s Akcionim planom 2023-2024**

U skladu sa Programom rada Vlade za 2023. godinu, kao i Programom pristupanja Crne Gore EU za period 2023-2024. Ministarstvo ekonomskog razvoja kao ključna institucija koja je resorno odgovorna za politiku razvoja preduzetništva u Crnoj Gori, pripremilo je Strategiju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026 s Akcionim planom 2023-2024. U okviru datog strateškog dokumenta definisana su tri strateška cilja: Unaprijeđen poslovni/regulatorni ambijent i preduzetnički ekosistem, Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti MMSP, Poslovna organizovanost i pristup MMSP novim tržištima. Za sprovođenje Akcionog plana 2023-2024 predložen je finansijski okvir na nivou 319.954.170,00€, odnosno 159.275.110,00€ u 2023. godini i 160.679.060,00€ u 2024. godini. Za implementaciju Akcionog plana za 2023. godinu predložen je finansijski okvir od 159.275.110€: Nacionalni budžet – 7.401.610,00€ (4.65%), Javni sektor – 150.494.700,00€ (94.49%), IPA i Donatorski programi – 673.000,00€ (0.42%) i Privatni sektor –705.800,00€ (0.44%).

➤ **Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022**

Predmetni Izveštaj predstavlja analizu ostvarenih strateških ciljeva, mjera i aktivnosti u 2022. godini. Od ukupno planiranih 93 aktivnosti, 79 aktivnosti je uspješno realizovano ili se realizuje u kontinuitetu, dok 14 planiranih aktivnosti nisu realizovane. Procenat ispunjenosti planiranih aktivnosti predviđenih za 2022. godinu iznosi 84,94%.

U pogledu utroška finansijskih sredstava od ukupno planiranih 152.761.641,00€ za realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2022. godinu, realizovano je ukupno 219.168.688,54€, što predstavlja veći utrošak od 66.407.047,54€, do kojeg je došlo zbog povećanog plasmana finansijskih sredstava za pružanje podrške crnogorskoj privredi, kao i ulaganja od strane privatnog sektora.

➤ **Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024**

Od ukupno 75 aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2022. godinu, 70 aktivnosti je u potpunosti (uspješno) realizovano ili se realizuje u kontinuitetu, 2 aktivnosti su djelimično realizovane, dok 3 planirane aktivnosti nijesu realizovane, što predstavlja 93,33% ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti;

Ukupan iznos sredstava utrošenih za realizaciju Akcionog plana za 2022. godinu iznosi 20,8mil.€ i znatno je veći od ukupnog utroška finansijskih sredstava u 2021. godini (skoro 9.1mil€), ali i od ukupno planiranih sredstava za 2022. godinu (829.200,00€). Zabilježeno povećanje ukupnog iznosa utrošenih u odnosu na planirana sredstava (od skoro 20.mil€) nastalo je kao rezultat dodatne finansijske podrške IRF-a (19.2 mil€), kao i dodatnih sredstava obezbijedenih od strane drugih institucija/organizacija (nešto preko 800.000,00€). Prikaz realizacije ispunjenosti definisanih planiranih aktivnosti upućuje na zaključak da je u izvještajnom periodu rađeno na velikom broju aktivnosti i da je napravljen zadovoljavajući pozitivan efekat i unapređenje u svim oblastima.

➤ **Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024**

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, predstavlja analizu ostvarenih operativnih ciljeva, mjera i aktivnosti definisanih godišnjim Akcionim planom na polju razvoja preduzetničkog učenja kako u formalnom, tako i neformalnom obrazovnom sistemu. Od ukupno 55 aktivnosti koliko je predviđeno da bude realizovano Akcionim planom za 2022. godinu, 47 aktivnosti je uspješno realizovano, 2 aktivnosti su djelimično realizovane dok 6 prvobitno planiranih aktivnosti nije realizovano, što predstavlja 85% ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2022. godine.

Kada je riječ o izvorima finansiranja od ukupno planiranih 552.900,00€, realizovano je 53.760,00€ budžetskih sredstava ili 9,72% ukupno planiranih budžetskih sredstava, što ujedno predstavlja i najmanji izvor finansiranja aktivnosti definisanih Akcionim planom. Privatni sektor je realizovao 52.300,00€ ili 100% ukupno

planiranih sredstava, donatori 124.892,40€ ili 91,83% ukupno realizovanih sredstava, a iz IPA fondova od ukupno planiranih 147.000,00€ realizovano je 114.575,00€ ili 77,94%

➤ **Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za period 2023-2024**

U okviru Akcionog plana za 2023-2024, definisana su 3 strateška cilja:

- Izgradnja ambijenta povoljnog za održivi razvoj ženskog preduzetništva,
- Jačanje konkurentnosti ženskog biznisa i
- Zagovaranje interesa i pozicioniranost žena preduzetnica.

Za sprovođenje Akcionog plana 2023-2024 predložen je finansijski okvir na nivou od 29.128.000,00€, odnosno 14.663.500,00€ u 2023. godini i 14.274.500,00€ u 2024. godini. Posmatrano po strateškim ciljevima najviše sredstava je izdvojeno za realizaciju strateškog cilja 2, ukupno 14.096,625,00€ (14.008.750,00€) ili 98.14% , zatim strateškog cilja 3, ukupno 228.500,00 € (221,500 €) ili 1.56 % , a najmanje za realizaciju strateškog cilja 1, ukupno 39.000,00€ (45.000€) ili 0.27% (0.32 %). Imajući u vidu horizontalni karakter politike ženskog preduzetništva, efikasna koordinacija je od ključnog značaja za uspješnu implementaciju i postizanje ciljeva utvrđenih Strategijom za razvoj ženskog preduzetništva 2021-2024.

➤ **Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu o sprovođenju Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022-2026**

Na osnovu Zakona o nacionalnom brendu, Vlada Crne Gore je na sjednici 29.decembra 2021. godine usvojila petogodišnju Strategiju razvoja nacionalnog brenda 2022-2026, sa obavezom donošenja jednogodišnjih akcionih planova, u kojima su precizno definisane aktivnosti, kao i nosioci i rokovi za realizaciju planiranih aktivnosti. U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu Ministarstvo ekonomskog razvoja je pripremlilo Izveštaj o realizaciji akcionog plana 2022 za realizaciju Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022 - 2026 sa Akcionim planom za 2023. godinu. U cilju implementacije politike nacionalnog brendiranja u toku 2022.godine, od ukupnog broja aktivnosti (19), koje su sistematizovane u okviru 3 operativna cilja, sa aspekta statusa realizacije realizovano i djelimično realizovano je 42% aktivnosti (21% realizovanih i 21% djelimično realizovanih) dok 11 aktivnosti nije realizovano (58%), zbog neutvrđivanja vizuelnog identiteta nacionalnog brenda. Za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2022. godinu planirano je ukupno 153.900,00 €, od čega 106.900,00 € (budžet MEK), 39.000,00 € (UNDP), 8.000,00 € (Privredna komora Crne Gore).

➤ **Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022-2026 za 2023. godinu**

Radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih Strategijom razvoja nacionalnog brenda 2022-2026 za 2023. godinu urađen je plan prioriternih aktivnosti koje treba sprovesti u toku 2023. godine i pripremljen Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022-2026 za 2023. godinu. Akcioni plan je sadržao 13 aktivnosti ukupno za sva tri operativna cilja. S obzirom da je većina predloženih aktivnosti prenešena iz Akcionog plana za 2022. godinu, nosilac svih aktivnosti bilo je Ministarstvo ekonomskog razvoja, dok je ukupan budžet predviđen za njegovu realizaciju iznosio 102.800,00 €, od čega 26.000,00 € iz budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja i 76.800,00 € iz sredstava UNDP-ija kroz projekat "Unapređenje konkurentnosti privrede Crne Gore".

PODRŠKA RAZVOJU CRNOGORSKE PRIVREDE

➤ **Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu**

Program za unapređenje konkurentnosti privrede, koji se kontinuirano sprovodi, unapređuje i nadograđuje iz godine u godinu, i ima za cilj da se kroz set finansijsko-nefinansijskih podsticajnih mjera doprinese daljem snaženju privredne aktivnosti u dijelu jačanja prerađivačko - proizvodnih kapaciteta, digitalne transformacije biznisa, prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, jačanja izvoznih potencijala privrednih subjekata, kao i podrške početnicima u biznisu uz obaveznu mentorsku podršku, kako bi se na najbolji mogući način zadovoljile potrebe crnogorske privrede. Javni poziv za 2023. godinu objavljen je u aprilu 2023. godine. Stremeći ka razvoju preduzetništva mladih i ekonomskom osnaživanju žena, posebne podsticajne finansijske i nefinansijske mjere podrške usmjerene su ka ovim ciljnim grupama, kako kroz Program u cjelini, tako i kroz posebnu programsku liniju - Vaučeri za žene i mlade u biznisu, kako bi se olakšalo poslovanje ovih ciljnih

grupa, uslijed otežanog pristupa finansijskim sredstvima, nedostatka odgovarajuće kreditne istorije i nemogućnosti obezbjeđenja odgovarajućeg kolaterala.

Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu predviđeno je sprovođenje ukupno 9 programskih linija, i to: 7 programskih linija finansijske podrške, 2 programske linije finansijsko-nefinansijske podrške. Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu iznosio je 3 mil €, dok su pojedinačni iznosi, kao i način i dinamika dodijele podrške bili definisani pojedinačnim programskim linijama.

Programom za 2023. godinu podržano je ukupno 380 preduzeća, ukupne vrijednosti 2.431.397,77€, od čega 332 preduzeća koja su primila finansijsku podršku u iznosu od 2.385.897,77€. Nefinansijsku podršku primilo je ukupno 48 preduzeća u iznosu od 45.500,00€.

U odnosu na prethodno implementirani Program iz 2022. godine, evidentan je rast podrške za 18% u odnosu na prethodnu godinu (iznos podrške iz 2022. godine: 2,027,700.88€).

Analizirajući ukupan iznos podrške koji je dodijeljen u ekonomskom osnaživanju žena (ženski biznis), u 2023. godini je zabilježen rast od 14%, u odnosu na 2022. godinu kada je iznos podrške bio 732.259 €, pa je tako ukupan iznos dodijeljene podrške ženama -vlasnicama biznisa iznosio 831.280 EUR.

Dodatno, tokom 2023. godine je isplaćeno i 15.000,00€ za 1 preduzeće u okviru odobrenog projekta u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godini, odnosno Programske linije za podsticaj direktnih investicija, i to:

- Mi Rai Inženjering d.o.o. – III rata u iznosu od 15.000,00€.

Naime, kroz Programsku liniju za podsticaj direktnih investicija za 2019. godinu, ukupno je podržano 6 preduzeća, ukupne investicione vrijednosti 18.750.078,70€, čime je zaposleno 379 novozaposlenih lica ili ostvareno zadržavanje zaposlenih lica na neodređeno vrijeme, ukupnog iznosa ugovorene subvencije od 2.953.500,00€, dodijeljenih kroz tri jednake rate.

Kroz Programsku liniju za 2020. godinu, ukupno je podržano 1 preduzeće, ukupne investicione vrijednosti 306.116,53€, čime je zaposleno 24 novozaposlenih lica na neodređeno vrijeme, ukupnog iznosa ugovorene subvencije od 96.000,00€, dodijeljenih kroz tri jednake rate.

U skladu sa pravilima Programske linije, rok za završetak investicija je bio 3 godine, dok Komisija za implementaciju i monitoring ove programske linije prati investicije i kontroliše zadržavanje broja ugovorenih novozaposlenih lica još 3 godine nakon perioda završetka potpune investicije i pune zaposlenosti. Kontrola namjenskog korišćenja dodijeljenih sredstava se vrši putem usvajanja obaveznih revizorskih izvještaja, dostavljenih od strane sertifikovanih revizora, koji čine sastavni dio zahtjeva za isplatu i redovnih izvještaja, o čemu Komisija dostavlja izvještaj u vidu zapisnika sa pratećom dokumentacijom.

Krajem 2023. godine je primljen zahtjev od strane jednog korisnika u okviru programske linije za 2019. godinu, Lighthouse of Montenegro D.O.O. koji nije realizovao ugovorenu investiciju u potpunosti, i koji traži produženje roka u skladu sa potpisanim Ugovorom, kojim se definiše mogućnost produženja roka perioda realizacije investicionog projekta, i to najviše pet (5) godina u odnosu na dan potpisivanja Ugovora.

Stoga, tokom 2024. godine se očekuje jedan zahtjev za isplatu III, završne rate, u iznosu od 20.000,00€, čime se i završava rad Komisije u dijelu ocjenjivanja validnosti dokumentacije za proces dodjele sredstva, dok se nastavlja kontrola namjenskog korišćenja sredstava za podržane investicione projekte.

➤ **Kuća Crnogorskih proizvoda**

Direktorat za unapređenje konkurentnosti je u saradnji sa UNDP-ijem u okviru projekata "Unapređenje konkurentnosti privrede" realizovalo aktivnosti na izradi Studije za potrebe razmatranja uspostavljanja koncepta „Kuća crnogorskih proizvoda“. Predmetnom studijom se nastojalo doći do podataka o zastupljenosti crnogorskih proizvoda na regionalnom tržištu, odnosno preferencijama inostrane javnosti, kako bi se utvrdila zainteresovanost za kupovinu crnogorskih proizvoda. Za potrebe izrade predmetne studije, angažovana je kompanija E3 Consulting.

Studija je pokazala koji su to proizvodi zastupljeni u državama regiona (Srbija i Bosna i Hercegovina) i koliki je stepen njihove zastupljenosti na tim tržištima.

Studija je, u konačnom, dala model uspostavljanja „Kuće crnogorskih proizvoda“. Rezultati istraživanja idu u prilog tome da, ukoliko bi se pristupalo uspostavljanju objekta ovog tipa, on bi trebalo da bude prvo otvoren u našoj zemlji, po modelu javno-privatnog partnerstva, u obliku fizičke prodavnice, sa pokretanjem onlajn prodaje u narednim godinama poslovanja i razmatranjem opcije otvaranja ovakvog objekta u zemljama regiona. Kao makrolokacija izdvojila se Podgorica, dok se predlog mikro lokacije odnosi na centar grada ili Staru Varoš. Kada je riječ o asortimanu, predloženo je da isti bude zasnovan na kombinaciji tradicionalnih crnogorskih prehrambenih proizvoda i pića, proizvoda kreativnih industrija i drugih specifičnih proizvoda (kozmetika i prirodni proizvodi).

OSTALE AKTIVNOSTI

➤ **Savjet za konkurentnost**

U okviru Savjeta za konkurentnost operativne su tri radne grupe:

1. Nacionalno partnerstvo za cjeloživotno preduzetničko učenje

Održana su 3 sastanka članova Nacionalnog partnerstva. U datom periodu Radna grupa je aktivno učestvovala u kreiranju Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje, kao i u sprovođenju analize potreba za razvojem i obukama u sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori, čiji rezultati treba da kreiraju osnov za razvoj specijalizovanih programa obuka namijenjenih malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori, sve sa ciljem unapređenja njihovih kapaciteta, a time i povećanja konkurentnosti crnogorske privrede.

2. Radna grupa za podsticaj zelene tranzicije

Radna grupa za podsticaj zelene tranzicije intenzivno se bavi promocijom i podizanjem svijesti javnosti o zelenoj tranziciji i zelenim poslovima, kroz organizaciju različitih, kako promotivnih tako i edukativnih događaja. Uz podršku Radne grupe kroz aktivan rad i davanje sugestija i komentara, urađen je dokument - Nacrt Analize postojećeg zakonodavnog okvira, kako u pogledu zakonskih rješenja koja podržavaju primjenu koncepta cirkularne ekonomije u praksi, tako i u pogledu nedostataka odnosno potrebe za izmjenama i dopunama određenih zakonskih rješenja (dokument urađen uz podršku Evropske komisije, kroz Program „Podrška odgovoru na krizu COVID-19 u Crnoj Gori“. Dodatno, urađene su pojedinačne „Studije slučaja – preporuke za uvođenje cirkularnog (kružnog) modela poslovanja“, koje su imale za cilj jačanje kapaciteta malih i srednjih preduzeća pružanjem ciljanih savjeta o poboljšanju diversifikacije poslovanja, kao i njihovog pravca razvoja i prelaska na cirkularni model poslovanja. U toku je rad na implementaciji pojedinačnih aktivnosti predviđenih AP Nacionalne strategije cirkularne tranzicije do 2030.godine, kao i priprema Izvještaja o realizaciji AP Strategije za 2023. godinu.

3. Radna grupa za ekonomsko osnaživanje žena

Članovi Radne grupe su aktivno učestvovali na izradi sljedećih dokumenata: Izvještaja o realizaciji Strategije razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024 za 2022.godinu i Akcionog plana Strategije razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024 za 2023-2024. Takođe, članovi su aktivno učestvovali na konferencijama, okruglim stolovima/panelima koji su imali za cilj promociju značaja razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori i ekonomskog osnaživanja žena.

➤ **Single Access Point (SAP) Web portal za MSP u Crnoj Gori**

Portal biznis.gov.me koji je izrađen uz podršku Evropske Unije i Evropske banke za obnovu i razvoj je osmišljen kao svojevrsan alat za podršku privredi koji im omogućava da na jednom mjestu, na jednostavan i praktičan način dođu do svih informacija koje se odnose na programe finansijske i nefinansijske podrške/subvencije i zakonodavni okvir - potrebnu legislativu ili procedure koje se nude privredi na lokalnom i nacionalnom nivou.

Praćenje i ažuriranje podataka u vezi programa podrške privredi sa lokalnog i nacionalnog nivoa na SAP portalu se kontinuirano sprovodi, kao i promovisanje preduzetničkih priča- primjera dobre prakse.

➤ **Mentoring program za mala i srednja preduzeća**

Na osnovu potpisanog Memoranduma o razumijevanju sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA), u cilju realizacije III faze projekta „Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća u

zemljama Zapadnog Balkana” (Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina i Sjeverna Makedonija), kontinuirano se sprovode projektne aktivnosti na polju pružanja mentoring usluga crnogorskim malim i srednjim preduzećima. U 2023. godini obučeno je 7 novih mentora koji dolaze iz lokalnih biznis info centara, sproveden je OJT (on the job trening) za 25 preduzeća, dok su usluge mentoringa pružene za 47 preduzeća. U oktobru mjesecu održan je regionalni sastanak partnera na projektu u cilju analize trenutnog stanja i postizanja viših standarda kvaliteta pružene mentoring usluge krajnjim korisnicima -mikro, malim i srednjim preduzećima. Od strane Vlade Japana odobrena je ekstenzija Projekta, kako bi se na kvalitetan i efektivan način sprovele planirane aktivnosti.

➤ **Registar podsticajnih mjera za investicije**

Ministarstvo je u saradnji sa Grupom Svjetske banke i državnim institucijama, 2021. godine započelo kreiranje Registra podsticajnih mjera za investicije sa sveobuhvatnim pregledom dostupnih finansijskih i nefinansijskih programa podrške od strane Vlade Crne Gore namijenjenih privatnom sektoru. Registar podsticajnih mjera za investicije predstavlja javno dostupnu bazu podataka o investicionim podsticajima na nacionalnom nivou koje državni organi pružaju domaćim i stranim investitorima u različitim sektorima.

Registar je ažuriran 2022. godine, i sadrži podatke o 51-oj podsticajnoj mjeri koje su domaćim i stranim investitorima dostupne kroz različite programe podrške namijenjene privatnom sektoru, a koje kreiraju i sprovode nadležna ministarstva.

Registar podsticajnih mjera za investicije je dostupan na zvaničnim internet stranicama Ministarstva ekonomskog razvoja (<https://www.gov.me/mek>) i Agencije za investicije Crne Gore (<https://mia.gov.me/>).

Kako je tokom 2022. godine kreiran SAP portal www.biznis.gov.me, koji je takođe predviđen da obuhvati sve programe i sve podrške, ne samo sa državnog, već i sa lokalnog nivoa, u cilju izbjegavanja preklapanja aktivnosti, sa predstavnicima Svjetske banke se razmatrala mogućnost kreiranja modela praćenja efekata podsticajnih mjera. Zbog svih tih promjena i predloga novih inicijativa, u 2023. godini se nije radilo na ažuriranju registra, dok se SAP portal počeo nadograđivati tim informacijama.

➤ **Registar nameta**

Imajući u vidu opredjeljenje Ministarstva ekonomskog razvoja za sprovođenjem sveobuhvatne analize uslova poslovanja u Crnoj Gori sa ciljem unapređenja poslovnog ambijenta, ukazala se potreba za uspostavljanje jedinstvenog Registra nameta i izradi Zakona o Registru nameta, kao normativnog okvira za uspostavljanje Registra. Cilj uspostavljanja Registra nameta je centralizacija i objedinjavanje podataka o nametima na jednom mjestu, a u cilju pojednostavljenja procesa poslovanja i povećanja transparentnosti.

Predstavnici privrednih udruženja i građani konstantno ukazuju da su privrednici opterećeni brojnim nametima propisanim na državnom i lokalnom nivou, a koji značajno opterećuju njihovo poslovanje, čineći negativnu komponentu poslovnog okruženja.

Uzimajući sve to u obzir, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost je u maju 2021. godine započeo implementaciju ove projektne inicijative, i koordinirao radnu grupu nadležnu za usmjeravanje i praćenje progressa projekta. Članovi radne grupe su bili predstavnici javnih institucija, privrednih udruženja i Zajednice opština.

Kreiran je prvi online Registar nameta koji sadrži namete na državnom nivou i nivou lokalnih samouprava (akcize, dažbine, doprinosi, naknade, porezi i prezezi, takse, i sl.) čiji pristup je slobodan i podaci se mogu eksportovati. Registar je dinamična baza, koja se redovno ažurira u skladu sa izmjenama regulative kako bi omogućio da podaci dostupni u ovoj bazi budu koristan input kako privredi za planiranje poslovanja, tako i javnoj upravi za planiranje politika u ovoj oblasti.

Shodno zaključku sa 19. sjednice Savjeta za konkurentnost, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je od kraja drugog kvartala 2023. godine preuzelo nadležnosti nad Registrom nameta. Registar sadrži 1689 grupisanih, i 28.341 razvrstanih nameta, koji su preuzeti iz 762 zakonska i podzakonska akta (podaci s kraja 2023. godine). Takođe, shodno zaključcima i dogovorima sa javne rasprave, Registar nameta će biti uveden u zakonski sistem izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, koji je u procesu izmjena (čiji usvajanje se očekuje tokom 2024. godine), i u nadležnosti je Ministarstva finansija.

➤ **Program jedinstvenog tržišta Evropske unije - EU Single Market Programme**

Okvirni Program jedinstvenog tržišta (Single Market Programme - SMP) je program za unutrašnje tržište, konkurentnost preduzeća, oblast bilja, životinja, hrane i stočne hrane i evropske statistike. Osnovni cilj je

jačanje vidljivosti jedinstvenog tržišta, da postane pokretač rasta, radnih mjesta i otpornosti, fokusirajući se na ekonomski oporavak svakog industrijskog ekosistema.

U okviru Single Market Programme - SMP u novoj programskoj i finansijskoj perspektivi 2021-2027, nakon više pregovora i komunikacije sa nadležnim DG GROW tokom 2022. i 2023. godine, Crna Gora, prva zemlja u regionu, je 26. aprila 2023. godine potpisala Sporazum za učešće u 3 stuba, i to:

1. SMP Pillar I – Jačanje unutrašnjeg tržišta (Improving the Internal Market),
2. SMP Pillar II – MSP (SMEs) i
3. SMP Pillar IV – Potrošači (Consumers).

Nakon usvajanja Izvještaja o verifikaciji Sporazuma od strane Vlade Crne Gore iz juna 2023. godine, Ministarstvo vanjskih poslova je na sjednici Vlade od 12. jula 2023. pripremio Odluku o objavljivanju Sporazuma o SMP u Službenom listu, koja je objavljena 23. avgusta 2023. godine. Zvanični datum stupanja na snagu Sporazuma je 1. septembar 2023. godine.

Nacionalni koordinator za stub II - MSP je imenovan, dok će uslijediti i imenovanje za preostala dva stuba podrške.

Jedna od aktivnosti, odnosno projekata u okviru Single Market Programa, realizuje se projekat Enterprise Europe Network. Zvanično potpisivanje Granta za EEN projekat je zavisilo od datuma potpisivanja Sporazuma SMP, ali je važno napomenuti da se aktivnosti redovno i uredno sprovode, jer su prihvatljive od 1. januara 2022. godine, u skladu sa odobrenom aplikacijom za period od 3,5 godine. Crnogorski konzorcijum EEN, koji postoji od 2008. godine, pored Ministarstva, koordinatora, čine i Univerzitet CG – Mašinski fakultet, Privredna komora CG i Biznis start up Centar Bar.

Enterprise Europe Network je najveća mreža za podršku preduzetništva na svijetu. Mreža spaja preko 600 institucija za podršku biznisa iz preko 60 zemalja, sa ciljem korišćenja jednakih mogućnosti koje pruža Evropsko jedinstveno tržište. EEN aktivnosti se odnose na informacije i savjete o stranim tržištima, EU zakonodavstvu, podršku u povezivanju sa inostranim partnerima – putem EEN baze podataka, poslovnih susreta i kompanijskih misija, u cilju ostvarivanja saradnje i izlaska na ino tržišta. Takođe, bitan segment čini i pristup MSP sektora EU finansiranju, kao i edukacije na različite teme.

U okviru aktivnosti u sklopu segmenta „pristupa finansijama“, na inicijativu sedam EEN konzorcija: Federacija BiH, Hrvatske, Makedonije, Republike Srpske, Slovenije, Srbije i Crne Gore, razvijena je FINNO - Access2Finance and Innovation platforma - platforma koja nudi informacije o finansijskim instrumentima i podršci za inovacije dostupnim malim i srednjim preduzećima (MSP) u jugoistočnoj Evropi. Osim informativnog karaktera, platforma ima interaktivni karakter, i okuplja i finansijske institucije uključene u određene EU programe, ali takođe povezuje i međunarodne učesnike koji bi mogli pomoći MSP da dalje razvijaju svoje poslovanje.

Platforma predstavlja one stop shop za MSP u regionu i osim EEN, prezentira projekte WB EDIF, EBRD, InvestEU, RCC i WB6 CIF, Horizon Europe, EIT.

Pored promotivnih događaja, organizovanih od strane različitih institucija, promocija i monitoring implementacije i programa SMP, i projekta EEN, vrši se i od strane Ministarstva ekonomskog razvoja, koje objavljuje i promovira relevantne pozive i programe preko svog sajta (www.gov.me/mek), i takođe preko sajta EEN projekta u Crnoj Gori (www.euroinfo.me), kao i SAP portala (www.biznis.gov.me).

Single Market Program, i EEN, kao projekat koji predstavlja najveći dio podrške MSP sektoru, čini sastavni dio Poglavlja 20 – Preduzetništvo i Industrijska politika, u okviru Instrumenta preduzetničke i industrijske politike. Status projekta, kao i status cjelokupnog SMP programa, je obuhvaćen na bilateralnim pregovorima, i ove informacije čine sastavni dio izvještaja za Poglavlja 20, kao dijela ukupnog EU Izvještaja Crne Gore.

➤ **Saradnja sa međunarodnim organizacijama- UN/UNDP i EBRD**

Saradnja sa UN se ogleda kroz rad Rezultantske grupe za inkluzivni ekonomski razvoj i životnu sredinu kojom ko-predsjedava predstavnik Direktorata za unapređenje konkurentnosti. Kontinuirano se sprovode aktivnosti na praćenju ostvarenja u okviru strateškog cilja I - Inkluzivni ekonomski razvoj i održivost životne sredine.

Saradnja sa UNDP-jem se ogleda u dijelu sprovođenja zajedničkog projekta „Unapređenje konkurentnosti privrede“, kroz dostupnu tehničku/expertsku podršku na realizaciji mjera i aktivnosti u dijelu jačanja konkurentnosti crnogorske privrede.

U prethodnom periodu sprovedena je tenderska procedura i potpisan Ugovor za realizaciju aktivnosti koja se odnosi na Istraživanje znanja i informisanosti zaposlenih u privatnom sektoru o nacionalnom brendu. Očekuje se potpisivanje Ugovora za realizaciju istraživanja ciljnih tržišta na kojim će se komunicirati vrijednosti nacionalnog brenda. U toku su aktivnosti na izboru najljepše kratke priče o Crnoj Gori i izbora vizuelnog identiteta nacionalnog brenda.

Saradnja sa EBRD-jem se ogleda kroz direktni grant EBRD-ja u okviru IPA 2016 u dijelu komponente *Institutional capacity building of the MEDT* koju sprovodi PwC, a odnosi se na expertsku podršku u dijelu sprovođenja evaluacije Programa unapređenja konkurentnosti privrede za 2022. godinu, sprovođenju analize potreba za obukom u MSP sektoru, izrade Izvozno razvojnog programa i rada na SAP portalu.

Kroz uspostavljeni strateški okvir i realizaciju mjera i aktivnosti definisanih u okviru godišnjih akcionih planova, kontinuirano se radi na unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje sektora MMSP, razvoja politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja i ekonomskog osnaživanja žena, a sve sa ciljem jačanja konkurentne pozicije MMSP, sa posebnim osvrtom na žene i mlade.

U narednom periodu potrebno je nastaviti sa adekvatnim setom mjera finansijske i nefinansijske podrške privredi sa posebnim akcentom na digitalnu transformaciju biznisa i zelenu tranziciju, uz veće investicije praeene unapređenim investicionim i poslovnim ambijentom, kao i jačanju preduzetničkih znanja i vještina MMSP sektora u cilju dostizanja ekonomije zasnovane na znaju i inovacijama kako kroz program mentorstva, tako i kroz sprovođenje različitih vidova preduzetničkih ciklusa edukacije na osnovu sprovedenih analiza potreba za obukom u sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća.

U skladu sa strateškim ciljevima definisanim Nacionalnom strategijom cirkularne tranzicije do 2030. godine i smjernicama koje ista pruža, a u skladu sa UN - Agendom 2030 i Pariskim sporazumom, potrebno je raditi na podršci privrednim subjektima na njihovom putu prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, podršci lokalnim samoupravama u oblasti cirkularne ekonomije i unapređenju preduzetničkih znanja i kompetencija privrednih subjekata kako bi bolje razumijeli koncept cirkularnog modela poslovanja. Kao značajno važan aspekt, kroz Strategiju je prepoznata potreba razvoja lokalnih zajednica i lokalnog ekonomskog održivog razvoja, gdje će se kroz različite aktivnosti podsticati podizanje svijesti javnosti i promjene razmišljanja kako samih građana, tako cjelokupne lokalne zajednice u određenoj regiji, u pogledu efikasnog korišćenja prirodnih resursa i prilagođavanja i djelovanja u skladu sa principima cirkularne ekonomije. U tom pogledu, Ministarstvo ekonomskog razvoja će se u narednoj godini fokusirati na mapiranje potencijala i mogućnosti prilagođavanja lokalne zajednice na cirkularnu ekonomiju, promociji održivih investicija, kreiranju poslovne strategije kroz program industrijske simbioze, i konkretno i na povećanju broja „zelenih“ inicijativa. Dodatno, Ministarstvo je kroz IPA III instrument EURF, kandidovalo je različite aktivnosti za podsticanje implementacije Strategije cirkularne ekonomije, u okviru kojih je među najznačajnije predviđeno pružanje podrške u pripremi Programa industrijske simbioze. Kao naredni korak prepoznata je mogućnost za finansiranje implementacije Programa kroz Plan rasta.

U narednom periodu je neophodno raditi na implementaciji Strategije razvoja Nacionalnog brenda 2022-2026 i ostvarivanju zadatih ciljeva, sa posebnim akcentom na kreiranje jedinstvene i unificirane prezentacije države, ali i razvojnih i promotivnih aktivnosti koje doprinose poboljšanju međunarodne vidljivosti i prepoznatljivosti Crne Gore, kako na nivou države, tako i na sektorskom nivou. Da bi se omogućila implementacija ove politike, neophodno je izabrati vizuelni identitet nacionalnog brenda. Imajući u vidu da se ni u toku druge godine sprovođenja strateškog dokumenta, nisu stekli uslovi za utvrđivanje vizuelnog identiteta nacionalnog brenda (isti nije mogao biti utvrđen, jer se nisu stekli formalno-pravni uslovi) bez kojeg je implementacija same politike skoro pa nemoguća, ovo predstavlja jedan od ključnih izazova u postizanju napretka u predmetnoj politici. Politika kao takva ne može dati konkretne rezultate ni omogućiti stvaranje veće vidljivosti i prepoznatljivosti Crne Gore, dok se predmetni izazov ne prevaziđe. Vizuelni identitet treba da bude kreiran na način da grafički oslikava narativ, koji je Crna Gora odabrala da predstavi inostranoj javnosti, a koji je zasnovan na vrijednostima i potencijalima koje želi da predstavi. Takođe, neophodno je intenzivirati aktivnosti na podizanju svijesti javnosti, javnog i privatnog sektora, o procesu brendiranja države, kao i značaju upotrebe vizuelnog identiteta nacionalnog brenda, ali i proceduri za sticanje tog prava, kako bi se doprinijelo izgradnji brenda države.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja donesenim u decembru 2023. godine, Direktorat za unapređenje konkurentnosti nastavio je sa radom pod nazivom Direktorat za unapređenje konkurentnosti privrede.

2. Direktorat za industrijski i regionalni razvoj

U Direktoratu za industrijski i regionalni razvoj obavljaju se poslovi koji se odnose na: organizaciju, koordinaciju, pripremu nacrti i predloga zakona, kao i drugih propisa koji se odnose na privredno pravo, insolventnost privrednih društava, transformaciju i oblast zanatstva, industrijskog i regionalnog razvoja; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz oblasti privrednog (kompanijskog) prava, insolventnosti i industrijske politike; praćenje stanja i kretanja u industrijskoj proizvodnji u cjelini i po pojedinim sektorima i oblastima; praćenje stanja i kretanja u oblasti zanatstva; pripremu analiza, izvještaja, informacija i drugih materijala iz oblasti industrije i zanatstva; utvrđivanje politike i pripremu strateških dokumenata iz djelokruga rada Direktorata; predlaganje sistemskih i drugih podsticajnih mjera usmjerenih na razvoj industrije, zanatstva i inovacija u nove proizvodne i poslovne tehnologije; kreiranje programa i realizaciju projekata podrške iz nadležnosti Direktorata uz sprovođenje adekvatne promocije usmjerene ka ciljnim grupama; saradnju sa privrednicima u cilju kreiranja kvalitetnih programa podrške uz praćenje efekata podsticajnih mjera; pripremu predloga mjera ekonomske politike i analiziranje njihovog uticaja na uslove privredivanja iz oblasti Direktorata; ostvarivanje međunarodne i regionalne saradnje, implementaciju politika i programa Evropske unije i drugih programa međunarodne saradnje koji se odnose na djelokrug rada Direktorata; učestvovanje u planiranju i pripremi, sprovođenju i praćenju realizacije projekata koji se finansiraju iz EU i drugih fondova; učestvovanje u organizacionom i proizvodnom restrukturiranju privrednih društava iz oblasti industrije; davanje stručnih mišljenja u vezi usklađenosti procesa transformacije privrednih društava sa zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast; evidenciju dokumentacije transformisanih privrednih društava; praćenje arbitražnih postupaka i pružanje logističke podrške pravnim zastupnicima Države u postupcima iz nadležnosti Direktorata; vođenje drugostepenog upravnog postupka; izrada i praćenje ostvarivanja strategije regionalnog razvoja Crne Gore; koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore; saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; izradu i praćenje politike razvoja klastera; izradu tekstova nacrti i predloga zakona i drugih propisa iz oblasti regionalnog razvoja; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU iz oblasti industrijskog i regionalnog razvoja Crne Gore; davanje saglasnosti na usklađenost Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore; predlaganje podsticajnih mehanizama i mjera razvojnih politika na državnom i lokalnom nivou značajnih za kreiranje novog, optimalnog ambijenta za razvoj Crne Gore, kao i ravnomjerniji razvoj Crne Gore; ostvarivanje saradnje sa drugim organima pri pripremi i realizaciji razvojnih projekata koji su od interesa za Crnu Goru; prikupljanje i analizu statističkih podataka po jedinicama lokalne samouprave/regionima; davanje stručnih uputstava i mišljenja iz nadležnosti Direktorata u saradnji sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđene politike, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

NORMATIVNI DIO

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima

Nakon što je na kraju 2022. godine Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), pripremila Radnu verziju teksta Zakona o privrednim društvima, u toku 2023. godine nastavljene su intezivne aktivnosti na finalizaciji istog. Predmetni zakon je prevashodno unaprijeđen u pogledu usklađivanja sa dijelom Direktive EU 2017/828, koja tretira pitanja podsticanja dugoročnog učešća akcionara, Direktivom EU 2019/1151 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u okviru privrednog prava, Direktivom 2019/2121 u pogledu prekograničnih spajanja i podjela kao i Direktivom EU 2022/2381 za rodnu ravnopravnost. Dodatno, predmetni zakon je unaprijeđen sa aspekta uključivanja opravdanih sugestija biznis zajednice/suda/akademske zajednice i ostalih poslovnih udruženja. Paralelno sa ovim procesom, usljed jasne povezanosti u dijelu unapređenja položaja Centralnog registra

privrednih subjekata i procesa registracije privrednih subjekata, realizovane su aktivnosti na pripremi Nacrta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata.

Nadalje, u periodu od 9. maja do 15. juna 2023. godine sprovedena je Javna rasprava povodom razmatranja Nacrta Zakona o privrednim društvima u formi izmjena i dopuna i Nacrta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata, u okviru koje je takođe organizovan okrugli sto 12. juna 2023. godine. Nakon sprovedene javne rasprave, s obzirom na broj intervencija koji je napravljen u odnosu na važeći zakon, donešena je odluka da se pristupi finalizaciji pripremljenog materijala u formi novog Zakona o privrednim društvima, a ne izmjena i dopuna, prevashodno zbog potencijalnih problema u tumačenju i primjeni istog. Shodno navedenom, u cilju sprovođenja dodatnih konsultacija sa zainteresovanim stranama i unapređenje kvaliteta materijala koji je pripremljen, kao i očekivani period usaglašavanja zakonskih rješenja na nacionalnom nivou i sa EK, definisan je novi rok za donošenje istih, i to IV kvartal 2024. godine.

- Pravilnik o bližem načinu upisa i vođenja registra stečajnih masa

Nakon što je u decembru 2022. godine donešen Pravilnik o bližem načinu upisa i vođenja registra stečajnih masa, u martu 2023. godine izvršena je dopuna istog i objavljena u Službenom listu Crne Gore. Ovim Pravilnikom se reguliše stečajna masa stečajnog dužnika, koja se registruje u Registru koji vodi organ uprave nadležan za registraciju privrednih subjekata.

- Implementacija Zakona o ostvarivanju prava na finansijsku podršku licima koja su bila zaposlena u privrednim društvima u sektoru rudarske i metalske industrije

Na predlog Vlade Crne Gore, Skupština Crne Gore 29. decembra 2021. godine usvojila je Zakon o finansijskoj podršci za bivše zaposlene iz sektora rudarske i metalske industrije ("Službeni list Crne Gore" br. 145/21) kojim je utvrđeno ostvarivanje prava na finansijsku podršku licima koja su bila zaposlena u privrednim društvima u sektoru rudarske i metalske industrije, a u čijoj je vlasničkoj strukturi bila Država i kojima je prestao radni odnos uvođenjem stečaja u tim društvima.

U rokovima definisanim Zakonom, pristiglo je blizu 5.000 zahtjeva za finansijsku podršku od strane bivših zaposlenih, od kojih je donijeto 1.152 odobravajućih rješenja. Po osnovu detaljnog razmatranja preostalih prijavi, donijeta su odbijajuća rješenja, zbog neispunjavanja kumulativnih uslova koji su propisani predmetnim Zakonom za dodjelu finansijske podrške. Kao nastavak aktivnosti koje su započete u 2022. godini, tokom 2023. godine u kontinuitetu su sprovedene aktivnosti u dijelu pripreme za sudske postupke koje Ministarstvo ima pred Upravnim sudom Crne Gore i Vrhovnim sudom Crne Gore, u vezi sa izjavljenim tužbama bivših radnika rudarsko-metalskog sektora, kreiranju relevantnih podnesaka kao i zastupanja pred navedenim instancama. Imajući u vidu dinamiku rješavanja tužbi od strane nadležnog suda, očekivanja su da će intezivne aktivnosti u ovom dijelu biti nastavljene i u narednom periodu.

- Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu

Tokom 2023. godine MERT je nastavio sa aktivnostima u cilju donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu. Cilj donošenja ovog zakonskog akta je, prevashodno harmonizacija akta sa propisima EU u oblasti zanatstva, odnosno odredbe predloga Zakona, kao i podzakonskih akata koji će biti donešeni i usklađeni sa Direktivom 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 12.12. 2006 godine o uslugama na unutarnjem tržištu i Direktivom 2005/36/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 7.9.2005 godine o priznavanju stručnih kvalifikacija.

Prevashodni cilj novog rješenja obuhvatao je potrebno usklađivanje sa pomenutim EU Direktivama. Međutim, tokom izrade navedenog Predloga Zakona, od strane predstavnika zanatlija uslijedili su dodatni pojedinačni zahtjevi za izmjenu, a koji su podrazumijevali veći obim intervencija na postojećem Zakonu kao i izmjene još nekoliko zakona, što bi u konačnom rezultiralo izradom novog Zakona o zanatstvu. Radna grupa se saglasila da je njen mandat izrada Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu.

Kao prvi korak, uz podršku angažovanog eksperta UNDP-a, urađena je detaljna analiza postojećeg Zakona o zanatstvu koja je ukazala na nedostatke u primjeni istog i dala određene preporuke za unapređenje postojećeg zakonskog rješenja, koje će unaprijediti stanje u oblasti zanatstva.

Podrška Zanatskoj komori Crne Gore: Jedna od aktivnosti MERT-a je bila usmjerena na stvaranje uslova za početak rada Zanatske komore Crne Gore (koja je formirana Zakonom o zanatstvu ali nikada nije „profunkcionisala“ na pravi način, nije imala prostorije za rad i nije im pružena pomoć za početak rada, što je

u skladu sa Zakonom, bila obaveza ministarstva). Polovinom 2023. godine, MERT je Znanstvenoj Komori ustupio jednu kancelariju koja bi im, za početak, služila kao radni prostor. Prethodno, u CRPS-u je izvršena registracija novog menadžmenta Znanstvene komore Crne Gore. Kako bi se obezbijedila finansijska sredstva neophodna za funkcionisanje Znanstvene komore CG, MERT je 1. avgusta 2023. godine, sa Znanstvenom Komorom potpisao Ugovor o saradnji za period od 1. septembra 2023. godine do 31. decembra 2023. godine a kojim je, pored ostalog, Znanstvenoj Komori isplaćen novčani iznos od 20.000,00 eura uz obavezu da Komora mjesečno izvještava MERT o načinu trošenja sredstava.

TEMATSKI DIO

1. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, za 2022. godinu

U skladu sa obavezama u procesu implementacije Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. godine koje su prema PRV definisane za I kvartal 2023. godine, predlog Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, za 2022. godinu, koji je pripremljen i usaglašen sa predstavnicima relevantnih ministarstava, institucija i predstavnika udruženja privatnog sektora u okviru Koordinacionog tijela za izradu i implementaciju Industrijske politike, Vlada Crne Gore je usvojila 30. marta 2023. godine. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu, zasnovan je na Akcionom planu 2021-2022. godine i obuhvata izvještaj o realizaciji 17 operativnih ciljeva i aktivnosti, koje su u funkciji ostvarenja 4 strateška cilja: Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj; Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije; Podsticanje inovacija, transfer tehnologije i razvoj preduzetništva i Unapređenje pristupa tržištu. Od ukupnog broja aktivnosti (61) u toku 2022. godine uspješno je realizovano 65,57% (40 aktivnosti), dok je djelimično realizovano 22,95% (14 aktivnosti), a 11,48% ili 7 aktivnosti nije realizovano.

U okviru Strateškog cilja 1 od 18 planiranih aktivnosti realizovano je 12, djelimično realizovano 5 aktivnosti, a 1 aktivnost nije realizovana. Za Strateški cilj 2, od 13 aktivnosti realizovano je 9, 2 aktivnosti su djelimično realizovane, dok 2 aktivnosti nijesu realizovane. U okviru Strateškog cilja 3, od planiranih 18 aktivnosti, potpuno je realizovano 12 aktivnosti, 5 djelimično, dok 1 aktivnost nije realizovana. Od 12 aktivnosti u okviru Strateškog cilja 4, realizovano je 7, djelimično 2, a 3 aktivnosti nijesu realizovane.

Ukupno realizovana ulaganja u funkciji sprovođenja Akcionog plana za 2022. godinu iznose 166.557.819,09 € što u odnosu na planirana ulaganja od 215.402.759,81 €, predstavlja 77,3% realizacije Akcionog plana.

2. Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, za 2023. godinu

Predlog Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. godine, za 2023. godinu, usvojen je od strane Vlade Crne Gore na sjednici od 22. juna 2023. godine. Akcioni plan 2023. se nadovezuje na ostvarene rezultate realizovanih aktivnosti iz Akcionog plana Industrijske politike za period 2021-2022. godine, i čini važan mehanizam monitoringa implementacije Industrijske politike na planu ispunjenja mjerila za privremeno zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 20. Aktivnosti Akcionog plana 2023. godine imaju razvojni karakter i doprinose unapređenju konkurentnosti industrije, saradnji privrede i nauke, podržavaju razvoj zelene, klimatski neutralne ekonomije i razvoj industrije na održivom principu cirkularne ekonomije, digitalnu transformaciju preduzeća, u skladu sa pravcima razvoja industrije u okviru EU saopštenja „Nova industrijska strategija za Evropu“ (COM 2020/102 i 2021/352). Akcioni plan 2023. obuhvata 17 operativnih ciljeva sa odgovarajućim indikatorima učinka, sa 61 aktivnosti sa indikatorima rezultata kao i definisanim akterima koji učestvuju u donošenju i sprovođenju Industrijske politike, koji će doprinijeti realizaciji utvrđenih strateških ciljeva. Za implementaciju Akcionog plana 2023. predložen je finansijski okvir na nivou 235.619.733,49 € pri čemu iz Nacionalnog budžeta – 37.238.659,85 € (15,80%), Javnog sektora – 76.072.366,00 € (32,29%), IPA – 10.584.622,64 € (4,49%), Donatorskih programa – 3.134.935,00 € (1,33%) i Privatnog sektora u vrijednosti 108.589.150,00 € (46,09%).

Posmatrano po strateškim ciljevima najviše sredstava je bilo izdvojeno za realizaciju strateškog cilja 1, ukupno 137.035.158,00 € ili 58,16%, zatim strateškog cilja 2, ukupno 64.774.667,00 € ili 27,49%, strateškog cilja 3, ukupno 32.243.054,49 € ili 13,68%, a najmanje za realizaciju strateškog cilja 4, ukupno 1.566.854,00 € ili 0,67%. Kako je 2023. godina bila završna godina implementacije tekuće industrijske politike, MERT je pristupio aktivnostima na evaluaciji Industrijske politike 2019-2023. godine, sa ciljem izrade nove Industrijske politike za period 2024-2028. godine.

3. Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji

U sklopu inicirane međuresorne saradnje Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstva kapitalnih investicija kreiran je Program podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, koji je Vlada Crne Gore usvojila 03. avgusta 2023. godine. Program finansijske podrške preduzećima iz sektora prerađivačke industrije, na osnovu potpisanog Sporazuma implementira Fond za inovacije Crne Gore, a fokus je na uvođenju inovativnih rješenja u cilju unapređenja energetske efikasnosti, uz upotrebu savremenih tehnologija i uspostavljanje sistema za upravljanje energijom, kao i povećanja upotrebe dostupnih izvora obnovljive energije od strane preduzeća. Za implementaciju Programa za 2023. godinu obezbijeđeno je 1 mil. € iz sredstava ranijeg Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma. U skladu sa procedurom utvrđenom Sporazumom o međuresornoj saradnji u implementaciji Programa, Ministarstvo je za namjenu implementacije Programa, a po Zaključku broj 07-323/23-3890/2 od 03. avgusta 2023. godine posebnim Rješenjem izvršilo uplatu finansijskih sredstava, u iznosu od 1.000.000,00 € na žiro račun Fonda za inovacije- implementacionog tijela Programa. Po osnovu Javnog poziva za implementaciju Programa od strane Fonda za inovacije u trajanju od 22. septembra do 31. oktobra 2023. godine, dostavljeno je 15 prijava privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije. Takođe, u skladu sa utvrđenom procedurom u periodu od 29. septembra do 1. decembra 2023. godine sproveden je Javni poziv za odabir nezavisnih tehničkih konsultanata, čiji je zadatak izrada studija opravdanosti za pojedinačne projekte i identifikovanje mogućnosti za unapređenje energetske efikasnosti i/ili korišćenje obnovljivih izvora energije u određenom preduzeću. Na Javni poziv za odabir nezavisnih tehničkih konsultanata, prijavilo se 5 eksperata iz predmetne oblasti i Fond je u prvoj polovini decembra odabrao tehničke konsultante. Nakon završenog prvog kruga evaluacije, 9 koncepata projekata zadovoljilo je prag prolaznosti i u skladu sa procedurom tokom decembra 2023. godine su upućeni tehničkim konsultantima na izradu Studije opravdanosti. Nakon izrade Studija izvodljivosti, čiji je rok mart 2024. godine, uslijediće dopuna kompletne dokumentacije od strane podnosioca prijava.

Za namjenu realizacije druge faze Programa a po Zaključku broj 07-323/23-3890/2 od 03. avgusta 2023. godine, predviđena je mogućnost za obezbjeđenje dodatnih 1,5 mil € iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć – IPA III, iz Paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize, nakon sticanja uslova za pristup navedenim sredstvima. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu planirana su sredstva za potrebe realizacije Paketa podrške EU za prevazilaženje energetske krize na Tekućoj budžetskoj rezervi u iznosu od 1.500.000 € i utvrđivanjem procedure za realizaciju druge faze Programa kroz definisanje modela za obezbjeđenje dodatnih sredstava, stekli su se uslovi za pristup dodatnim sredstvima za realizaciju Programa, iz Paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije.

4. Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu

Tokom 2023. godine Ministarstvo ekonomskog razvoja je nastavilo sa aktivnostima koje doprinose razvoju i promociji zanatstva budući da je u prethodnom periodu ovu djelatnost karakterisala stagnacija u odnosu na značaj koji treba da ima za ekonomiju Crne Gore. Prepoznajući značaj i potrebu daljeg unapređenja preduzetništva i zanatstva kao svojevrsne preduzetničke profesije i pokretačke snage privrednog razvoja i u ovoj godini je kreiran i realizovan program podrške zanatlijama- Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu sa opredijeljenim budžetom u iznosu od 175.000,00€, usvojen na sjednici Vlade od 30. marta 2023. godine.

Cilj Programa je bio da kroz dvije programske komponente doprinese jačanju konkurentnosti crnogorskih zanata kroz pružanje finansijske podrške preduzetnicima i privrednim društvima - zanatlijama, u smislu podsticanja i omogućavanja nabavke opreme i alata namijenjenih za obavljanje zanatske djelatnosti, kao i da doprinese promociji zanatlija kroz pružanje finansijske podrške za organizaciju i učestvovanje na domaćim/međunarodnim sajmovima i manifestacijama. Na taj način je omogućeno da zanatlije upisane u Registar zanatlija kod Zanatske komore Crne Gore ili su prijavljeni organu lokalne uprave nadležnom za poslove privrede, čija je pretežna djelatnost obavljanje jednostavnog ili složenog zanata, ostvare pravo na refundaciju do 70% opravdanih troškova u okviru prve komponente i do 50% u okviru druge komponente Programa, sa povećanjem procenta podrške za dodatnih 10%, shodno stepenu razvijenosti JLS. Iznos bespovratnih sredstava za nabavku opreme u okviru prve komponente je iznosio do 70% opravdanih troškova, odnosno do 10.000,00€ bez PDV po aplikantu, za aktivnosti koje se odnose na vrijednost opreme,

dok je u okviru druge komponente iznosio do 50% opravdanih troškova, odnosno do 6.000,00€ bez PDV po aplikantu, za učešće na međunarodnom sajmu, a iznos do 4.000,00€ bez PDV se može dodijeliti za učešće na domaćem sajmu. Za zanatlije koje posluju u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% primijenjena je dodatna podrška koja uvažava regionalni aspekt i razvrstavanje JLS prema indeksu razvijenosti na način što je uvećan procenat bespovratnih sredstava za dodatnih 10%. Takođe, ukoliko je u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola ili je u pitanju preduzetnica, kao i ukoliko je zanatlija osoba koja ima do 35 godina starosti, intenzitet podrške je uvećan za dodatnih 5% dok se maksimalno dozvoljeni iznosi nijesu mijenjali.

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore od 30. marta 2023.godine, Ministarstvo ekonomskog razvoja je objavilo Javni poziv 11. aprila 2023. godine za učešće u postupku dodjele sredstava. U skladu sa principima i pravilima Programa, u periodu od 11.aprila. marta - 30. novembra 2023. godine, podnijeto je ukupno 26 prijava zanatlija, od kojih je za 24 zanatlije pružena podrška za nabavku tražene opreme i alata. Ukupno odobreni i isplaćeni iznos finansijske podrške u skladu sa Programom za 2023.godinu iznosi 156.881,30 €.

5. Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 (SRR 2023-2027) sa Akcionim planom za 2023. godinu usvojena je na sjednici Vlade 06.jula.2023. godine. Donošenje SRR kao temeljnog planskog dokumenta politike regionalnog razvoja predviđeno je Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni list CG", br. [20/2011](#), [26/2011](#), [20/2015](#) i [47/2019](#)). SRR 2023-2027. utvrđuju se ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja, način njihovog postizanja, područja sa razvojnim specifičnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti organa državne uprave i drugih nosilaca aktivnosti regionalnog razvoja, koji su uključeni u sprovođenje SRR.

Vizija Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027 je ravnomjerniji regionalni razvoj za život po mjeri čovjeka, zasnovan na konkurentnosti, inovativnosti, unapređenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji. Navedeno istovremeno podrazumijeva povećanje kvaliteta života svih građana, kroz veću zaposlenost dohodak per capita i posledično smanjenje rizika od siromaštva i migracija. Takođe, kroz SRR 2023-2027 su definisana 3 strateška cilja, koji se nadovezuju na viziju regionalnog razvoja Crne Gore, kao i na ciljeve iz prethodne SRR, i to:

- Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem;
- Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života i
- Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unapređenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioriternih sektora i sektora sa potencijalom rasta.

Navedeni strateški ciljevi će se realizovati kroz 10 operativnih ciljeva, poštujući klasifikaciju aktivnosti po pravcima razvoja i prioritetnim oblastima, koji se takođe dijelom prilagođavaju aktuelnom strateškom okviru. Za praćenje uspješnosti ostvarenja SRR 2023-2027. i strateških ciljeva, na nivou tri regiona definisani su sljedeći indikatori: stepen razvijenosti JLS i regiona na način da smanji razvojni jaz između najviše i najmanje razvijenih JLS i regiona, stopa rizika od siromaštva na nivou regiona, prirodni priraštaj na nivou Crne Gore i na regionalnom nivou, saldo unutrašnjih migracija na nivou regiona, indeks razvoja po mjeri čovjeka za svaki od tri regiona.

U toku 2023. godine, u kontinuitetu su realizovane obaveze definisane u okviru Pregovaračkog poglavlja 6 - Privredno pravo, i to: priprema informacija koje su u direktnoj nadležnosti resora i materijala koje pokrivaju ostale institucije na nivou PP, međuresorna koordinacija, održavanje sjednica Radne grupe, priprema informacija za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, priprema priloga i učešće na Pododboru za unutrašnje tržište i konkurenciju. Važan aspekt u okviru PP odnosi se na praćenje realizacije aktivnosti utvrđenih PPCG 2023-2024 odnosno ispunjenje obaveza za 2023. godinu, kao i realizaciju preporuka EK iz Izvještaja o CG za 2023. godinu.

Naime, u cilju daljeg usklađivanja sa pravnom tekovinom EU u oblasti privrednog prava, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) na kraju 2022. godine pripremljena je Radna verzija teksta Zakona o privrednim društvima. Imajući u vidu da se u kontinuitetu prate izmjene pravne tekovine na nivou EU, realizovane su aktivnosti u dijelu potrebnog usklađivanja važećeg Zakona sa Direktivom EU 2017/828, koja se pokazala kao izazovna obzirom na kompleksnost materije i činjenicu da tretira pitanja prava akcionara. Dodatno, sprovedene su aktivnosti u dijelu usklađivanja nacionalnog zakonodavnog okvira sa Direktivom

(EU) 2019/1151 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u okviru privrednog prava, Direktivom 2019/2121 u pogledu prekograničnih spajanja i podjela kao i Direktivom 2022/2381 za rodnu ravnopravnost. Pored navedenog, poseban predmet razmatranja bilo je uključivanje opravdanih sugestija poslovne/akademske zajednice/suda i drugih relevantnih udruženja kao i unapređenje odredbi za koje se u praksi pokazalo da važeći zakon, zbog pojedinih nedorečenosti, izaziva probleme u primjeni. Paralelno sa ovim procesom, usljed jasne povezanosti u dijelu unapređenja položaja Centralnog registra privrednih subjekata i procesa registracije privrednih subjekata, realizovane su aktivnosti na pripremi Nacrta Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata. Uvažavajući primjedbe i sugestije upućene tokom Javne rasprave koja je organizovana u periodu maj-jun 2023. godine povodom razmatranja navedenih zakonskih rješenja, donešena je odluka o sprovođenju dodatnih konsultacija sa zainteresovanim stranama u toku 2024. godine, a sve u cilju obezbjeđenja većeg kvaliteta materijala koji je pripremljen. Takođe, Komisija za tržište kapitala realizovala je značajan broj aktivnosti na pripremi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala, i njegovo usklađivanje sa Direktivom o transparentnosti.

U okviru nadležnosti Ministarstva i tadašnjeg Direktorata za industrijski i regionalni razvoj, koordinirano je praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju 6 - Privredno pravo i 20 - Preduzetništvo i industrijska politika. U okviru pregovaračkog poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika na planu aktivnosti koje se sprovede na ispunjenju mjerila za zatvaranje poglavlja, u procesu praćenja implementacije Industrijske politike Crne Gore 2019-2023.godine, krajem prvog kvartala 2023.godine Vlada je usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022.godinu. (detaljnije u okviru aktivnosti koje se odnose na realizaciju obaveza utvrđenih PRV 2023.godine). Usvajanjem Akcionog plana za 2023. na sjednici Vlade krajem II kvartala 2023.godine) zaokružen je implementacioni ciklus u skladu sa Planom implementacije i monitoringa Industrijske politike 2019-2023, na kom planu su sprovedene intenzivne aktivnosti tokom proteklog perioda. Imajući u vidu da realizacija Akcionog plana za 2023. predstavlja završnu godinu implementacije Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, sprovedena je evaluacija Industrijske politike 2019-2023. a u skladu sa nalazima i preporukama evaluacije biće kreirana nova Industrijska politika Crne Gore za period 2024-2028.

Na liniji preporuka u vezi potrebne interresorne saradnje u cilju obezbjeđenja konzistentnosti različitih strategija i programa, uključujući i industrijsku politiku i pametnu specijalizaciju, u saradnji tri Ministarstva sa Fondom za inovacije, implementacionim tijelom za projekte relevantne za pametnu specijalizaciju i inovacije, kreiran je Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, koji uvezuje energetska efikasnost, industrijsku politiku i inovacionu politiku.

U dijelu poglavlja koje se odnosi na preduzetništvo i industriju, za potrebe izrade I i II priloga Izvještaja EK o Crnoj Gori u predmetnom izvještajnom periodu, pripremljeni su izvještaji o realizaciji sektorskih politika na nivou različitih oblasti preduzetničke i industrijske politike, kao i sve potrebne relevantne informacije na nivou pregovaračkog poglavlja. Realizovane su različite aktivnosti u okviru principa i instrumenata preduzetničke i industrijske politike, na liniji preporuka iz Izvještaja EK, zatim razmatranje i ocjena relevantnosti celeksa, praćenje realizacije obaveza iz pregovaračke pozicije i sl. Takođe, u koordinaciji na nivou RG za pregovaračko poglavlje za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima i dodatno Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koordinirane su aktivnosti na izradi priloga, pripremljeni su potrebni izvještaji i podaci, kao i informacije o stepenu realizacije izvršenja operativnih zaključaka Pododbora i napretku u svim relevantnim područjima poglavlja.

Takođe, u skladu sa preporukama akcentovanim u Izvještaju EK dinamiziran je proces usklađivanja sa Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU kojim koordinira Ministarstvo finansija, i u nizu iteracija sprovedenih aktivnosti potrebnog usaglašavanja, tekst Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza, dobio je i formalnu saglasnost EK o potrebnom nivou usklađenosti. Aktivnosti na realizaciji ključnih sektorskih politika iz domena preduzetničke politike, turizma, finansijske podrške MSP i jačanja tehnoloških kapaciteta i dr. sprovodile su se u skladu sa planiranom dinamikom.

Nakon konstituisanja Pregovaračke Radne grupe za poglavlje 20.g. i konstitutivne sjednice održane 28.marta 2023.godine održana su još 2 sastanka (jul i novembar t.g.)

U procesu praćenja pristupanja koordinirane su obaveze iz PPCG 2023-2024, za 2023.godinu, i pripremani su relevantni izvještaji o stepenu realizacije ispunjenosti obaveza.

OSTALE AKTIVNOSTI

1. Evaluacija Industrijske politike 2019-2023.godine

U skladu sa definisanim Planom implementacije i monitoringa Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. godine, a u cilju obezbjeđenja neophodnog kontinuiteta u sprovođenju politike, u završnoj 2023. godini implementacije, realizovane su aktivnosti nezavisne eksterne evaluacije strateškog dokumenta, kako bi se obezbijedilo pravovremeno korišćenje nalaza evaluacije u procesu izrade nove Industrijske politike u nastupajućem periodu implementacije za period 2024-2028. godine. Proces je započet u martu 2023. godine u okviru projekta „Establishment of a Single Access Point (SAP) for SMEs in Montenegro: Assignment 1 – Institutional capacity building“, finansiran iz sredstava EU uz implementacionu podršku EBRD, i realizovan od strane Konzorcijuma u sastavu: PWC Srbija, PWC. Podgorica i Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj Podgorica. Finalna verzija Evaluacije Industrijske politike 2019-2023. je dostavljena od strane ekspertskeg tima krajem decembra 2023. godine.

Opšti cilj evaluacije Industrijske politike 2019-2023 je predstavljao sveobuhvatnu procjenu njene implementacije u svakoj fazi ciklusa politike, bolje razumijevanje sprovedenih aktivnosti, postignute rezultate i izglede za uticaj i održivost, kao i ograničenja i koristi Industrijske politike. Kompleksnost procesa evaluacije industrijske politike zahtijevala je sprovođenje više složenih faza:

- Početak/pripremna faza – Održane konsultacije ekspertskeg tima sa predstavnicima Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma; usaglašen Akcioni plan za evaluaciju IP 2023 i Komunikacioni plan; sprovedene detaljne analize priručnika/metodologije Evropske komisije DG NEAR, OECD i revidirane DAC smjernice i Priručnika za evaluaciju strateških dokumenta GSV; usaglašena Metodologija evaluacije IP 2023; kreirana je i usaglašena Evaluaciona matrica sa setom evaluacionih pitanja/potpitanja, kriterijumima za procjenu, indikatorima za ocjenu, ključnim izvorima informacija, analizama i metodama prikupljanja podataka;
- Faza implementacije – Prikupljene i analizirane dostupne informacije, statistički podaci, godišnji izvještaji o sprovođenju Akcionih planova IP 2023; sprovedena je procedura anketnih istraživanja putem Upitnika i strukturiranih individualnih i grupnih intervju sa ključnim akterima procesa; održani sastanci fokus grupa sa predstavnicima ključnih identifikovanih aktera-relevantnih ministarstava i institucija javnog i privatnog sektora u okviru Koordinacionog tijela; sprovedeni direktni individualni intervju i grupni intervju u cilju boljeg razumijevanja efektivnosti i efikasnosti implementacije, uticaja i doprinosa Industrijske politike;
- Faza evaluacije – Urađeni preliminarni nalazi u odnosu na specifične indikatore povezane sa kriterijumima za procjenu, identifikacija nedostataka u dokazima i triangulacija dokaza kako bi se poboljšao kredibilitet i pouzdanost nalaza evaluacije kroz dalje prikupljanje podataka i korišćenje fokus grupa sa predstavnicima iz različitih regiona; sagledani nalazi iz dopunskih evaluacija programa podrške privredi; sprovedena Studija slučaja; pripremljen Nacrt izvještaja o evaluaciji;
- Finalni izvještaj o evaluaciji – Održan sastanak Koordinacionog tijela za izradu i implementaciju povodom prezentacije rezultata iz Nacrta evaluacije IP 2023; prezentirani rezultati iz Nacrta evaluacije IP 2023. na Okruglom stolu za sve zainteresovane stejkholdere; sprovedeno ažuriranje radi sinteze i uključivanja dodatnih nalaza sa sastanka Koordinacionog tijela IP i Okruglog stola; definisani konsolidovani zaključci i preporuke za unapređenje okvira, prioriteta i dizajna buduće industrijske politike i koordinacije njene implementacije.

Metodološki okvir koji se primjenjivao za sprovođenje evaluacije sadržao je obavezne OECD kriterijume: relevantnost, koherentnost, efikasnost, efektivnost, uticaj i održivost, u skladu sa kojim su definisana Evaluaciona pitanja.

Nakon sveobuhvatne analize evaluacije Industrijske politike 2019-2023. sumiran je skup ključnih preporuka koje proizilaze iz nalaza i zaključaka evaluacije, a koje su povezane sa ključnim pitanjima za naredni period, u cilju definisanja pravaca i prioriteta Industrijske politike za naredni period, a to su: Unaprijediti strukturu okvira Industrijske politike, poboljšati koordinaciju u dizajnu i implementaciji Industrijske politike, razjasniti stratešku orijentaciju Industrijske politike, regulisati pristup praćenja i evaluacije Industrijske politike i poboljšati kapacitet upravljanja implementacijom Industrijske politike .

2. Evaluacija Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022. godinu

U okviru IPA projekta Establishment of a Single Access Point (SAP) for SMEs in Montenegro- Assignment 1 – Institutional capacity building“, realizovan je proces evaluacije Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022. godinu. Proces evaluacije Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022. godinu sprovodio je evaluacioni tim PWC Beograd i Podgorica i Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj Podgorica. Finalni izvještaj procesa evaluacije je dostavljen od strane ekspertskeg tima u oktobru 2023. godine. Na osnovu rezultata evaluacije obezbijeđeni su i značajni inputi za evaluaciju Industrijske politike Crne Gore, a na tim osnovama i preporuke za programsko usmjerenje u formulisanju nove Industrijske politike za naredni period. U okviru procedure evaluacije sprovedene su aktivnosti anketnog istraživanja, odnosno prikupljanje informacija od korisnika programa, organizovana je fokus grupa kao i intervjui sa ključnim akterima koji su bili uključeni u realizaciju Programa.

3. Transformacija i privatizacija

Nastavljen je rad na evidenciji dokumentacije transformisanih i nekih od privatizovanih preduzeća kao i obezbjeđivanje dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Komisije za davanje mišljenja u vezi sa primjenom čl.419 i 429 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima (Komisija koju je formirao Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte) u cilju pripreme mišljenja na zahtjeve koji su dostavljeni Savjetu. Na zahtjev ostalih institucija pripremana su i dostavljena mišljenja na pojedine odredbe zakona i drugih propisa.

Tokom 2023. godine nastavljen je rad na praćenju međunarodnih arbitražnih i parničnog postupka koji su pokrenuti protiv Države (i ostalih), za čije praćenje je zaduženo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma (u skladu sa zaključcima Vlade CG), pružanje logističke podrške advokatskim timovima koji zastupaju Državu (i ostale) u ovim postupcima, prikupljanje dokumentacije potrebne za pripremu odbrane u postupcima, informisanje Vlade Crne Gore o statusu postupaka, itd. Parnični postupak koji je pred Apelacionim sudom u Švedskoj, protiv Crne Gore pokrenuo Oleg Vladimirovič Deripaska (kojom je tražio izmjenu arbitražne odluke donešene u postupku iz 2016. godine, koja je takođe donešena u korist Crne Gore, pritom zahtijevajući da se arbitražna odluka izmijeni na način da ista u cjelosti bude poništena) je okončan u novembru 2022. godine, odnosno dana 10. novembra 2022. godine Apelacioni sud u Švedskoj je donio presudu u korist Crne Gore. Dodatno, Apelacioni sud je naložio Olegu Vladimiroviču Deripaski da Crnoj Gori nadoknadi troškove postupka u ukupnom iznosu od 628.456,00€ i 86.075,00 USD.

Ne prihvatajući presudu Apelacionog suda u Švedskoj, Oleg Deripaska je najavio podnošenje žalbe Vrhovnom sudu u Švedskoj. Pravni zastupnici su u ime Crne Gore, Vrhovnom sudu dostavili argumentaciju kojom su obrazložili zašto smatraju da se Olegu Deripaski ne bi trebalo omogućiti pravo na žalbu. Uvažavajući argumente Crne Gore, Vrhovni sud u Švedskoj nije odobrio žalbu Olegu Deripaski (odluka od 23. maja 2023. godine). U odluci je navedeno da Vrhovni sud, nakon razmatranja dostavljenog materijala nije našao razlog da bi prihvatio žalbu. Predmet je potom zatvoren osim za sprovođenje postupka za naplatu troškova u arbitraži i osporavajućeg postupka. To je znatan iznos koji bi Oleg Deripaska, u skladu sa presudom, trebalo da plati Crnoj Gori.

4. Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave

Strateški plan razvoja jedinice lokalne samouprave, predstavlja jedan od ključnih dokumenata politike regionalnog razvoja. Donošenje Strateških planova razvoja jedinice lokalne samouprave od strane svih lokalnih samouprava obaveza je definisana Zakonom o regionalnom razvoju, a u skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu ovih strateških dokumenata. Shodno navedenom Zakonu, Ministarstvo ekonomskog razvoja daje saglasnost na Predlog strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, što je uslov za njegovo usvajanje na Skupštini opštine.

Nakon usvojenog Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, Ministarstvo je informisalo sve JLS da je SRR usvojena i podsjetilo sve JLS kojima su Planovi istekli, da iste i donesu u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju. U saradnji Ministarstva i UNDP, obezbijeđena je ekspertska podrška u izradi Strateških planova razvoja za pet opština: Budva, Nikšić, Mojkovac, Plav i Šavnik.

U novembru 2023. godine, Ministarstvo je dalo saglasnost na Strateški plan razvoja opštine Nikšić za period 2023-2027. godine, nakon čega je isti i usvojen. Opština Šavnik nije iskoristila obezbijeđenu podršku, dok su ostale opštine u različitim fazama izrade SPR.

Takođe, Zakonom o regionalnom razvoju, definisano je da su JLS dužne da pripreme i dostave Ministarstvu godišnji Izvještaj o sprovođenju strateškog plana razvoja, najkasnije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu

godinu. Godišnji izvještaj o sprovođenju Strateškog plana razvoja u toku 2023. godine, a koji se odnose na prethodnu godinu dostavili su: Glavni grad Podgorica i Opština Rožaje.

5. Partnerski savjet za regionalni razvoj

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju, Vlada Crne Gore je osnovala Partnerski savjet za regionalni razvoj, koji ima za cilj da: 1) prati stanje u oblasti regionalnog razvoja i daje preporuke za preduzimanje mjera za unapređivanje regionalnog razvoja Crne Gore; 2) daje mišljenje na nacrt Strategije; 3) daje preporuke za utvrđivanje prioriteta u realizaciji razvojnih projekata; 4) sagledava efekte primjene politike regionalnog razvoja; 5) donosi poslovnik o svom radu; 6) vrši i druge poslove u skladu sa zakonom.

Na osnovu člana 23 stav 4 Zakona o regionalnom razvoju ("Službeni list CG", br. 20/11, 20/15 i 47/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 9. februara 2023. godine, donijela je Odluku o izmjenama Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj ("Službeni list Crne Gore", br. 025/23 od 06.marta2023.godine).

Na osnovu Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj („Službeni list Crne Gore“, br. 042/11, 031/13, 036/18, 025/23 od 06.marta 2023.godine) formiran je Partnerski savjet za regionalni razvoj u novom sastavu (Rješenje br. 07-100/23-2648/3 od 15. juna 2023. godine). Imenovano je 27 članova Partnerskog savjeta iz reda predstavnika/ca organa državne uprave, JLS, univerziteta, udruženja poslodavaca, NVO u oblasti zaštite životne sredine i organizacija, koje obavljaju poslove kojima se podstiče regionalni razvoj. Konstitutivna sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj održana je 27.juna 2023. godine, gdje je posebno važna tema bila - razmatranje predloga Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, sa pratećim Akcionim planom za 2023. godinu, nakon čega je predlog i usvojen na istoj sjednici.

Zatim, donešena je nova Odluka o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, na sjednici Vlade Crne Gore od 21. decembra 2023. godine, na osnovu člana 23 st. 1 i 4 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list CG“, br. 20/11, 26/11, 20/15 i 47/19).

U skladu sa novom Odlukom, u sastavu Savjeta će biti ministarski nivo članstva kada su u pitanju državni organi, kao i gradonačelnici/predsjednici, po prvi put, svih lokalnih samouprava. Definirano je da Partnerski savjet održi bar jednu sjednicu kvartalno.

6. Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave

Shodno članu 12 Zakona o regionalnom razvoju, Stepenu razvijenosti jedinice lokalne samouprave utvrđuje se na osnovu indeksa razvijenosti. Indeks razvijenosti izračunava se kao prosjek pokazatelja ekonomske razvijenosti, strukturnih promjena i demografskog stanja. Bliži način izračunavanja indeksa razvijenosti utvrđuje se propisom Vlade.

U skladu sa članom 14 Zakona o regionalnom razvoju, Ministarstvo ekonomskog razvoja je obavezno da utvrdi i razvrsta jedinice lokalnih samouprava prema njihovom stepenu razvijenosti. Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave, pored indeksa konkurentnosti, predstavlja jedan od ključnih pokazatelja za praćenje efekata politike regionalnog razvoja Crne Gore i izračunava se trogodišnje u skladu sa Uredbom o načinu izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave.

Imajući u vidu da je Pravilnik o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave za period 2019-2021. godina objavljen u "Službenom listu Crne Gore" br. 151/22 od 30. decembra 2022. godine i činjenicu da je jedinica lokalne samouprave Zeta formirana u toku 2022. godine, prilikom izrade predmetnog Pravilnika za jedinicu lokalne samouprave Zeta nije bilo moguće izračunati indeks razvijenosti tj. odrediti stepen razvijenosti.

Međutim, uvažavajući date okolnosti i potrebu da se obezbijede sredstva za finansiranje osnovnih troškova predmetne JLS, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je donijelo Uredbu o dopuni Uredbe o načinu izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave ("Službeni list Crne Gore" br. 1 od 4. januara 2023. godine), kojim je definisano da se indeks razvijenosti za opštinu Zeta izračunava na osnovu raspoloživih podataka nadležnih organa uprave i organizacija do obezbjeđivanja podataka za izračunavanje njenog stepena razvijenosti.

U skladu sa navedenim, Ministarstvo je sprovelo neophodne aktivnosti, nakon čega je izvršen obračun stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave Zeta na bazi raspoloživih podataka i donešen je novi Pravilnik o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave (Službeni list Crne Gore, broj 103/2023 od 10.novembra 2023.godine).

7. Indeks konkurentnosti jedinica lokalne samouprave

Shodno članu 12 Zakona o regionalnom razvoju, radi vođenja uravnotežene i dugoročno održive politike regionalnog razvoja, odnosno uklanjanja ograničenja koja utiču na stepen razvijenosti, vrši se kvalitativna i kvantitativna procjena poslovnog okruženja i poslovnog sektora jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: stepen konkurentnosti).

Na osnovu člana 17 navedenog Zakona, stepen konkurentnosti jedinice lokalne samouprave utvrđuje i njihovo razvrstavanje vrši Ministarstvo primjenom indeksa konkurentnosti. Utvrđivanje stepena konkurentnosti vrši se trogodišnje. Listu stepena konkurentnosti jedinice lokalne samouprave utvrđuje Ministarstvo.

U prvom kvartalu 2023. godine, Ministarstvo je realizovalo aktivnosti neophodne za izračunavanje indeksa konkurentnosti JLS na bazi podataka za period 2019-2021. godine, nakon čega je početkom drugog kvartala 2023. godine donešen Pravilnik o utvrđivanju liste stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave (Sl. list broj 043/23, od 21.aprila.2023.godine).

8. Politika klastera u Crnoj Gori

Klasterska politika je inkorporirana u okviru Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije. Odluka za inkorporiranjem klusterske politike u Strategiju pametne specijalizacije, leži u činjenici da pametna specijalizacija klasterima pruža fokus na produktivnost i inovacije kao ključne pokretače konkurentnosti, odnosno iz razloga što su klasteri prepoznati kao ključni pokretači postizanja ciljeva pomenute Strategije.

U prethodnom periodu, a kako bi se unaprijedilo stanje u ovoj oblasti, pripremljen je Programski okvir za razvoj klastera u Crnoj Gori 2021. – 2023. godina i odlučeno je da isti bude sastavni dio Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024. godina.

Cilj ovog Programa je ukazao na potrebu da politika razvoja klastera dobije nove pravce razvoja i strateški se uobliči, kako bi se intenzivirale aktivnosti ka bržoj transformaciji klastera u održive forme.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je tokom 2023. godine u saradnji sa UNDP angažovalo ekspertsku podršku kao direktnu podršku MERT-u u implementaciji predviđenih klusterskih aktivnosti, nakon čega je sprovedena Analiza stanja razvoja klastera u Crnoj Gori. U navedenoj Analizi date su i smjernice za dalje aktivnosti u vezi sa klusterskom politikom u Crnoj Gori.

U skladu sa smjernicama datim u sprovedenoj Analizi, kroz podršku na nivou države trebalo bi da bude uključeno više koraka. Prvi korak je donošenje sveobuhvatne strategije/politike za razvoj klastera. Drugo, potrebno je koordinirati politiku klastera sa ostalim razvojnim politikama. U pitanju su preporuke, a Ministarstvo će u narednom periodu definisati status ove politike.

U oblasti zanatstva, kroz aktivnosti koje su sprovedene u toku 2023.godine, urađen je značajan napredak u cilju donošenja ovog zakonskog akta, međutim njegovo donošenje je odloženo za 2024.godinu.

Donošenjem ovog zakonskog akta, obezbijediće se adekvatno funkcionisanje Znanstvene komore Crne Gore kao krovne institucije za zaštitu i unapređenje zanata i zastupanje zajedničkih interesa zanatlija i uspostaviće se elektronski Registar zanatlija. Dodatno, stvoriće se uslovi za realizaciju daljih aktivnosti na izradi zakonskog i podzakonskog okvira i potrebne harmonizacije sa EU propisima.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je kreiralo i realizovalo program podrške zanatlijama- Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023.godinu. Tokom 2023. godine podnijeto je ukupno 26 prijava zanatlija u sklopu Programa i pružena finansijska podrška za nabavku tražene opreme i alata za obavljanje zanatske djelatnosti za 24 zanatlija tj. podnijetih zahtjeva u iznosu od 156.881,30 €. Imajući u vidu znatno veću zainteresovanost za apliciranje na Program i učešće zanatlija u istom, i u 2024.godini će kroz Program biti nastavljene aktivnosti finansijske podrške zanatlijama, sa ukupnim opredijeljenim budžetom od 200.000€.

Pored navedenog, a u cilju unaprjeđenja zakonskog okvira koji reguliše zanatstvo, uz ekspertsku podršku koja je obezbijedena od strane EBRD kroz projekat „Establishment of a Single Access Point (SAP) for SMEs in Montenegro“ otpočeo je rad na unapređenju podzakonskih akata tj. *“Odluke o utvrđivanju zanata, djelatnosti sličnih zanata i liste jednostavnih i složenih zanata”* i *“Pravilnika o načinu vođenja i sadržini registra lica koja se bave zanatskom djelatnošću”*.

Kroz projekat "COVID Complementary measure - Support to SME in Montenegro" obezbijedjeno je da eksperti pripreme Analizu za uspostavljanje OSS – One Stop Shop za razvoj zanatlija u Crnoj Gori, na bazi iskustava zemalja iz okruženja, najbolje prakse za tehnički, institucionalni, operativni razvoj ustanove Znanstvene komore - koja bi trebala da posluži kao fokal point zanatlijama. Pored navedenog, Analiza treba da

bude osnova za izradu projekata za apliciranje i za finansiranje iz nacionalnih/međunarodnih fondova. Eksperti su u saradnji sa Ministarstvom organizovali tri obuke za zanatlije, po 25 polaznika podijeljenih po regijama (sjeverna, središnja i primorska regija). Obuke su održane u Podgorici – Centralna regija 1-2 Juna 2023. godine, Bijelom Polju – Sjeverna regija 8-9 juna 2023. godine i Baru – Primorska regija 15-16 Juna 2023. godine a teme su bile informacije o procesu izrade projekata za pristup EU i ostalim fondovima, mogućnosti uključivanja zanatlija u turističku ponudu, podrška digitalnoj transformaciji zanatstva, izrada platforme za prodaju zanatskih proizvoda online (e-trgovina). Polaznici, koji su završili dvodnevnu obuku dobili su Sertifikat.

U narednom periodu neophodno je intezivirati započete aktivnosti na unapređenju zakonodavnog okvira za oblast privrednog prava. Naime, posebnu pažnju je potrebno usmjeriti na dalju koordinaciju i realizaciju brojnih aktivnosti na nivou Pregovaračkog poglavlja 6 - Privredno pravo, a sve u cilju ispunjenja završnih mjerila i privremeno zatvaranje PP.

Vizija Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. je ravnomjerniji regionalni razvoj za život po mjeri čovjeka, zasnovan na konkurentnosti, inovativnosti, unapređenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji.

Navedeno će se ostvariti kroz sprovođenje 3 strateška cilja, koji se nadovezuju na viziju regionalnog razvoja Crne Gore, kao i na ciljeve iz prethodne SRR, i to:

- Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem;
- Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života i
- Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unapređenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta.

Definisani strateški ciljevi će se realizovati kroz 10 operativnih ciljeva. Za praćenje uspješnosti ostvarenja SRR 2023-2027 i strateških ciljeva, na nivou tri regiona definisani su sljedeći indikatori: stepen razvijenosti JLS i regiona na način da smanji razvojni jaz između najviše i najmanje razvijenih JLS i regiona, stopa rizika od siromaštva na nivou regiona, prirodni priraštaj na nivou Crne Gore i na regionalnom nivou, saldo unutrašnjih migracija na nivou regiona, indeks razvoja po mjeri čovjeka za svaki od tri regiona.

U toku je priprema Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za 2023. godinu, Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027., nakon čega će biti izrađen Akcioni plan za 2024-2025. godinu, čije usvajanje je Programom rada Vlade predviđeno za drugi kvartal 2024. godine.

Sa ciljem unapređenja politike regionalnog razvoja, kao i njenog praćenja i koordinacije, shodno Odluci o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, u novom sastavu Savjeta je ministarski nivo članstva kada su u pitanju državni organi, kao i gradonačelnici/predsjednici, po prvi put, svih lokalnih samouprava. Definisano je da Partnerski savjet održi bar jednu sjednicu kvartalno. Namjera ministarstva je da obezbijedi aktivno angažovanje ovog tijela, sa fokusom na rješavanje problema koji ograničavaju razvoj lokalnih samouprava.

Kada je u pitanju politika klastera u Crnoj Gori, Ministarstvo će na osnovu Analize sprovedene u 2023. godini, kao i datih smjernica u njoj, u narednom periodu definisati status ove politike.

Tokom 2023. godine, kontinuirano su se sprovodile aktivnosti podrške lokalnim samoupravama u izradi Strateških planova razvoja i saradnja sa UNDP. U narednom periodu, potrebno je intenzivirati saradnju sa opštinama po ovom osnovu. Takođe, potrebno je unaprijediti aktivnosti od strane lokalnih samouprava u vezi sa obaveznim izvještavanjem o realizaciji Strateških planova razvoja na godišnjem nivou.

Sa ciljem unapređenja pravnog okvira politike regionalnog razvoja, Ministarstvo će u narednom periodu sprovesti: Izmjene i dopune Zakona o regionalnom razvoju; izmjenu Metodologije obračuna indeksa konkurentnosti JLS i obračun indeksa; izmjenu Pravilnika o metodologiji za izradu Strateških planova razvoja lokalnih samouprava.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja donešenim u decembru 2023. godine, Direktorat za industrijski i regionalni razvoj nastavio je sa radom pod nazivom Direktorat za investicioni i regionalni razvoj.

3. Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju

U Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu tekstova nacrti i predloga zakona, kao i drugih propisa iz oblasti unutrašnje trgovine, zaštite konkurencije, infrastrukture kvaliteta (standardizacije, metrologije, akreditacije, tehničkih zahtjeva za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda na tržištu), dragocjenih metala, tržišnog nadzora industrijskih proizvoda, intelektualne svojine (industrijske svojine i autorskog i srodnih prava) i optičkih diskova; pripremu i davanje mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih tehničkih propisa koji pripremaju drugi organi; davanje stručnih uputstava; praćenje stanja i razvoja unutrašnje trgovine i predlaganje mjera za njeno unaprjeđenje; praćenje globalne konjunktura tržišta u cilju predlaganja i iniciranja mjera ekonomske politike u oblasti unutrašnje trgovine; praćenje kretanja cijena i snabdjevenosti tržišta u oblasti unutrašnje trgovine; pripremu i praćenje realizacije plana interventnih nabavki u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu; predlaganje politike zaštite i razvoja konkurencije; politiku infrastrukture kvaliteta i intelektualne svojine, koordinaciju organa nadležnih za sprovođenje prava intelektualne svojine, ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava industrijske svojine; rješavanje o sticanju prava na patent, žig, dizajn, topografiju poluprovodnika i oznake geografskog porijekla (industrijska svojina); utvrđivanje prestanka prava industrijske svojine; objavljivanje podataka u vezi sa prijavama za priznavanje prava industrijske svojine; pružanje informacionih usluga u vezi sa prijavama i pravima industrijske svojine; vođenje registara prijave za priznavanje prava industrijske svojine, registra prava industrijske svojine i registara zastupnika fizičkih i pravnih lica u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava; izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; obavljanje međunarodne saradnje u oblasti intelektualne svojine; dodjeljivanje proizvođačkih kodova, izdavanje licence za proizvodnju i odobrenja za komercijalno umnožavanje optičkih diskova; polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne; prvostepeni i drugostepeni upravni postupak iz nadležnosti direktorata; zastupanje pred sudovima u postupcima iz nadležnosti direktorata; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz djelokruga nadležnosti direktorata; međunarodnu i regionalnu saradnju iz nadležnosti direktorata; vođenje registara tehničkih propisa i imenovanih/ovlašćenih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti; notifikacije prema sporazumu Sporazumu WTO/TBT, WTO/TRIPS Sporazumu i Sporazumu CEFTA; poslove nadzora nad radom institucija iz oblasti za koje je direktorat nadležan i saradnju sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđenih politika; reviziju PPCG; saradnju sa nevladinim sektorom, kao i druge poslove u skladu sa propisima; predlaganje, utvrđivanje i sprovođenje politike u oblasti zaštite potrošača; izradu Nacionalnog programa za zaštitu potrošača i i nadgledanje sprovođenja i podnošenje godišnjeg izvještaja; rad Savjeta za zaštitu potrošača, saradnju sa državnim organima, organima uprave, jedinicama lokalne samouprave i drugim organima čija je nadležnost zaštita potrošača, kao i organizacijama za zaštitu potrošača, radi zaštite ekonomskih interesa potrošača, njihovog informisanja; usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz oblasti zaštite potrošača; vođenje evidencije organizacija za zaštitu potrošača.

Ovaj Direktorat koordinira radom 4 pregovaračka poglavlja i to: Poglavlje 1 - Slobodno kretanje robe; Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine; Poglavlje 8 – Konkurencija i Poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja.

Direkcija za konkurenciju i unutrašnju trgovinu

ZAKONODAVNA DJELATNOST

Nerealizovane:

- Priprema Predloga zakona o postupcima za naknadu štete zbog povreda konkurencije na tržištu. U toku je rad na izradi Nacrta Zakona. Ovaj zakon je obaveza radi preuzimanja EU acquis-a u oblasti Poglavlja 8 Konkurencija. Pored toga treća lica koja budu oštećena radi zabranjenog sporazuma između dva učesnika na tržištu će imati pravo na pravično obeštećenje.

- Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjoj trgovini. Cilj donošenja ovog zakona je bliže uređenje evidencije trgovaca i roba kao i definisanje podjele objekata u kojima se vrši trgovina. Ovim predlogom izmjena su uvedena dodatna izuzeća od zabrane obavljanja djelatnosti trgovine na veliko i trgovina na malo nedjeljom. U skladu sa navedenim izuzećima trgovina na veliko i trgovina na malo moći će se obavljati nedjeljom. Trgovci će biti u mogućnosti da trgovinu na veliko

i/ili trgovinu na malo obavljaju samo u jednom prodajnom objektu na teritoriji jedne jedinice lokalne samouprave. Ovim izmjenama zakona predviđena je i obaveza izrade analize kretanja cijena na unutrašnjem tržištu. Ovim izmjenama Zakona se propisuje da evidencija o nabavci i prodaji robe na veliko, malo i za pružanje komisionih usluga mora biti dostupna tržišnoj inspekciji, u skladu sa izmijenjenim odredbama o nadzoru iz člana 41 ovog zakona. Shodno tome očekuje se povećanje prometa i smanjenje sive ekonomije u oblasti trgovine. Da bi se Zakon usvojio potrebna je saglasnost svih socijalnih partnera u okviru Socijalnog savjeta.

Realizovano:

- Uredbu o prestanku važenja uredbe o uslovima, postupku i kriterijumima za grupno izuzeće od zabrane sporazuma u sektoru osiguranja

Imajući u vidu da je Uredba komisije (EU) broj 267/2010 o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije na određene kategorije sporazuma, odluka i usklađenih djelovanja u sektoru osiguranja prestala da važi 31. marta 2017. godine, to smo u obavezi da donesemo uredbu kojom prestaje da važi Uredba o uslovima, postupku i kriterijumima za grupno izuzeće od zabrane Sporazuma u sektoru osiguranja ("Službeni list CG", broj 52/14).

Pregovaračko poglavlje 8 – KONKURENCIJA

Pregovaračko Poglavlje 8 je znatno napredovalo u izvještajnom periodu a koje je rezultiralo i dobrom ocjenom Evropske komisije: „Potvrđen je dobar nivo usklađenosti Crne Gore sa pravnim tekovinama EU o antimonopolnom pravu i spajanjima.

Poglavlje 8 – Konkurencija se odnosi na politiku tržišne konkurencije, koja predstavlja osnov na kojem je formirana i počiva tržišna privreda jedne zemlje. Ovo poglavlje obuhvata podoblasti: zaštita konkurencije i državna pomoć. Pored Agencije za zaštitu konkurencije (AZK) koja rukovodi radom Pregovaračke radne grupe (šef Pregovaračke radne grupe), institucije koje su uključene u realizaciju obaveza u okviru ovog poglavlja su Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo pravde, Ministarstvo kapitalnih investicija i sudovi. Aktivnosti na ispunjenju završnih mjerila sa fokusom na planirane obaveze Crna Gora u okviru poglavlja 8 ima definisana četiri završna mjerila od kojih je Ministarstvo ekonomskog razvoja nadležno za prvo završno mjerilo koje se odnosi na usaglašavanje crnogorskog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u oblasti zaštita konkurencije. U cilju ispunjenja prvog završnog mjerila 24, planirano je da, uz stručnu podršku, do maja 2024. bude pripremljen nacrt Zakona o zaštiti konkurencije kojim će biti uvedena kaznena politika u nadležnosti AZK-a. Zakon će transponovati Direktivu 2019/1, koja će se baviti finansijskom nezavisnošću Agencije. Kada su u pitanju drugi propisi iz ove oblasti, Vlada je 8. juna 2023. godine usvojila Uredbu o prestanku važenja Uredbe o uslovima, postupku i kriterijumima za grupno izuzeće od zabrane sporazuma u sektoru osiguranja, dok se očekuje donošenje Zakona o postupcima za naknadu štete zbog povreda konkurencije na tržištu, koji je prema PPCG-u bio planiran za III kvartal 2023.

Drugostepeni upravni postupci

Pokrenuto je osam postupaka po žalbama koje su podnijete na rješenja tržišne inspekcije. U četiri slučaja je žalba usvojena, dok su u dva slučaja odbijene žalbe, a u dva slučaja smo utvrdili nenadležnost.

Direkcija za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine

Nije bilo aktivnosti iz Programa rada Vlade Crne Gore.

ZAKONODAVNA DJELATNOST

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26.januara 2023. godine utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima;

Vlada Crne Gore je na sjednici od 12.oktobra 2023. godine utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Ženevskog akta Lisabonskog sporazuma o imenima porijekla i oznakama geografskog porijekla;

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je donijelo Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o postupku za priznanje, promjenama, obnovi važenja i međunarodnoj registraciji žiga ("Službeni list CG", br. 54/23);

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je donijelo Pravilnik o obrascu logotipa koji se nalazi na pakovanju proizvoda ili lijeka ("Službeni list CG", br. 57/23);

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je donijelo Pravilnik o obrascu obavještanja nadležnog organa o namjeri proizvodnje i informacijama o proizvodu koji je sastavni dio lijeka za ljude ili životinje ("Službeni list CG", br. 57/23);

Pripremljen je i na javnu raspravu stavljen Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima.

Aktivnosti Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine

Pripremljen je i od strane Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine donijet Vodič za sprovođenje prava intelektualne svojine;

Pripremljena je Metodologija za jedinstveno izvještavanje o sprovođenju prava intelektualne svojine;

Koordinacioni tim za sprovođenje prava intelektualne svojine usvojio je Statistički izvještaj za sprovođenje prava intelektualne svojine za 2022. godinu, kao i više kvartalnih i polugodišnjih statističkih izvještaja.

Međunarodna saradnja u oblasti intelektualne svojine

Ministarstvo ekonomskog razvoja (MER) sprovodilo je redovnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije (EUIPO) i Evropskom patentnom organizacijom (EPO). Takođe, Ministarstvo ekonomskog razvoja koristilo je podršku iz okvira TAIEX instrumenta.

I Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO)

Saradnja sa WIPO-om sprovedena je kroz učešće osoblja MER-a zaduženog za poslove intelektualne svojine na webinarima, seminarima, kao i na stručnim sastancima sa Sektorom za razvijene i države u tranziciji (TDC). WIPO i MER zajednički su organizovali seminar Podrška inovacijama i kreativnosti u Crnoj Gori: Strategija intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, koji je održan u Podgorici, 28. novembra 2023. godine.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. U februaru 2023. godine, predstavnici MER-a imali su intenzivnu komunikaciju sa predstavnicima WIPO TDC Sektora radi dogovora o aktivnostima saradnje u 2023. godini, i to kroz razmjenu emailova i učešće na video sastanku održanom 02. februara 2023. godine;
2. U nastojanju da u najvećoj mogućoj mjeri učestvuje u inicijativama WIPO-a, posebno u inicijativama CEBS Grupe (Grupe država Centralne Evrope i Baltika), MER je 16. februara 2023. godine poslalo prilog za CEBS Group Newsletter, pod nazivom Statistički podaci o ženama u inovacijama, intelektualnoj svojini i kreativnim industrijama;
3. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na online Među-regionalnoj radionici o razmjeni iskustava o intelektualnoj svojini za preduzetnice u sektoru industrijskog dizajna, koja je održana 12. aprila 2023. godine;
4. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na webinaru Intelektualna svojina i razvoj – Intelektualna svojina i inovacije za održivu poljoprivredu, koji je održan 24. aprila 2023. godine;
5. Tri predstavnika MER-a učestvovala su na seminaru Žene i intelektualna svojina: podsticaj inovativnosti i kreativnosti, koji je povodom Svjetskog dana intelektualne svojine organizovao Fond za inovacije u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore i MER-om, a koji je održan u prostorijama Univerziteta Crne Gore, u hibridnom formatu, 26. aprila 2023. godine. Predstavnik MER-a imao je prezentaciju pod nazivom Patentna zaštita u Crnoj Gori i inostranstvu. Na ovom događaju je učestvovao je i predstavnik WIPO-a. Takođe, emitovana je poruka Daren Tang-a, generalnog direktora WIPO-a;
6. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na zoom sastanku sa predstavnicima WIPO Sektora za razvijene i države u tranziciji (WIPO TDC) tokom koga su razgovarali o predstojećim aktivnostima saradnje. Sastanak je održan 04. maja 2023. godine;
7. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na zoom sastanku Nivoa 3 – Intelektualna svojina za kreatore video igara, koji je održan 12. maja 2023. godine;
8. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na webinaru Intelektualna svojina i tradicionalni proizvođači, koji je održan 16. maja 2023. godine;
9. MER je poslao WIPO-u kompletnu statistiku o intelektualnoj svojini za 2022. godinu, 31. maja 2023. godine;

10. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 47. zasjedanju WIPO Međuvladinog komiteta za intelektualnu svojinu i genetske resurse, tradicionalno znanje i folklor, koji je održan u Ženevi, Švajcarska, od 4. do 9. juna 2023. godine;
11. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 64. seriji sastanaka Skupština država članica WIPO-a, koja je održana u Ženevi, Švajcarska, 6-14. jula 2023. godine. Na margini ovog događaja, predstavnik MER-a imao je sastanak sa g. Habip Asan-om, direktorom TDC sektora i njegovim saradnicima, na kome su razgovarali o predstojećim aktivnostima saradnje. Takođe, predstavnik MER-a učestvovao je na EUIPO Sastanku visokog nivoa za države Zapadnog Balkana, kojom prilikom su predstavljene aktivnosti iz prethodne godine, kao i predlozi za buduću saradnju;
12. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 44. sesiji Stalnog komiteta za autorsko i srodna prava koja je održana u Ženevi, Švajcarska, od 6. do 8. novembra 2023. godine;
13. U Podgorici, u hotelu Hilton, 28. novembra 2023. godine, održan je seminar pod nazivom Podrška inovacijama i kreativnosti u Crnoj Gori: Strategija intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, koji su zajednički organizovali WIPO i MER, a koji je bio prilika za upoznavanje profesionalne i šire javnosti sa sadržinom ovog značajnog strateškog dokumenta;
14. U prostorijama MER-a, 29. novembra 2023. godine, održan je sastanak predstavnika WIPO-a, Habip Asana, direktora WIPO TDC sektora, i Ryszard Frelek-a, administratora, i predstavnika MER-a, Ane Raičević, državne sekretarke, Jasne Vujović, generalne direktorice i tima iz Direkcije za normative poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne saradnje, kada je razgovor vođen o mogućim aktivnostima saradnje u narednoj godini;
15. U prostorijama MER-a, 26. decembra 2023. godine, održan je Dan otvorenih vrata tokom koga su zainteresovani građani dobili informacije o zaštiti prava intelektualne svojine;
16. U toku decembra 2023. godine, sprovedene su aktivnosti u oblasti informacionih tehnologija, konkretno zajednički rad IT timova WIPO-a i MER-a na pripremi za prenošenje platforme IPAS sistema na drugu ICT infrastrukturu.

II Saradnja sa Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije (EUIPO)

Saradnja sa EUIPO-om sprovedena je kroz učešće osoblja MER-a na koordinacionim sastancima o saradnji, žigovima i dizajnima. Pored toga, timovi MER-a i EUIPO-a zajednički su radili na IT projektima.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. U toku prva tri mjeseca 2023. godine, službenici MER-a, zajedno sa timom EUIPO-a, radili su na re-integraciji podataka o žigovima u bazu podataka TMView. Takođe, uspješno je završena testna faza implementacije Front-Office alata (elektronsko podnošenje prijava za žigove);
2. U martu 2023. godine završen je prevod termina za HDB bazu podataka za žigove;
3. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 20. Koordinacionom sastanku o saradnji, koji je održan u Alikanteu, Španija, 28. marta 2023. godine;
4. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 29. Koordinacionom sastanku o žigovima, koji je održan u Alikanteu, Španija, 29. marta 2023. godine;
5. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 22. Koordinacionom sastanku o dizajnima koji je održan u Alikanteu, Španija, 30. marta 2023. godine;
6. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na Sastanku visokog nivoa za države Zapadnoj Balkana, koji je održan u Ženevi, Švajcarska, 7. jula 2023. godine;
7. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 21. Koordinacionom sastanku o saradnji, koji je održan u Alikanteu, Španija, 23. oktobra 2023. godine;
8. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 30. Koordinacionom sastanku o žigovima, koji je održan u Alikanteu, Španija, 24. oktobra 2023. godine;
9. U toku decembra, IT timovi EUIPO-a i MER-a intenzivno su radili na re-integraciji podataka o dizajnima u bazu podataka DesignView, koja je uspješno okončana 22. decembra 2023. godine.

III Saradnja sa Evropskom patentnom organizacijom (EPO)

Saradnja sa EPO-om sprovedena je kroz učešće Delegacije Crne Gore na sastancima Administrativnog odbora, vrhovnog tijela Evropske patentne organizacije, kao i na sastancima Komiteta EPO-a: Komiteta za budžet i finansije (BFC), Komiteta za patentno pravo (PLC) i Komiteta za tehničku i operativnu podršku

(TOSC). Pored toga, osoblje MER-a učestvovalo je u projektima konvergencije praksi, na webinarima, seminarima, kao i sastancima u okviru projekta PATLIB 2.0.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Dva predstavnika MER-a učestvovala u obuci za SAP (Single Access Portal) i Micado bazu podataka, online 7. februara 2023. godine;
2. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na online sastanku - Predstavljanje EPO programa za angažovanje nacionalnih eksperata u EPO-u, koji je održan 15. februara 2023. godine;
3. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 57. e-sastanku Komiteta za patentno pravo (PLC), 16. februara 2023. godine;
4. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na online sastanku sa EPO-om i predstavnicima Univerziteta Crne Gore u vezi sa EPO programom za mlade profesionalne saradnike - Pan European Seal Program for Young Specialists, održanom 22. februara 2023. godine;
5. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 174. sastanku Administrativnog odbora, koji je održan u Minhenu, 22. marta 2023. godine;
6. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na bilateralnom sastanku sa predstavnicima EPO-a, koji je održan 24. marta 2023. godine, u online formatu, tokom koga je vođen razgovor o predstojećim aktivnostima saradnje;
7. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na Prvom sastanku Radne grupe 7 iz okvira projekta konvergencije praksi "Izrada i struktura zahtjeva", koji je održan u online formatu, 19. aprila 2023. godine;
8. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na Prvom sastanku Radne grupe 8 iz okvira projekta konvergencije praksi "Izdavanje i prihvatanje prioriternih dokumenata", koji je održan u online formatu, 19. aprila 2023. godine;
9. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je u nizu online seminara Napredni aspekti kompjuterski implementiranih pronalazaka, koji su održani u periodu od 20. aprila do 22. juna 2023. godine;
10. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 93. sastanku TOSC Komiteta, koji je održan u Minhenu, Njemačka, 26. i 27. aprila 2023. godine;
11. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na online Radionici o politici taksi i mjerama podrške za takse za mikro-preduzeca, koja je održana 08. maja 2023. godine;
12. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na sastanku PATLIB 2023, koji je održan 11. i 12. maja 2023. godine;
13. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 131. sastanku Komiteta za budžet i finansije, koji je održan u Minhenu, Njemačka, 24. maja 2023. godine;
14. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na zoom sastanku ad hoc Radne grupe o programu EPO Akademije za 2024. godinu, koji je održan 24. maja 2023. godine;
15. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na Drugom sastanku Radne grupe 7 iz okvira projekta konvergencije praksi "Izrada i struktura zahtjeva", koji je održan u online formatu, 26. maja 2023. godine;
16. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na Drugom sastanku Radne grupe 8 iz okvira projekta konvergencije praksi "Izdavanje i prihvatanje prioriternih dokumenata", koji je održan u online formatu, 26. maja 2023. godine;
17. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 17. Godišnjem sastanku o saradnji, koji je održan u Lisabonu, Portugal, 26. i 27. maja 2023. godine;
18. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 175. sastanku Administrativnog odbora, koji je održan u Minhenu 28. i 29. juna 2023. godine;
19. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na proslavi 50. godišnjice Konvencije o evropskom patentu i 176. sastanku Administrativnog odbora, u Minhenu, 05. i 06. oktobra 2023. godine;
20. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 132. sastanku Komiteta za budžet i finansije (BFC), koji je održan u Minhenu, 25. oktobra 2023. godine;
21. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 94. sastanku TOSC Komiteta, koji je održan u Minhenu, 7. i 8. novembra 2023. godine;
22. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 58. sastanku Komiteta za patentno pravo (PLC), online, 16. novembra 2023. godine;
23. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 177. sastanku Administrativnog odbora, koji je održan u Minhenu, 13. i 14. decembra 2023. godine, kao i na sastanku o saradnji sa koordinatorkom EPO-a za

saradnju sa Crnom Gorom, tokom koga su dogovorene glavne aktivnosti saradnje u 2024. godini, a koji je održan 15. decembra 2023 godine.

IV Podrška iz okvira TAIEX instrumenta

Iz okvira podrške iz TAIEX instrumenta, Delegacija MER-a, sastavljena od pet članova, boravila je u studijskoj posjeti Zavodu za industrijsku svojinu Republike Češke, u Pragu, 8-10. novembra 2023. godine. Tokom posjete razmjenjena su iskustva i prakse iz oblasti industrijske svojine, sa akcentom na žigovima i patentima.

Evropske integracije

Pregovaračko poglavlje 7 – PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Sa Evropskom komisijom je obavljena intenzivna komunikacija povodom zakonodavnih aktivnosti usmjerenih na usklađivanje sa pravom Evropske unije u oblasti autorskog i srodnih prava, kao i cilju dobijanja mišljenja Evropske komisije na tekst Nacrta strategije intelektualne svojine Crne Gore za period 2023-2026. Redovno je izvještavano o postignutom napretku u navedenom pregovaračkom poglavlju, pripremljen je prilog za sastanak Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, učestvovano je na navedenom sastanku, a pripremljeni su i odgovori na pitanja koje je Evropska komisija dostavila Crnoj Gori prije i nakon održavanja tog sastanka. Takođe, koordinirano je radom Radne grupe za vođenje pregovora sa Evropskom unijom u pregovaračkom poglavlju 7 – Pravo intelektualne svojine, a Evropskoj komisiji su dostavljani Statistički izvještaji o sprovođenju prava intelektualne svojine. U izvještaju EK o Crnoj Gori za 2023. godinu navedeno je da Crna Gora ima dobar nivo spremnosti u oblasti prava intelektualne svojine, te da je dobar napredak napravljen u usaglašavanju sa pravom EU u oblasti industrijske svojine.

Direkcija za zaštitu potrošača

AKTIVNOSTI PO PROGRAMU RADA VLADE

TEMATSKI DIO

Realizovane: Na sjednici od 6. jula 2023. godine, Vlada je donijela Akcioni plan za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2022 - 2024, za 2023. godinu i usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu. Akcionim planom se obezbjeđuje kontinuitet u sprovođenju aktivnosti koje se tiču daljeg unapređivanja pravnog sistema zaštite potrošača u skladu sa potrošačkim zakonodavstvom EU, kao i sprovođenje zakonodavstva u praksi. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu sadrži pregled realizovanih/nerealizovanih i djelimično realizovanih aktivnosti za 2022. godinu sa posebnim osvrtom na utrošena sredstva za svaku aktivnost.

NORMATIVNI DIO:

Nerealizovane:

- **Predlog zakona o potrošačkim kreditima**

Nacrt Zakona je usaglašen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, Ministarstvom pravde i Ministarstvom javne uprave. Nakon dobijanja saglasnosti Ministarstva finansija, biće upućen Evropskoj komisiji na mišljenje.

- **Predlog zakona o zaštiti potrošača**

U toku je izrada Nacrta zakona. Radi blagovremenog javno-privatnog dijaloga, u saradnji sa Sekretarijatom Savjeta za konkurentnost organizovana su dva okrugla stola (6.jula 2023.godine i 23.decembra 2023. godine) na kojim su predočene novine koje Nacrt zakona sadrži.

- **Predlog zakona o kolektivnim tužbama**

U toku je izrada Nacrta zakona.

Ostale realizovane aktivnosti izvan Programa rada Vlade

Održane su dvije sjednice Savjeta za zaštitu potrošača (7.marta 2023.godine i 26.decembra 2023. godine), najvišeg tijela koje ima savjetodavnu ulogu i koje obezbjeđuje određeni stepen saradnje i koordinacije između različitih aktera u čijoj nadležnosti je implementacija politike zaštite potrošača, koga na osnovu zakona osniva Vlada, radi davanja predloga za odlučivanje o stručnim pitanjima i za stručnu pomoć u postupku donošenja odluka i pripreme propisa iz oblasti zaštite potrošača.

Pregovaračko poglavlje 28 – ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

Nacrt novog Zakona o zaštiti potrošača kojim se prenose tri direktive (2019/770, 2019/771, 2019/2161) je pripremljen čime će nacionalno zakonodavstvo u ovoj oblasti biti potpuno usklađeno i sa najrecentnijom EU tekovinom. U cilju jačanja javno-privatnog dijaloga, Ministarstvo ekonomskog razvoja je, uz podršku Sekretarijata Savjeta za konkurentnost, organizovalo dva okrugla stola (6. jula i 23. decembra 2023. godine) na kojim su predstavljene najvažnije novine u ovom zakonu.

Predlog Zakona o potrošačkim kreditima kojim se preuzima Direktiva 2014/17/EU je u potpunosti usaglašen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, i trenutno je u završnoj fazi međuresorskog usklađivanja, nakon čega će biti upućen Evropskoj komisiji na mišljenje.

U toku je izrada nacrtu Zakona o kolektivnim tužbama kojim se transponuje Direktiva 2020/1828 i Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda kojim će se transponovati Uredba (EU) 2023/988 o opštoj bezbjednosti proizvoda. Za izradu tih propisa je obezbijeđena ekspertska podrška preko PLAC projekta pa je planirano da oba zakona budu objavljena na javnu raspravu do kraja III kvartala ove godine, odnosno da Predlozi zakona budu utvrđeni u II kvartalu 2025. godine. Osim toga, Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu, u skladu sa Uredbom 2019/1020 o tržišnom nadzoru i usklađenosti proizvoda je upućen EK na mišljenje.

Izveštaj ekspertske misije Evropske komisije o spremnosti Crne Gore za privremeno zatvaranje PP 28

je utvrđen 18. oktobra 2023. godine. U Izveštaju je data opšta ocjena da su crnogorske institucije sposobne, dovoljno opremljene i motivisane da sprovode zakon i politiku zaštite potrošača na zadovoljavajući način u skladu sa pravnom tekovinom EU. Naročito je uvažen napor koji je Crna Gora uložila na planu koordinacije aktivnosti različitih organa uprave i drugih nevladinih aktera nadležnih za zaštitu potrošača uspostavljanjem nacionalne mreže nadležnih organa čiji je značajan dio potpuno funkcionalna onlajn platforma – Centralni informacioni sistem za zaštitu potrošača. Koncept kolektivne zaštite u potrošačkim sporovima u Crnoj Gori ocijenjen je kao funkcionalan i usklađen sa pravnom tekovinom EU. U tom smislu, posebno je primijećeno da su se u dva postupka kolektivne zaštite koje je pokrenula organizacija potrošača – CEZAP, sudovi svih nivoa u donošenju svojih odluka u značajnoj mjeri oslanjali na sudsku praksu SP EU. Na osnovu ocjene relevantnih nalaza, u pogledu zaštite ekonomskih interesa potrošača, u Izveštaju su date preporuke pa se crnogorskim institucijama prvenstveno savjetuje da ubrzaju zakonodavni proces u cilju transponovanja relevantne pravne tekovine; da je potrebno uložiti dalje napore kako bi se neke od nadležnih institucija adekvatno popunile; da nastavi sa razvojem programa edukacije i obuke u oblasti zaštite potrošača i pronađe dodatna finansijska sredstva za tu svrhu; jačanje finansijske i logističke podrške nevladinim organizacijama i vansudskim mehanizmima; i da se uloži dodatni napor da se lokalne samouprave više angažuju u zaštiti potrošača, posebno njihovim uključivanjem u Centralni informacioni sistem za zaštitu potrošača. U oblasti bezbjednosti proizvoda, crnogorskim institucijama se prvenstveno savjetuje da vode računa o blagovremenoj transpoziciji i implementaciji Uredbe (EU) 2019/1020, jačanju administrativnih kapaciteta organa za nadzor nad tržištem u skladu sa strateškim dokumentima i uspostavljanju Jedinственe kancelarije za vezu u Upravi za inspeksijske poslove na osnovu postojećeg zakonodavstva do primjene Uredbe (EU) 2019/1020.

Direkcija za intelektualnu svojinu

I UVOD

U izvještajnoj godini, Direkcija za intelektualnu svojinu, u okviru propisanih nadležnosti, prvenstveno je obavljala poslove koji se odnose na ostvarivanje redovne nadležnosti na priznanju i registraciji prava industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn), u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima, koji obavezuju Crnu Goru, i nacionalnim zakonodavnim okvirom, promet i održavanje prava industrijske svojine, kao i poslove koji se odnose prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava i izdavanje dozvola i nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava.

II NADLEŽNOST

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u okviru Direkcije obrazovana su tri odsjeka i njihov djelokrug rada, i to:

1. Odsjek za patente i topografije poluprovodnika;

2. Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla;
3. Odsjek za autorsko i srodna prava.

1. Odsjek za patente i topografije poluprovodnika

U Odsjeku su se obavljali poslovi koji se odnose na vođenje upravnog postupka po zahtjevima za priznanje patenta, zahtjevima za upis prenosa prava na patent, zahtjevima za upis promjene imena i adrese nosioca patenta, zahtjevima za upis licence, itd, pri čemu se izdaju različite vrste upravnih akata u skladu sa Zakonom o patentima i Zakonom o upravnom postupku, sprovođenje međunarodnih ugovora iz oblasti zaštite pronalazaka, klasifikovanje prijave za zaštitu pronalazaka po Međunarodnoj klasifikaciji patenata (MKP), pripremanje za objavu prijave za priznanje patenata i priznatih patenata. U nadležnosti je i vođenje upravnog postupka po zahtjevima za upis proširenog evropskog patenta u Registar patenata u kojima je dezinirana/naznačena Crna Gora u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i potvrđenim Sporazumom između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije o proširenju evropskih patenata (Sporazumom o proširenju), pripremanje podataka za objavu podataka iz proširenih evropskih patenata upisanih u Registar patenata. Odsjek u svojoj nadležnosti ima vođenje Registra prijave i Registra patenata, u koji se unose podaci iz zahtjeva za priznanje patenta i svi dijelovi prijave patenata (opis, patentni zahtjevi, slike - nacrti, aptrakt), svi zahtjevi vezano za promjene, kao i upravni akti koji su donijeti u upravnom postupku. Odsjek je, takođe, svakodnevno vršio komunikaciju sa podnosiocima zahtjeva, nosiocima prava i korisnicima zaštićenih prava, pripremao statističke izvještaje, kao i obavljao druge poslove iz djelokruga Odsjeka.

Rad Odsjeka ogleda se, između ostalog, i u sljedećim osnovnim podacima:

- U 2023. godini je upisano u Registar patenata 310 patenata, od kojih je 5 priznato po nacionalnom postupku, a 305 patenata je upisano u Registar na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije o proširenju evropskih patenata.
- Broj evropskih prijave za koje je plaćena taksa za proširenje na Crnu Goru u 2023. godini, po mjesecima:

period	1.1.-31.3.2023.	1.4.-30.6.2023	1.7.-30.9.2023	1.10.-31.12.2023	ukupno
Broj EP prijave	439	345	373	410	1.567

2. Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla

Odsjek je u izvještajnom periodu obavljao poslove iz svoje nadležnosti, a to je: vođenje upravnog postupka za nacionalnu i međunarodnu registraciju žiga, industrijskog dizajna kao i postupanje po zahtjevima za održanje navedenih prava. Odsjek priprema Statističke izvještaje o sprovođenju prava intelektualne svojine; Izvještaje za pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju; Priloge za izvještaj za EK o napretku Crne Gore za poglavlje 7-pravo intelektualne svojine. Aktivno učestvuje u svim aktivnostima vezanim za širenje svijesti javnosti o značaju prava IS (prezentacije, okrugli stolovi, on line sastanci).

Pored toga, ispitivači Odsjeka su kontinuirano pratili relevantne presude Evropskog suda pravde, Zajedničke komunikacije EUIPO vezano za žigovno pravo, kao i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

U oblasti geografskih oznaka službenici Odsjeka pružaju stručne informacija zainteresovanim licima o načinu zaštite geografske oznake u Crnoj Gori, kao i svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd. Odsjek nije do sada imao ni jednu prijavu za registraciju geografske oznake.

3. Odsjek za autorsko i srodna prava

Na području autorskog i srodnih prava, između ostalog, vršeni su poslovi nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava; učešće u Ispitnoj komisiji za polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne; poslovi koordiniranja aktivnosti Radne grupe za podizanje svijesti javnosti o značaju prava intelektualne svojine i saradnju nadležnih organa sa nosiocima prava intelektualne svojine; zatim na zahtjev stranaka izdata su mišljenja, obavještenja, potvrde, urađene analize itd. iz oblasti autorskog i srodnih prava.

U oblasti vršenja nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, kontinuirano su preduzimane sljedeće intenzivne aktivnosti:

- Vršena je kontrola rada kolektivnih organizacija pregledom i analizom dostavljene dokumentacije (opštih akata, izvještaja, odluka, sporazuma, materijala sa sjednica skupštine, upravnog i nadzornog odbora itd.) i u tom dijelu utvrđene nepravilnosti i donešena rješenja o otklanjanju nepravilnosti za Organizaciju fotografskih autora-OFA i Organizaciju za zaštitu prava filmskih producenata u Crnoj Gori A-PRAVA MONTENEGRO u avgustu 2023. godine, po kojim su Organizacije postupile i ispravile nepravilnosti.
- Postupak kontrole rada kolektivnih organizacija odvijao se i u dijelu održavanja sjednica Skupštine organizacija. Predstavnici ovog Odsjeka su prisustvovali sjednicama Skupštine Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore PAM CG u junu 2023. godine.
- Vršena je vanredna kontrola rada nad NU Organizacijom fotografskih autora-OFA, na osnovu predhodno dostavljene inicijative od strane podnosioca: Crnogorski Telekom, Telemach Crna Gora i Mtel, u novembru 2023. godine. Saglasno navedenom, Ministarstvo ekonomskog razvoja je postupilo po inicijativi i započelo postupak vanrednog nadzora koji je još u toku. U postupku nadzora je izvršena fizička kontrola u prostorijama NU Organizacije fotografskih autora - OFA i tim povodom sačinjena službena zabilješka. S tim u vezi, pisanim aktom, zahtijevano je dostavljanje određenih podataka i dokumentacije, a nakon izvršenog uvida u dostavljenu dokumentaciju, Ministarstvo je poslalo obavještenje o rezultatima ispitnog postupka za NU Organizaciju fotografskih autora - OFA.

U 2023. godini je deponovano 37 autorskih djela.

Odsjek je u kontinuitetu, raznim subjektima davao mišljenja, objašnjenja, analize, predloge itd. iz oblasti autorskog i srodnih prava, sa ciljem unaprjeđenja funkcionisanja cjelokupne oblasti i unaprjeđenja i podizanja svijesti javnosti o značaju autorskog i srodnih prava.

III INFORMACIONE USLUGE I REGISTRI

Zbog cyber napada i novog plana rada između MEK-a i EUIPO-a (prioritizacija IT aktivnosti), implementacija Front Office alata je pomjerena za 2024. godinu, kada se očekuje i realizacija iste. Do sada je završena testna faza i aktivnosti su već nastavljene. Prema pomenutom planu, prioriteta za 2023. godinu su bili reintegracija u *TMview* i *DesignView alate*, što je uspješno i realizovano.

U odnosu na saradnju sa WIPO-om, zbog cyber napada odrađena je migracija IPAS sistema kao i *WIPO Publish alata* na novo okruženje. Takođe, inicirana reintegracija u *WIPO Global Brand Database*.

IV SLUŽBENO GLASILO “CRNOGORSKI GLASNIK INTELEKTUALNE SVOJINE”

Ovo Ministarstvo je u obavezi da, u skladu sa članom 12 Pariske konvencije, obavještava javnost o podnijetim prijavama, priznatim pravima i prometu prava industrijske svojine. U Glasniku se objavljuju sve relevantnim zakonima i pravilnicima propisane informacije iz postupka dodjele prava industrijskog vlasništva, informacije o dodijeljenim pravima te o kasnijim promjenama u vezi s tim pravima, kao i ostale službene informacije. U izvještajnoj godini izdata su tri službena glasnika intelektualne svojine u elektronskoj formi, na web stranici [Direkcija za intelektualnu svojinu - Ministarstvo ekonomskog razvoja \(www.gov.me\)](http://www.gov.me), i to: 44/2022, 45/2023 i 46/2023. Zbog cyber napada na IT infrastrukturu Vlade Crne Gore, te kroz softverski sistem patenata već obrađenih podataka i pripremljenih rješenja, prvi službeni glasnik u 2023. godini, nosi oznaku 44/2022.

V STRATEGIJE INTELEKTUALNE SVOJINE

Jedna od izuzetno važnih aktivnosti Direkcije u izvještajnoj godini je i rad na Strategiji intelektualne svojine i donošenje iste. Naime, Vlada Crne Gore je 6. jula 2023. godine donijela *Strategiju intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, sa Akcionim planom za 2023. godinu*. Model razvoja koji se zasniva na intelektualnoj svojini je preovlađujući u razvijenim ekonomijama i koristi ga većina zemalja koje žele da razviju uspješnu i konkurentnu nacionalnu ekonomiju. Crna Gora je u prethodnom periodu kreirala održiv sistem intelektualne svojine, kako zakonodavni, tako i institucionalni, koji omogućava stvaraocima da zaštite kreacije svog uma, a u narednom periodu treba nastaviti rad na njegovom daljem unaprjeđenju. Strategijom intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026 određeni su prioriteta i kreirani ciljevi koji će opredijeliti pravce djelovanja i mobilisati sve segmente društva na valorizaciji benefita koje pruža intelektualna svojina.

U izvještajnom periodu je započeta implementacija predmetnog dokumenta, u skladu sa Akcionim planom za prvu godinu sprovođenja. S tim u vezi, u izradi je Nacrt izvještaja o realizaciji Akcionog plana za

sprovedenje Strategije intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, kao i Nacrt akcionog plana za sprovedenje Strategije intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, za 2024. godinu.

VI UČEŠĆE U RADNIM GRUPAMA I TIMOVIMA

Službenici Direkcije su članovi većeg broja radnih grupa i timova, od kojih su najznačajniji:

- Radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine;
- Pregovaračka radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 7 - Pravo intelektualne svojine;
- Koordinacioni tim za sprovedenje prava intelektualne svojine;
- Radna grupa za organizovanje i sprovedenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine;
- Radna grupa za podizanje svijesti javnosti o značaju prava intelektualne svojine i saradnju nadležnih organa sa nosiocima prava intelektualne svojine;
- Koordinaciono tijelo za izradu i implementaciju Industrijske politike Crne Gore;
- Ispitna komisija za polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne.

Izuzetno značajno radno tijelo u oblasti intelektualne svojine je Koordinacioni tim za sprovedenje prava intelektualne svojine. U okviru ovog tima, između ostalog, formirane su dvije radne grupe, koje su realizovale sljedeće aktivnosti:

- **Radna grupa za organizovanje i sprovedenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanju vršenja povreda prava intelektualne svojine** je donijela u martu 2023. godine Plan aktivnosti za organizovanje i sprovedenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine za 2023. godinu. Aktivnost iz Plana aktivnosti - Dani zajedničke akcije organizovane su dvije zajedničke akcije. Prva zajednička akcija organizovana je 18. jula 2023. godine u Baru, a druga u Podgorici 30. novembra 2023. godine, od strane Ministarstva ekonomskog razvoja - Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju - Direkcije za intelektualnu svojinu u saradnji sa Upravom carina, Upravom za inspeksijske poslove i Upravom policije.
- **Radna grupa za podizanje svijesti javnosti o značaju prava intelektualne svojine i saradnju nadležnih organa sa nosiocima prava intelektualne svojine**, koju je Ministarstvo formiralo u maju 2023. godine, u izvještajnom periodu održala je tri sjednice. Članovi Radne grupe su iskazali zadovoljstvo organizovanjem i radom na sjednicama, stavljajući pozitivan akcenat na dosadašnje rezultate.

U toku izvještajnog perioda formirana je **Ispitna komisija za polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne**. Održana je prva sjednica Komisije, na kojoj je sagledano stanje, izložen pregled budućeg rada i dogovoreni naredni koraci.

VII OBUKE, SEMINARI I STUDIJSKE POSJETE SLUŽBENIKA DIREKCIJE ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

U izvještajnom periodu službenici Direkcije su pohađali veliki broj obuka, seminara, radionica, sastanaka, realizovana je i studijska posjeta, i to:

- **On line seminar** - Classification Working Group: Work-Stream Trade marks, Organizator – **EUIPO**, 21.februara. – 22.februara.2023. godine;
- **On-line seminar** - “Zaštita inovativnih tehničkih rješenja patentom”, Organizator - **Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije**, 17.marta 2023. godine;
- **On-line seminar** - “Međunarodna zaštita pronalazaka”, Organizator - **Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije**, 28.marta 2023. godine;
- **On-line konferencija** - 8th Anti-Scam Network Meeting - razmjena praksi između zainteresovanih strana i korisničkih udruženja u preduzimanju direktnih, konkretnih i efikasnih akcija protiv piraterije i rješavanje praktičnih poteškoća u borbi protiv njih, Organizator - **Zavod za intelektualnu svojinu Evropske Unije (EUIPO)**, 12.maja 2023. godine;

- **Seminar** - 20th Liaison Meeting on Cooperation, 29th Liaison Meeting on Trade Marks and 22nd Liaison Meeting on Designs, Organizator - EUIPO, Alicante, Španija, 28.marta -30.marta 2023. godine;
- **Seminar** -Dileme u vođenju upravnog postupka, Organizator - CENTAR ZA RADNO I POSLOVNO PRAVO, predavač-Ana Perović Vojinović, sutkinja Upravnog suda Crne Gore, Hotel Podgorica, Ulica Svetlane Kane Radević br. 1, Podgorica, 19.aprila 2023.godine;
- **Međunarodna konferencija** - Izazovi online licenciranja i obrade, Organizator - International Confederation of Societies of Authors and Composers (CISAC) – Organizator Društvo autora i kompozitora, Dubrovnik, Hrvatska, 8.maja 2023. godine;
- **Online sastanak** eksperata o djelima siročadima, Organizator-EUIPO opservatorija u saradnji sa Državnom agencijom za intelektualnu svojinu Moldavije, 9.juna 2023.godine;
- **Studijska posjeta** - Razmjena znanja, iskustava i prakse (patenti, žigovi, zastupništvo, dijagnostika, međunarodna saradnja), Organizator - TAIEX (instrument Evropske komisije za pružanje pomoći državama u procesu pristupanja Evropskoj uniji) i Zavod za industrijsku svojinu Republike Češke, Prag, Republika Češka, 8-10.novembra 2023.godine
- **Sastanak/obuka** na temu Finansijski nadzor i pitanja koja se tiču ekonomskog rada Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava sa predstavnikom Zavoda za intelektualnu svojinu, Srbije, rukovodiocem Grupe za finansijske poslove, Podgorica 6.jula 2023.god. i 07.jula 2023.godinu;
- **Seminar** - 21th Liaison Meeting on Cooperation, 30th Liaison Meeting on Trade Marks and 23rd Liaison Meeting on Designs, Organizator - EUIPO, Alicante, Španija, 22.oktobra -24.oktobra 2023. godine
- **Seminar** - Podrška inovacijama i kreativnosti u Crnoj Gori: Strategija intelektualne svojine Crne Gore za period 2023 – 2026, Organizator - Svjetska organizacija za intelektualnu svojinu (WIPO) u saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja Crne Gore, 28.novembra 2023.god, Podgorica
- **On line seminar** - Virtuelnu praktičnu demonstraciju finakcionalnosti novog Lisabonskom elektronskog sistema za članice Lisabonskog sporazuma iz CEBS Grupe, Organizator - Lisabonski registar WIPO-a, u saradnji sa Odsjekom za centralno-evropske, baltičke i mediteranske zemlje (CEBSMC), 12.decembra 2023. godine;
- **Seminar** – Mobing, Podgorica, 9.novembra 2023. godine;
- **Seminar** - Zaštita ličnih podataka, Podgorica 7.decembra 2023.godine;
- **Seminar** - Mirno rješavanje radnih sporova, Podgorica;
- Prezentacije i učešće na Konferenciji koju je organizovala Strukovna komora arhitekata IKCG, na temu Autorska prava u arhitekturi, 27.decembra 2023. godine.

VIII OSTALE AKTIVNOSTI DIREKCIJE

Pored navedenog, u oblasti intelektualne svojine obavljane su i druge aktivnosti, od kojih su najznačajnije:

- Pripremanje Priloga za izvještaj EK o napretku Crne Gore u okviru Poglavlja 7;
- Pripremanje izvještaja za potrebe Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Pripremanje izvještaja za potrebe Delegacije EK;
- Pripremanje tromjesečnih, polugodišnjih i godišnjih statističkih izvještaja u okviru Koordinacionog tima za potrebe izvještavanja EK;
- Određivanje Međunarodne Klasifikacije Patenata (MKP) za nacionalne prijave;
- Unos podataka u registre;
- Skeniranje upravnih akata i unos u registre;
- Unos ulaznih podnesaka prava intelektualne svojine u IPAS bazu, skeniranje istih, selektiranje i smještaj u foldere predmeta. Ukupan broj ulaznih podnesaka, koji su obrađeni na navedeni način u 2023. godini je 5.845;
- Pripremanje podataka za službeno glasilo intelektualne svojine;
- Pripremanje odgovora na upitnike u vezi stručnih pitanja iz oblasti intelektualne svojine;
- Pripremanje dopisa i odgovora za institucije u vezi zaštite prava intelektualne svojine;
- Zaduživanje i arhiviranje predmeta;
- Vođenje evidencije kroz interne knjige o kretanju predmeta;
- Komunikacija i rad sa strankama;
- Priprema pošte za otpremu i sl.

IX STATISTIKA

1. PATENTI

Broj zahtjeva u 2023. godini:

		Broj zahtjeva
Broj zahtjeva za priznanje patenta	podnosioci fizička lica iz Crne Gore	6
	podnosioci strana pravna lica	3
Broj zahtjeva za upis proširenog evropskog patenta u Registar patenata		186
Ukupno:		195

U odnosu na 2022. godinu kada je bilo 208 zahtjeva, broj zahtjeva u 2023. godini je smanjen za približno 10,57%. Ukupan broj predmeta po kojima je okončan postupak u 2023. godini, po svim osnovima je 177 donijeta akta, sa kojima je okončan postupak

Rješenja o upisu EP u Registar patenata	168
Rješenje kojim se priznaje patent	5
Rješenje kojim se obustavlja postupak	3
Rješenje kojim se odbija prijava	1
UKUPNO	177

U 2023. godini je upisano u Registar patenata **173** patenta, od kojih je 5 priznato po nacionalnom postupku a 168 patenata je upisano u Registar na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije o proširenju evropskih patenata.

Nosioci prava nacionalnih patenata

Fizička lica - državljani Crne Gore	4
Pravna lica iz Crne Gore - Društvo sa ograničenom odgovornošću	1

Ukupno objavljeno nacionalnih prijava koje ispunjavaju uslov za priznanje patenta i proširenih evropskih patenata upisanih u Registar patenata u službenom glasilu intelektualne svojine, tokom 2023. godine:

	Nacionalni patenati	Prošireni evropski patenti
Glasnik 44 od 20.04.2023.	-	173
Glasnik 45 od 20.07.2023	3	83
Glasnik 46 od 20.10.2023	2	49
Ukupno:	5	305

U postupku po zahtjevima za: priznanje patenta, upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata, upis promjena u Registar patenata, broj odrađenih aktivnosti po nazivu je:

Rješenja o upisu proširenog evropskog patenta u Registar patenata	168
Rješenje o priznanju patenta	5
Rješenjem kojima se obustavlja postupak	3
Rješenje o priznanju datuma podnošenja prijave patenta	6
Rješenje kojima se usvaja predlog za ponovno uspostavljanje prava	1
Rješenja o upisu prenosa prava u Registar patenata	17
Rješenje o upisu pronalazača u Registar patenata	2
Rješenje o upisu promjene adrese nosioca patenta u Registar patenata	19
Rješenje o upisu promjene imena nosioca patenta u Registar patenata	7
Rješenje o upisu promjene imena i adrese nosioca patenta u Registar patenata	2
Rješenje o odbijanju zahtjeva	1
Rješenje o produženju roka	1
Rješenje kojim se dozvoljava nastavak postupka	2

Isprava o patentu	5
Poziva za uređenje	10
Patentni spis	2
Uvjerenje o pravu prvenstva	5
Poziv za uplatu troškova za štampanje patentnog spisa, rješenje, ispravu i objavu nacionalne	2
Poziv za uplatu taksi i naknada za upis proširenog EP u Registar patenata, objavu podataka i štampanje prevoda patentnih zahtjeva	137
Obavještenje u vezi sa zahtjevom	3
Obavještenje o objavi podataka o izmijenjenom patentu	4
Obavještenje o objavi izmjena	1
Odgovor na zahtjev za pretragu	1
Ukupno	404

Broj evropskih prijava za koje je nosilac prava platio taksu za proširenje na Crnu Goru u 2023. godini

period	1.1-31.3.2023.	1.4.-30.6.2023	1.7.-30.9.2023	1.10.-31.12.2023	ukupno
Broj EP prijava	439	345	373	410	1.567
Iznos u eurima	33 583,50	26.392,50	28.534,50	31.365,00	119.875,50

Taksa za proširenje patenta iznosi 102,00 eura za svaki zahtjev za proširenje i plaća se Evropskom patentnom zavodu, a u skladu sa članom 6 Sporazuma o proširenju, Evropski patentni zavod ima obavezu da izvrši naplatu 76,50 eura od takse za proširenje i prenosi na račun nadležnog organa kao naknadu za namjenu Crne Gore da koristi dio te takse za promovisanje industrijske svojine u Crnoj Gori.

Prihodovano u Budžet Crne Gore na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije od takse za proširenje u 2023. godini **19.875,50 eura**

2. ŽIG I INDUSTRIJSKI DIZAJN

Zahtjev za registraciju žiga	545
Zahtjev za registraciju industrijskog dizajna	6

ŽIG

Objavljene prijave u Službenom glasilu

Službeno glasilo br. 44/2022 (objavljeno 20.04.2023. godine)	3
Službeno glasilo br. 45/2023 (objavljeno 20.07.2023. godine)	405
Službeno glasilo br. 46/2023 (objavljeno 20.10.2023. godine)	209
Ukupno objavljenih prijava	<u>617</u>

Podaci o broju odrađenih aktivnosti po nazivu

Broj ispitanih prijava po osnovu urednosti i po osnovu apsolutnih razloga za obijanje registracije žiga koji su objavljeni u Službenom glasilu IS	653
Rješenja o usvajanju zahtjeva za registraciju žiga	350
Rješenja o odbijanju prijave za registraciju žiga	2
Rješenja o obustavi postupka	19
Rješenja o odbijanju prigovora	3
Rješenja o promjenama, prenosima, licenci, zalozi u prijavama za registraciju žiga	27
Rješenja o dozvoljenom povraćaju u pređašnje stanje	7
Rješenja o ispravci greške u prijavama za registraciju žiga i registrovanim žigovima	6
Rješenja za produženje roka	4
Rješenja o ograničenju spiska roba i usluga	4

Izjašnjenje za Upravni sud Crne Gore na podnesak punomoćnika tužioca	2
Poziva za uplatu taksa za registraciju žiga	313
Uvjerenja o važenju žiga	37
Izvoda iz registra žigova	7
Uvjerenja o podnijetoj prijavi	2
Isprava o žigu	98
Zahtjeva za pretragu žiga	90
Zahtjeva za pretragu žiga za potrebe zaštite prava IS drugih državnih organa koji u nadležnost imaju zaštitu prava IS	28
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave žiga i o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave za registraciju žiga	25
Rješenja o obnovi važenja žiga	576
Rješenja o prenosu prava, licenci, zalozi	225
Rješenja o promjenama imena i adrese	280
Obavještenja o formalnim nedostacima vezano za urednost prijave	9
Obavještenje o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave	29
Dopisa, obavještenja, komunikacija sa strankama i državnim organima	30
UKUPNO aktivnosti vezanih za nacionalne žigove	<u>2826</u>

Međunarodne prijave i deziagnacije žiga

Ispitanih međunarodnih prijava i deziagnacija	2794
Konačno priznatih međunarodnih prijava i deziagnacija	2707
Obavještenja WIPO-u o odbijanju međunarodnih prijava	43
Obavještenja WIPO-u o konačnom status međunarodnog žiga	29
Uvjerenja o važenju međunarodnih žigova	79
Prosljeđenih prijava za međunarodno priznanje žiga WIPO-u	4
Rješenje o produženju roka	4
Rješenja o priznanju IR	30
Rješenja o odbijanju IR	19
Rješenja o odbijanju međunarodnog žiga na osnovu podnešenog prigovora	3
Poziva za uplatu takse za prosljeđivanje Međunarodne prijave WIPO-u i za Međunarodno	4
Prosljeđenih prigovora u WIPO-u po osnovu podnešenog prigovora	11
Rješenja o obustavi prigovora na međunarodnu registraciju	9
UKUPNO aktivnosti vezanih za međunarodnu registraciju žiga	<u>5736</u>

Industrijski dizajn

Ispitano prijava za registraciju	6
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave	4
Poziva/zaključaka za uplatu administrativne takse	5
Rješenja o registraciji dizajna	5
Rješenja o promjeni imena i adrese, obnovi dizajna	16
UKUPNO	<u>36</u>

Međunarodne prijave i deziagnacije dizajna

Međunarodne prijave i designacije za industrijski dizajn	250
Konačno priznate međunarodne prijave i deziagnacije	241
UKUPNO	<u>491</u>

Ukupan broj registrovanih prava od 2008. godine:

Nacionalnih žigova - 16238

Međunarodno registrovanih žigova za Crnu Goru - 57148

Nacionalnih industrijskih dizajna - 166

Međunarodno registrovanih industrijskih dizajna za Crnu Goru – 4711

Sve prijave, kao i podaci iz donešenih akata iz oblasti industrijske svojine (žig, industrijski dizajn), u skladu sa zakonskim odredbama, upisani su u registre, kao javne knjige.

3. AUTORSKA DJELA

Deponovana autoska djela:

01.01.2023. - 31.12.2023. godine		
<i>Zahtjeva za deponovanje autorskih djela</i>	<i>Deponovano</i>	<i>Obustavljeno na zahtjev</i>
39	37	2

DIREKCIJA ZA INFRASTRUKTURU KVALITETA

Poglavlje 1 – sloboda kretanja roba

Direkcija za infrastrukturu kvaliteta koordinira radom Pregovaračke radne grupe i svim ostalim administrativnim poslovima u ovoj oblasti. Ova politika EU uključuje operativno sve organe državne uprave pa je koordinacija ovih poslova veoma zahtjevan posao. U izvještaju EC za 2023 godinu je navedeno da: Crna Gora je umjereno spremna u oblasti slobode kretanja robe. Ukupno gledano, postignut je određeni napredak, daljim usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, naročito kada su u pitanju tehnički zahtjevi za proizvode i ocjena usaglašenosti, kao i standardizacija i metrologija. Crna Gora je takođe preduzela dalje korake da učini da nacionalno tijelo za standardizaciju postane punopravni član Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za elektro-tehničku standardizaciju (CENELEC). Kada je u pitanju upravljanje hemikalijama, Crna Gora je usvojila implementacione zakone i novu strategiju za upravljanje hemikalijama 2024-2026. Sveukupno stanje u ovom sektoru u smislu ljudskih resursa i finansiranja se poboljšalo, ali je potrebno dalje osnaživanje tijela za infrastrukturu kvaliteta.

Zakonodavna aktivnost:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu je prosljeđen Evropskoj komisiji na treće čitanje i očekuje se njegovo donošenje u toku 2025 godine.

Nadzor i učešće u razvoju sistema akreditacije, standardizacije i tržišnog nadzora.

Akreditaciono tijelo Crne Gore je nezavisno neprofitno tijelo osnovano Zakonom o akreditaciji i Odlukom o osnivanju. Nadzor nad radom u ime osnivača Vlade Crne Gore vrši Ministarstvo ekonomskog razvoja preko ove direkcije.

- Akreditaciono tijelo je u toku 2023. godine potpisalo sporazum EA MLA čime su sertifikati ovog tijela postali ekvivalentni svim sertifikatima na zajedničkom tržištu EU.

Institut za standardizaciju Crne Gore je nezavisno tijelo koje vrši svoju djelatnost u skladu sa Zakonom o standardizaciji. Nadzor nad radom ovog tijela u ime osnivača Vlade Crne Gore vrši Ministarstvo ekonomskog razvoja preko ove direkcije.

- Institut za standardizaciju Crne Gore je prosljedio akcioni plan za postizanje punopravnog članstva u Evropskoj organizaciji za standardizaciju CEN/CENELEC.

Oba ova nezavisna tijela svake godine do kraja II kvartala predaju izvještaj o radu za prethodnu godinu u skladu sa zakonom i činjenicom da završni račun ovjeravaju do kraja marta mjeseca.

4. Direktorat za međunarodnu trgovinsku i ekonomsku saradnju

U Direktoratu za međunarodnu trgovinsku i ekonomsku saradnju obavljaju se poslovi koji se odnose na: Predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje realizacije bilateralnih sporazuma sa drugim državama u oblasti ekonomske saradnje, uzajamne promocije i zaštite investicija i slobodne trgovine; Organizacija mješovitih komisija za implementaciju sporazuma o ekonomskoj saradnji i sporazuma o slobodnoj trgovini i koordinacija sa nadležnim ministarstvima, agencijama i drugim resornim institucijama; Analiza spoljnotrgovinskih odnosa na regionalnom i međunarodnom planu, kao i praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju trgovine robama i uslugama i donošenje relevantne zakonske regulative; Predlaganje, utvrđivanje i sprovođenje politika u oblasti međunarodne ekonomske saradnje i koordinacija bilateralne ekonomske saradnje sa drugim državama; Koordinacija i učestvovanje u regionalnim i međunarodnim aktivnostima i bilateralnim ili multilateralnim pregovorima čiji je fokus na razvoju međunarodne trgovinskih i ekonomskih odnosa, a u saradnji sa sledećim ekonomskim organizacijama (RCC, OECD, UNCTAD, SB, GIZ, STO, UNECE i dr.); Koordinacija aktivnosti u vezi sprovođenja Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006) i Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA); Predlaganje, utvrđivanje i sprovođenje politike u oblasti spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom i nadzor nad sprovođenjem Zakona o potvrđivanju Sporazuma o trgovini oružjem i drugih predmetnih zakona; Koordinacija, implementacija, priprema informacija i praćenje aktivnosti koje se odnose na poglavlja 30-Vanjski odnosi i Poglavlje 3- Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga i prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije u navedenim oblastima; Koordinacija aktivnosti u dijelu pripreme učešća Crne Gore na Svjetskim izložbama poput Expo-a i drugim međunarodnim izložbama, a čiji je cilj promocija turističkih, investicionih i drugih potencijala; Saradnja sa Kancelarijom za međunarodnu promociju Crne Gore pri Kabinetu Predsjednika Vlade a u vezi sa predstavljanjem zemlje na svjetskim manifestacijama i izložbama koje su od nacionalnog značaja. Priprema propisa, informacija, platformi, pregovaračkih pozicija, strategija i drugih dokumenata u nadležnosti Direktorata koji se odnose na trgovinsku i ekonomsku saradnju sa drugim zemljama; Sve druge aktivnosti u skladu sa relevantnim zakonskim propisima u okviru Direktorata.

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA PO PROGRAMU RADA VLADE ZA 2023. GODINU

I Realizovane obaveze

- *Informacija o realizovanim aktivnostima na projektu pripreme za učešća Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2025 Osaka (Zaključak Vlade 07-053/23-3012/2 od 30. jula 2023.godine).*

Informacija o realizovanim aktivnostima na projektu pripreme za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2025 Osaka kao i Plan učešća Crne Gore na Expo 2025 Osaka, koji je sastavni dio iste, su osnovni temelj za dalju pripremu učešća i realizaciju aktivnosti na kojima treba raditi tokom narednog perioda. U predmetnoj informaciji, odnosno planu, sadržani su ključni aspekti pripreme učešća, kao što je tip paviljona u kojem ćemo se predstavljati, program, promocija, prijedlog cjelokupnog budžeta realizacije projekta, sa obrazloženjem i specifikacijama za najznačajnije budžetske stavke.

II Nerealizovane obaveze

- *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom.* Imajući u vidu da je u toku izmjena Zakona o oružju koji će imati uticaja na ovaj Predlog, biće potrebne uraditi određene korekcije. Donošenje pomenutog Zakona je odloženo do okončanja izrade Zakona o oružju.
- *Predlog zakona o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje.* Nakon nekoliko iteracija sa EK, dobijena je saglasnost na tekst. Pribavljena su mišljenja svih nadležnih resora, osim Sekretarijata za zakonodavstvo. Nakon što je Predlog dobio mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo 23. novembra 2023.godine, proslijeđen je ponovo na mišljenje nadležnim organima 12. decembra 2023.godine. Obaveza je prenijeta za PRV za 2024 (II kvartal).
- *Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme*

Imajući u vidu da su u pitanju veće izmjene koje nisu mogle da budu u formi izmjena i dopuna, a kako bi se nastavilo sa daljom procedurom za njegovo donošenje pripremljen je novi Nacrt zakona. Sprovedena je javna rasprava za navedeni Nacrt zakona. Nakon finalizovanja teksta Zakona isti će biti poslat na mišljenje nadležnim resorima. Obaveza je prenjeta za PRV za 2024. (III kvartal).

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi

Odluka o obrazovanju Pregovaračke radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na Pregovaračko poglavlje 30 – Vanjski odnosi, usvojena je na sjednici Vlade 30. marta 2023.godine („Sl. list CG“, br. 46/2023 od 28. aprila 2023.godine). Aktivnosti Pregovaračke radne grupe (PRG), za ovo poglavlje se koordiniraju iz Ministarstva ekonomskog razvoja. Zaključno sa 2023. održano je pet plenarnih sjednica PRG i tri tematske sjednice¹. Crna Gora je u obavezi da redovno izvještava EK o sprovođenju planiranih aktivnosti, i da po potrebi načini odgovarajuće korekcije u periodu prije pristupanja. U odnosu na pregovaračku strukturu, Ministarstvo je bilo zaduženo za koordinaciju aktivnosti, ali i izradu više dokumenata koja se odnose na poglavlje 30, a u kontekstu izvještavanja EK i pripreme za punopravno članstvo Crne Gore u EU. Takođe, tokom 2023, a u okviru poglavlja 30 predstavljen je ostvareni napredak kroz dokumenta koja se pripremaju na nivou PRG, u cilju održavanja sastanka Odbora za stabilizaciju i pridrživanje (25. januara 2023.godine) i Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze (4. oktobra 2023.godine).

- Održani su sastanci Odbora za stabilizaciju i pridrživanje (25. januara 2023.godine) i Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze (4. oktobra 2023.godine).

OSTALE AKTIVNOSTI

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 1. decembra 2023.godine utvrdila *Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje izmjena Regionalne konvencije Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla* (Zaključak Vlade 08-053/23-5355/2 od 7. decembra 2023.godine).
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 21. decembra 2023.godine usvojila *Izveštaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore u 2022.* (Zaključak Vlade 08-053/23-6021/2 od 29. decembra 2023.godine).
- Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 25. oktobra 2023.godine usvojila *Informaciju o potpisivanju Ugovora u vezi sa učešćem Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2025 Osaka*, prihvatila Ugovor o učešću na Expo 2025, Osaka, Kansai, Japan i ovlasila princa Nikolu Petrović-Njegoša da u ime Crne Gore potpiše Ugovor (zaključci broj: 07-053/23-4784/2).
- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 30. III 2023. utvrdila *Predlog za izmjenu Zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 07-4474, od 4. oktobra 2018. godine, sa sjednice od 27. septembra 2018. godine i stavljanje van snage Zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 07-5136, od 1. novembra 2018. godine i Zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 07-3182, od 25. jula 2019. godine, sa sjednice od 18. jula 2019. godine* (Zaključak Vlade 07-053/23-1510/2 od 6. aprila 2023).
- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 7. decembra 2023.godine usvojila *Informaciju o potpisivanju "Sporazuma o saradnji" povodom održavanja završne konferencije "CEFTA WEEK 2023" Podgorica, 6. i 7. decembra 2023. godine s Predlogom sporazuma o saradnju između Ministarstva ekonomskog razvoja Crne Gore, Privredene komora Crne Gore i CEFTA sekretarijata* (Zaključak Vlade 08-053/23-5642/2 od 11. decembra 2023.godine).
- Donijeta je *Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene* („Sl. list CG“, br. 53/23), koja je usklađena sa Delegiranom regulativom (EU) 2023/66 od 21. oktobra 2022.godine i delegiranom regulativom (EU) 2023/996 od 23. februara 2023.godine Odluka je usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 20. aprila 2023.godine.
- Donijeta je *Odluka o izmjenama odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe* ("Sl. list CG" 55/23). Odluka je usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 20. aprila 2023.godine.
- Skupština Crne Gore je 20. marta 2023.godine usvojila *Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između*

¹ Plenarne sjednice (19. V, 26. VII, 28. IX, 23. XI, 15. XII 2023) i tematske sjednice (7. VI 2023, 23. X 2023. i 9. XI 2023), uz napomenu da se rad PRG ne ogleda samo u broju održanih sastanaka, već je isti kontinuiran i intenzivan, na dnevnom nivou, kroz brojne aktivnosti.

Vlade Crne Gore i Vlade Republike Koreje o ekonomskoj saradnji, ali usled raspuštanja Skupštine isti nije objavljen u Službenom listu².

SVJETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA (STO)

Ministarstvo je zaduženo da prati implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru STO, s akcentom na izradu notifikacija koje proizilaze iz relevantnih STO sporazuma ali i druge STO pravne tekovine (u pitanju su aktivnosti koje se kontinuirano realizuju). Značajno je napomenuti da je Crna Gora u obavezi da svoje trgovinske politike bazira na pravilima STO-a, isto se ne odnosi samo na Crnu Goru, već i na sve njene članice, pa tako i na EU (u dijelu *Zajedničke trgovinske politike EU*). U kontekstu dalje, ali i pune implementacije STO sporazuma, u odnosu na Sporazum o trgovinskim olakšicama koji je u direktnoj vezi s olakšavanjem prekogranične trgovine, Vlada je formirala Savjet za trgovinske olakšice³, kao stalno multiagencijsko, koordinaciono i savjetodavno tijelo i Ministarstvo je aktivno uključeno u rad Savjeta. Takođe, značajno je naglasiti i aktivnosti, koje se odnose na aktulene pregovore i inicijative u okviru STO, sa ciljem definisanja novih pravila ali i STO pravne tekovine. Tokom 2023.godine, a nakon konsultacija sa nadležnim resorima, na liniji usaglašavanja sa stavovima EU, Ministarstvo je predložilo da se podrže dokumenta koja se odnose na zagađenje plastikom i ekološki održivoj trgovini plastikom, Inicijativu kojom se promovise prelazak na ekološki održiviju trgovinu plastikom i Inicijativu koja je proizišla iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama. Takođe, u susret 13. Ministarskoj konferenciji STO – MC 13 (Abu Dabi od 26-29. februara 2024.godine), predloženo je da Crna Gora podrži produženje moratorijuma na e-transakcije (u dijelu produženja trajanja perioda u kome se neće uvoditi carinske dažbine na elektronske transakcije). U prilog navedenom, u kontekstu usaglašavanja s EU politikama, važno je istaći da se u okviru poglavlja 30 – Vanjski odnosi u Izveštaju EK za 2023.godinu navodi: *“U oblasti zajedničke trgovinske politike, Crna Gora je nastavila svoje stavove da koordinira sa stavovima EU, uključujući i u okviru Svjetske trgovinske organizacije (STO).”*

SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI

Ministarstvo je zaduženo da zaključuje i prati implementaciju sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA), kojim se definiše preferencijalni tretman pristupu tržištu. U kontekstu implementacije pomenutih sporazuma, a imajući u vidu da su pravila porijekla značajan element istih, Vlada Crne Gore je 1. decembra 2023.godine utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje izmjena Regionalne konvencije Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla (Zaključak Vlade 08-053/23-5355/2 od 7. decembra 2023.godine). Dinamika realizacije obaveza zavisice od objavljivanja izmjena PEM Konvencije u Službenom listu EU, i ista još uvijek nije dospijela za realizaciju. Naime, podsjećamo da je pomenutim, u 4. zaključku definisano *“Zadužuje se Ministarstvo ekonomskog razvoja i Uprava prihoda i carina, da u saradnji sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom vanjskih poslova, pripremi Predlog zakona kojim se potvrđuju izmjene Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla, a nakon objavljivanja u EU Službenom listu”*. Takođe, inicirane su izmjene FTA s Ukrajinom, sa ciljem vezivanja FTA za PEM Konvenciju, i tokom 2023.godine, pregovori su vođeni u *online* formatu⁴.

SPORAZUMI O EKONOMSKOJ SARADNJI

Ministarstvo je zaduženo za pregovaranje, vođenje i praćenje sporazuma o ekonomskoj saradnji Crne Gore sa drugim državama. U toku su pregovori o zaključivanju *Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Arapske Republike Egipat*. Crnogorska strana je 6. septembra 2023.godine diplomatskim putem uputila egipatskoj strani komentare na nacrt navedenog Sporazuma.

² Nakon prvog zasjedanja Skupštine u novom sazivu donijeta je odluka da svi zakoni koje Skupština nije usvojila usled raspuštanja, te nisu ukazom Predsjednika potvrđeni, budu vraćeni na ponovnu proceduru usvajanja, ukoliko se resorno nadležne institucije izjasne da su i dalje zainteresovane za usvajanje predloženih zakona. S tim u vezi, Ministarstvo je 25. XII 2023. obavijestilo Generalni sekretarijat Vlade da i dalje postoji zainteresovanost za usvajanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Južne Koreje o ekonomskoj saradnji i pokrenulo ponovo proceduru za njegovo usvajanje.

³ Savijet je formiran Odlukom Vlade od 18. V 2023. - “Službeni list Crne Gore”, br. 57/23

⁴ Vlada utvrdila Predlog osnove za vođenje pregovora o izmjenama i dopunama FTA sa Ukrajinom, Vlada je 24. XI 2022. odredila članove delegacije za vođenje pregovora. U skladu sa definisanom procedurom, Crna Gora je komentare na pregovaračka dokumenta ukrajinskoj strani distribuirala 10. III 2023. Takođe, nakon dobijenih komentara od 28. IV 2023, Crna Gora je 16. VI 2023. dostavila nove komentare na pregovaračka dokumenta. Vezano za crnogorske komentare, koji su dostavljeni u junu 2023.

SPORAZUMI O UZAJAMNOJ ZAŠTITI I PROMOCIJI INVESTICIJA

Ministarstvo je nadležno za pregovaranje, zaključivanje i praćenje sporazuma o uzajamnoj promociji i zaštiti investicija Crne Gore sa drugim državama. U toku su pregovori za zaključivanje *Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Mađarske o uzajamnoj promociji i zaštiti investicija*. Do sada su održane dvije runde pregovora. Druga runda pregovora za zaključivanje navedenog Sporazuma održana je u periodu od 3. do 5. juna 2023.godine u Budimpešti.

STRATEGIJA RAZVOJA JUGOISTOČNE EVROPE 2030

Ministarstvo je zaduženo za koordinaciju saradnje sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) u vezi implementacije Strategije razvoja Jugoistočne Evrope 2030 (SEE2030). U okviru crnogorskog predsjedavanja Procesom saradnje Jugoistočne Evrope, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je u saradnji sa Ministarstvom nauke i tehnološkog razvoja i Privredne komore Crne Gore 16. i 17. maja 2023.godine organizovalo „*Konferenciju o zelenoj ekonomiji*“. Takođe, održana su tri sastanka Komiteta za praćenje implementacije SEE2030 (7. marta 2023.godine u Istanbulu i 26. juna 2023.godine u Podgorici i 28. oktobra 2023. godine u Atini).

ZAJEDNIČKO REGIONALNO TRŽIŠTE (CRM) 2021- 2024 - INVESTICIJE

U kontekstu implementacije investicione komponente CRM-a, najznačajnije aktivnosti su se odvijale u okviru Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) Radne grupe za investicije i po osnovu projekta sa GIZ-om „*Pravne reforme za ekonomski razvoj Zapadnog Balkana*“.

U 2023. godinu su održana dva sastanka Radne grupe za investicije (25. aprila IV 2023.godine u Beogradu i 25-28. oktobra 2023.godine u Pragu). Pod okriljem navedene Radne grupe, a u saradnji RCC sa Svjetskom bankom izrađena je Komparativna regionalna analiza za FDI skrining mehanizam. Analiza predstavlja dio šireg napora za obezbeđivanje transparentnosti i dosljednosti u procesu preispitivanja stranih investicija na Zapadnom Balkanu i podržava razvoj efikasnih i transparentnih mehanizama za preispitivanje FDI u regionu, koji su u potpunosti usklađeni sa EU regulativom. Takođe, definisane su aktivnosti na izradi Regionalnih smjernica za skrining stranih direktnih investicija ekonomija Zapadnog Balkana i inicirano je dostavljanje zajedničkog predloga ekonomija Zapadnog Balkana za potpisivanje BIT-a između EU i svake od ekonomija Zapadnog Balkana pojedinačno.

U okviru GIZ-ovog projekta „*Pravne reforme za ekonomski razvoj Zapadnog Balkana*“ u 2023. održano je više radionica sa ciljem jačanja administrativnih kapaciteta i razmjena iskustva i u oblasti međunarodnog investicionog prava, sa posebnim akcentom na razvijanje tehnika za pregovaranje bilateralnih investicionih sporazuma, reformu sistema za rješavanje investicionih sporova između države i stranih investitora i jačanje preventivnih mehanizama za zaštitu investicija kroz razvoj sistema za mirno rješavanje sporova (28. februara 2023.godine održana je Radionica „*Budućnost modela bilateralnih investicionih ugovora (BIT) na Zapadnom Balkanu: Priprema za pristupanje EU*“, u periodu 13-14. septembra 2023.godine u Danilovgradu (RESPA) je održan Regionalni trening trenera na temu – „Investicioni sporovi između investitora i države „ISDS“.

U okviru predsjedavanja Republike Albanije Berlinskim procesom, ministar ekonomskog razvoja i turizma je učestvovao na *Forumu ministara ekonomije Zapadnog Balkana* i na *Biznis forumu* održanom 25. i 26. septembra 2023.godine u Tirani.

SARADNJA CRNE GORE SA ORGANIZACIJOM ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ (OECD)

Ministarstvo je zaduženo za koordinaciju saradnje sa OECD-om u vezi izrade OECD publikacije „*Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2024*“.

U Parizu 27. aprila 2023.godine predstavljen je proces izrade četvrtog izdanja publikacije OECD-a „*Konkurentnost Jugoistočne Evrope (JIE) 2024*“, a 6. jula 2023.godine u Podgorici održan je sastanak OECD-a sa svim nadležnim resorima u Crnoj Gori radi vršenja analize dostavljenih podataka i definisanja daljih koraka u implementaciji navedenog procesa.

Na sastanku „*Konkurentnost u Jugoistočnoj Evropi 2024 - Preliminarni nalazi*“, održanom 13. decembra 2023. godine u Istanbulu predstavljeni su preliminarni nalazi publikacije „*Konkurentnost Zapadnog Balkana 2024*“ i novi dokument „*Ekonomska konvergencija Zapadnog Balkana 2023*“.

Nakon navedenog sastanka OECD dostavljen je "Pregled preliminarnih zaključaka i ocjene stanja OECD publikacije '*Konkurentnost Zapadnog Balkana 2024*' - Izvještaj za Crnu Goru. U okviru navedenog Izvještaja, navedeno da je Crna Gora unaprijedila svoje performanse u 6 od 14 politika. U odnosu na raniji izvještajni

period obuhvaćen prethodnom publikacijom, konstatovano je da je od ukupno 15 politika razvoja, u Crnoj Gori ostvaren napredak u šest: turizam, nauka, tehnologije i inovacije, trgovina, investicije i promocija, poreska politika i saobraćaj. U oblastima obrazovanja i životne sredine zabilježen je isti nivo napretka, dok se u oblastima digitalnog društva, pristupa finansijama, energetike, anti-korupcije, poljoprivrede i preduzeća u državnom vlasništvu ekonomija Crne Gore suočava sa najvećim izazovima u implementaciji navedenih politika.

SARADNJA SA JAPANSKOM AGENCIJOM ZA MEĐUNARODNU SARADNJU (JICA)

Ministarstvo kao nacionalni koordinator saradnje sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA) kontinuirano prati implementaciju saradnje i koordinira aktivnosti na njenom unapređenju, shodno *Sporazumu o tehničkoj saradnji između Savjeta ministara Srbije i Crne Gore i Vlade Japana*, potpisanom 30. oktobra 2005.godine u Beogradu. U 2023. realizovana su 4 seminara koja su pohađala 4 predstavnika iz Crne Gore.

SLOBODNE ZONE

Ministarstvo je zaduženo za predlaganje i osnivanje slobodnih zona i skladišta kao i vršenje nadzora i kontrole nad radom slobodnih zona i slobodnih skladišta. U 2023, Ministarstvu su dostavljene dvije inicijative za osnivanje slobodnih zona: inicijativa privrednog društva „UNIPROM“ za osnivanje Slobodne zone „PODGORICA FREE ZONE“ i inicijativa privrednog društva „Adriatic 42“ za osnivanje Slobodne zone „Adriatic 42“. Ministarstvo je podnosiocima navedenih zahtjeva dostavilo komentare na podnijete predloge Elaborata za osnivanje slobodnih zona kao i zahtjeve za dopunu istih.

Takođe, Ministarstvo je pripremio *Predlog Odluke o ukidanju saglasnosti za osnivanje Slobodne zone „Novi duvanski kombinat“ Podgorica* i dostavilo istu nadležnim resorima na mišljenje, shodno članu 37 Zakona o slobodnim zonama („Sl. list RCG“, broj 42/04 i „Sl. list CG“, br 11/07,76/08 i 40/16) koji propisuje obavezu Vlade da u slučaju trajnog prestanka za osnivanje slobodne zone, na predlog Ministarstva ekonomskog razvoja, a po pribavljenom mišljenju drugih ministarstava, osnivača i operatora, da ukine saglasnost za osnivanje zone i skladišta. Nakon pribavljanja mišljenja svih nadležnih resora na predlog navedene Odluke, Ministarstvo ekonomskog razvoja će predložiti da Vlada Crne Gore donese Odluku o ukidanju saglasnosti za osnivanje Slobodne zone „Novi duvanski kombinat“ Podgorica⁵.

NADZORNI ODBOR AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE (NO ATCG)

Na osnovu člana 14 Odluke o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore ("Sl. list Republike CG", br. 21/07) i člana 18 Statuta Akreditacionog tijela Crne Gore, NO ATCG je izvršio nadzor nad radom Akreditacionog tijela (ATCG) za 2022⁶. Nadzor za posmatranu godinu je obuhvatio provjeru dokumenata, kao i stepen realizacije preporuka iz 2021, a koje su bile sastavni dio Izvještaja NO ATCG. Vlada Crne Gore je Zaključkom 08-053/23-6021/2 od 29. decembra 2023.godine usvojila *Izvještaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2022.godinu*.

SVJETSKA IZLOŽBA EXPO 2025 OSAKA

Prva sjednica Organizacionog odbora za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi "Expo 2025 Osaka" održana je 6. aprila 2023. godine. Shodno definisanim zadacima Organizacionog odbora, na sjednici je predstavljen i usvojen Plan učešća Crne Gore na ovoj prestižnoj izložbi (Informacija usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 22. juna 2023.godine). U predmetnoj informaciji, odnosno planu, sadržani su ključni aspekti pripreme učešća, kao što je tip paviljona u kojem ćemo se predstavljati, program, promocija, prijedlog cjelokupnog budžeta realizacije projekta, sa obrazloženjem i specifikacijama za najznačajnije budžetske stavke.

Predstavnici Direktorata prisustvovali su *Konferencijama međunarodnih učesnika Expo 2025 Osaka* koja se održala u Osaki 6. i 7. juna 2023. i 14-15 novembra 2023.godine u organizaciji Asocijacije za Svjetsku izložbu Expo 2025. Konferencije su bile prilika da Organizator predstojećeg Expo-a predstavi ključne segmente

⁵ Imajući u vidu da je u Slobodnoj zoni „Novi duvanski kombinat“ Podgorica obustavljena proizvodnja i da su prodane sve proizvodne linije, usled čega je došlo do otpuštanja zaposlenih, Ministarstvo je procijenilo da su trajno prestali uslovi po osnovu kojih je dobijena saglasnost na osnivanje Zone, te da više ne postoji ekonomska opravdanost za nastavak njenog poslovanja i pripremlilo predlog Odluke o ukidanju saglasnosti za osnivanje Slobodne zone „Novi duvanski kombinat“ Podgorica.

⁶ NO ATCG-a je otpočeo nadzora, a nakon što su se stekli uslovi za vršenje istog, imajući u vidu da je do 31. marta (tekuće godine) obaveza da se preda Finansijski iskazi za prethodnu godinu.

pripreme učešća: razvoj teme i sadržaja izložbe, operativne procedure, opremanje paviljona i detaljniji vremenski okvir za realizaciju pripremnih aktivnosti.

Formalno pravni uslovi po pitanju učešća Crne Gore na Svjetskoj izložbi stekli su se potpisivanjem Ugovora o učešću na Expo 2025, Osaka, Kansai, Japan, te je Crnoj Gori i zvanično dodijeljen izložbeni prostor u Paviljonu tip C. Takođe, u skladu sa predmetnim ugovorom, izvršena je uplata cjelokupnog iznosa za zakup izložbenog prostora u iznosu od 91.883,00 USD.

CEFTA 2006

Crna Gora je predsjedavanje CEFTA Sporazumom preuzela od Moldavije (1. januara 2023.godine) i u februaru 2023. predstavila je prioritete predsjedavanja za 2023⁷godinu. Takođe, u ovom periodu Crna Gora je predsjedavala sljedećim CEFTA komitetima i podkomitetima: Komitetom za kontakt tačke, Komitetom za trgovinske olakšice, Podkomitetom za trgovinu uslugama i Podkomitetom za necarinske barijere.

Tokom izvještajnog perioda, održan je niz sastanaka CEFTA tijela i to: CEFTA upravljački komitet⁸, CEFTA Zajednički komitet⁹, CEFTA Komitet za kontakt tačke¹⁰, CEFTA Komitet za trgovinske olakšice¹¹, CEFTA Podkomitet za trgovinu uslugama¹², CEFTA Podkomitet za netarifne mjere¹³, CEFTA Podkomitet za carine i pravila porijekla¹⁴ and CEFTA Podkomitet za poljoprivredu, sanitarne i SPS mjere¹⁵.

U kontekstu sastanaka CEFTA radnih tijela održanih u periodu od januara 2023. do decembra 2023, ni jedna CEFTA Odluka nije usvojena od strane CEFTA Zajedničkog Komiteta (ZK). Naime, zbog nesuglasica između dvije CEFTA Strane, na Zajedničkom Komitetu održanom 6. decembra 2023.godine u Podgorici nije usvojena nijedna CEFTA Odluka¹⁶.

U kontekstu aktuelnih pregovora, a u dijelu CEFTA Dodatnog protokola 6 (AP 6), u toku su pripreme aktivnosti u vezi sa njegovom revizijom, a sve u cilju dodatne liberalizacije trgovine uslugama (pristup tržištu i nacionalni tretman) CEFTA Strana (u skladu sa članom 20 AP6, kao i tačka 3.1.1. CRM AP 2021-2024). Takođe, vezano za CEFTA Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova (AP 7), a u dijelu poboljšanja pravila koja se odnose na rješavanje trgovinskih sporova između CEFTA Strana zaključno sa 2023. održano je 13 rundi pregovora.

Sastanak Tehničke radne grupe o smanjenju troškova trgovine (TWG) održan je 27. marta 2023.godine, i imao je za cilj razmatranje stavova i komentara na nacrt Odluke o smanjenju trgovinskih troškova, kao i provjeru i potvrđivanje sastavljenih lista taksi i naknade koje su dostavljene CEFTA Sekretarijatu za period od 4 godine (2019-2022). Na sastanku TWG je zaključeno sljedeće: tehnički stručnjaci su potvrdili da se takse i naknade neće povećavati, dok će se naponi na definisanju metodologije i mogućeg predloga za smanjenje trgovinskih troškova nastaviti. CEFTA Sekretarijat će nastojati da identifikuje svaku mogućnost podrške (od bilo koje donatorske organizacije) u definisanju metodologije i mogućeg predloga za smanjenje trgovinskih troškova.

Vezano za početak implementacije CEFTA centralne baze podataka o nesigurnim i neusaglašenim proizvodima otkrivenim na CEFTA tržištu, održan je sastanak 12. septembra 2023.godine u Budvi, na kojem

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=8V7SJmCLkMc>

⁸ 15. Upravljački Komitet CEFTA Sekretarijata 16. V 2023. Budva

⁹ 17. sastanak CEFTA Zajedničkog Komiteta 6. XII 2023. Podgorica

¹⁰ 37. Komitet za kontakt tačke 14. II 2023, *online*; 38. sastanak komiteta za kontakt tačke 16. V 2023 Budva; 39. sastanak Komiteta za kontakt tačke 6. XII 2023. Podgorica;

¹¹ 14. sastanak Komiteta za trgovinske olakšice (planiran za jul 2023) ali je odložen za novembar 2023; 14. sastanak Komiteta za trgovinske olakšice 21. XI 2023. Podgorica;

¹² 16. sastanak Podkomiteta za trgovinu uslugama 31. V – 1. VI 2023, Herceg Novi, tokom kojeg je prezentovana oblast moguće dodatne liberalizacije u okviru AP6; 17. sastanak Podkomiteta za trgovinu uslugama 22-23 XI 2023, Podgorica

¹³ 10. sastanak Podkomiteta o netarifnim mjerama 21. XI 2022. Brisel; 11. sastanak Podkomiteta o netarifnim mjerama 26. VI 2023. *online*;

¹⁴ 25. sastanak Podkomiteta za carine i pravila porijekla robe 10. V 2023, Beograd; 26. sastanak Podkomiteta za carina i pravila porijekla robe (hybrid) 14. XI 2023, Beograd;

¹⁵ 20. sastanak Podkomiteta za poljoprivredu i SPS mjere 4. V 2023, Priština; 21. sastanak Podkomiteta za poljoprivredu i SPS mjere 24. X 2023, Priština.

¹⁶ Odluka ZK o priznavanju programa AEO (Ovlašćeni privredni subjekat), Odluka ZK o olakšavanju elektronske trgovine, Odluka ZK o uslugama dostave pošiljki/paketa između strana, Odluka ZK o prevenciji neopravdanog geo-blokiranja, Odluka ZK koja se odnosi za aspekt zaštite prava intelektualne svojine, Odluka ZK o izmjeni Odluke 1/2018 o funkcionisanju Sekretarijata, Odluka ZK o izmjeni Odluke 1/2015 osnivanje CEFTA tijela, Odluka ZK o uspostavljanju elektronskog sistema za olakšavanje upravljanja rizicima u trgovini robama.

je dogovoren koncept baze podataka. Od 1. oktobra 2023.godine testni sistem je postao dostupan administracijama korisnika za unos predmeta i u toku si aktivnosti.

Sistem elektronske razmjene podataka (SEED+) – Uprava carina, od 2012. vrši elektronsku razmjenu podataka kroz SEED sistem na osnovu bilateralnih protokola o elektronskoj razmjeni podataka sa carinskim službama svim država Zapadnog Balkana sa kojima se graniči. (Albanija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Kosovo). U cilju implementacije CEFTA Dodatnog Protokola 5 radi započinjanja razmjene podataka sa nesusjednim zemljama, sredinom novembra 2022.godine upućena je inicijativa za razmjenu podataka putem SEED-a prema Upravi carina Sjeverne Makedonije. Tekst Nacrta tehničkog protokola je usaglašen te se očekuje potpisivanje u prvom kvartalu 2024.

Ovlašćeni privredni subjekt AEO¹⁷ - Uspješno je završena pilot validaciona misija, koja je održana od 18 - 20. septembra 2023.godine, pa je krajem oktobra 2023.godine podniet zvaničan zahtjev CEFTA Sekretarijatu za validaciju CG AEO Programa, kako bi privredni subjekti sa ovim statusom uživali benefite i u državama članicama CEFTA¹⁸.

E trgovina – Nacrt preporuka o djelimičnom ili potpunom prenosu paketa EU za e-trgovinu sa PDV-om je odobren od strane CEFTA Podkomiteta za carine i pravila porijekla. U nastavku aktivnosti, u periodu 29 – 30. marta 2023.godine održana je regionalna radionica na temu razmjene najavljenih elektronskih podataka između carinskih organa i poštanskih operatera. CEFTA Podkomitet za carine i pravila porijekla, je na 25. sastanku, usvojio CEFTA Akcioni plan 2023. godinu za parcijalnu ili potpunu transpoziciju EU PDV *e-komerc* paketa.

Tokom 2023.godine, održano je više sastanaka povodom izbora novog direktora CEFTA Sekretarijata i izborna procedura još uvijek nije okončana.

U periodu od 5 - 7. decembra 2023.godine u Podgorici je održana konferencija „*CEFTA WEEK*“, na kojoj su predstavljeni rezultati ostvareni tokom 2023. u dijelu implementacije CEFTA 2006 i CRM AP.

Takođe, Ministarstvo je ovlašćeno za vođenje upravnog postupka u cilju izdavanja dozvola i saglasnosti na osnovu *Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom* („Sl. list CG“ br. 40/16), *Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene* („Sl. list CG“ br. 145/21), kao i *Zakona o spoljnoj trgovini* („Sl. list RCG“, br. 28/04, 37/07 i „Sl. list CG“ br. 57/14).

U periodu od 1. januara 2023. do 31. decembra 2023.godine izdato je:

- **320** dozvola na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini („Sl. list RCG“, br. 28/04, 37/07 i „Sl. list CG“ br. 57/14).
- **134** dozvole za spoljnu trgovinu na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG“ br. 40/16).
- **104** saglasnosti na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG“ br. 40/16).
- **89** ovjera dokumenata na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG“ br. 40/16) i Odluke o izdavanju sertifikata o kvalitetu za robu prilikom izvoza i uvoza („Sl. list Republike Crne Gore“, br. 44/06).
- **70** zahtjeva za produženje važenja, izmjena podataka u dozvolama na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG“ br. 40/16) i Zakona o spoljnoj trgovini („Sl. list RCG“, br. 28/04, 37/07 i „Sl. list CG“ br. 57/14).
- **5** Zahtjeva za upis u Registar na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG“ br. 40/16).
- **2** dozvole na osnovu Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene („Sl. list CG“ br. 145/21).

Ministarstvo će u dijelu svojih nadležnosti nastaviti da koordinira svoje pozicije sa pozicijama EU uključujući i pozicije u okviru Svjetske trgovinske organizacije. Takođe, u kontekstu EU integracije, neophodna je dalja implementacija pravne tekovine EU, ali i izrada različitih dokumenata i izvještaja. Vezano za izmjene PEM Konvencije, u toku je sprovođenje odgovarajućih nacionalnih procedura.

¹⁷ U okviru projekta „Podrška regionalnoj ekonomskoj integraciji“, u cilju promocije privrednoj zajednici koncepta Ovlašćenog privrednog subjekta (AEO), u saradnji sa GLZ-om, održan je radni sastanak koji je imao za cilj predstavljanje odredbi novog carinskog zakonodavstva koje predviđaju status ovlašćenog privrednog subjekta, kao preduslova za carinske olakšice.

¹⁸ AEO status u Crnoj Gori imaju četiri privredna subjekta, dok je u toku postupak validacije ispunjenosti uslova za dobijanje statusa AEO za još šest privrednih subjekata.

Takođe, Ministarstvo će nastaviti da aktivno učestvuje u procesu implementacije Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište 2021-2024 (CRM 2021-2024), kao i da se definisane aktivnosti realizuju planiranom dinamikom. U cilju jačanja regionalne ekonomske saradnje, Ministarstvo će nastaviti da implementira mjere predviđene CRM 2021-2024 i da prati aktivnosti na implementaciji Strategije razvoja jugoistočne Evrope 2030, kao i druge aktivnosti koje su usmjerene na razvoj međunarodnih trgovinskih i ekonomskih odnosa učestvujući u brojnim regionalnim i međunarodnim inicijativama.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja donešenim u decembru 2023. godine, Direktorat za međunarodnu trgovinsku i ekonomsku saradnju nastavio je sa radom pod nazivom Direktorat za međunarodnu saradnju, evropske integracije i implementaciju EU fondova.

5. Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar

U Direktoratu za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu tekstova nacрта i predloga zakona, kao i propisa koji se donose na osnovu zakona u oblasti elektronskih komunikacija, radio-spektra, razvoja infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, razvoj mobilnih komunikacionih mreža nove generacije i poštanske djelatnosti; obezbjeđivanje sprovođenja utvrđene politike iz oblasti elektronskih komunikacija, razvoja infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, razvoja mobilnih komunikacionih mreža nove generacije, poštanske djelatnosti i radio spektra; utvrđivanje obima i kvaliteta usluga Univerzalnog servisa; podsticanje razvoja elektronskih komunikacija, razvoja infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, razvoja mobilnih komunikacionih mreža nove generacije; koordinaciju aktivnosti sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio-frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost; sprovođenje odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama; administrativne poslove koji se odnose na davanje saglasnosti na plan namjene radio-spektra; utvrđivanje visine naknada za korišćenje radiofrekvencija (osim onih namijenjenih za radio-difuziju); razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu, razvoj mobilnih komunikacionih mreža nove generacije; utvrđivanje načina i postupaka registracije i upotrebe domena ispod Nacionalnog internet domena Crne Gore; praćenje stanja i funkcionisanja poštanskog sistema i predlaganje mjera za njegov dalji razvoj; obezbjeđivanje održivosti univerzalnog servisa; određivanje opštih uslova za obavljanje poštanskih usluga; propisivanje nomenklature poštanskih usluga; propisivanje uslova i načina izdavanja poštanskih maraka; određivanje visine naknade za dobijanje licenci i rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poštanskih usluga; promovisanje i podsticanje istraživanja u oblasti elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti; priprema analiza, izvještaja i informacija o stanju u ovim oblastima; predstavljanje Crne Gore u radu međunarodnih organizacija u oblasti elektronskih komunikacija, radio-spektra i poštanske djelatnosti; zastupanje Ministarstva pred sudovima u postupcima iz nadležnosti direktorata; saradnju sa nevladinim sektorom, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI U 2023. GODINI

1) Normativni dio

- Intenzivne aktivnosti na izradi novog Zakona o elektronskim komunikacijama u cilju usaglašavanja regulatornog okvira u oblasti elektronskih komunikacija sa EU regulativom. Izrada Predloga zakona je u završnoj fazi, završena je javna rasprava, nakon čega će biti upućen EK na mišljenje.

- Statut Društva sa ograničenom odgovornošću „Radio-difuzni centar“ d.o.o. – Podgorica ("Službeni list Crne Gore", br. 040/19 od 19.07.2019, 143/21 od 31.12.2021, 056/23 od 05.06.2023)

Odluka o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Radio-difuzni centar“ d.o.o. – Podgorica ("Službeni list Crne Gore", br. 021/09 od 20.03.2009, 024/12 od 04.05.2012, 016/13 od 29.03.2013, 038/19 od 05.07.2019, 118/21 od 05.11.2021, 041/23 od 13.04.2023)

2) Tematski dio

- Izvještaj o radu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2022. godinu i Izvještajem o izvršenoj reviziji;
- Plan rada sa Finansijskim planom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2024. godinu;

- Izvještaj o poslovanju Radio-difuznog centra d.o.o za 2022. godinu sa Izvještajem nezavisnog revizora i Predlogom Odluke o pokriću gupitaka za 2022.godinu;
- Odluka o imenovanju nezavisnog revizora finansijskih izvještaja Radio-difuznog centra d.o.o. Podgorica za 2023. godinu;
- Informacija o ishodu aukcije za dodjelu radio-frekvencija iz pionirskih 5G opsega za javne mobilne elektronske komunikacione mreže;
- Mišljenje na Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama koji su Skupštini Crne Gore podnijeli poslanici Zdenka Popović, Dragan Krapović, Momo Koprivica, Tamara Vujović, Albin Čeman, Danilo Šaranović i Valentina Minić, kao i Mišljenje na amandman poslanika Bogdana Božovića na Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama (april 2023.godine);
- Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa između One Crna Gora d.o.o. Podgorica i Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, kao i Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa između One Crna Gora d.o.o. Podgorica i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore;
- Mišljenje na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama koji su Skupštini Crne Gore podnijeli poslanici Zdenka Popović, Boris Bogdanović, Anđela Vojinović, Nikola Rovčanin, Albin Čeman, Momčilo Leković i Duško Stijepović (decembar 2023.godine);
- Izvještaj o učešću delegacije Crne Gore na Svjetskoj konferenciji o radio-komunikacijama (WRC-23);
- Izvještaj o razvoju tržišta elektronskih komunikacija za 2023. godinu.

3) Učešće u radu Radnih grupa

- Radna grupa za izradu Predloga Zakona o elektronskim komunikacijama;
- Radna grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji;
- Radna grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 21 – Trans-evropske mreže;
- Komisija za raspisivanje i sprovođenje Javnog poziva za izbor Agenta registracije nacionalnog Internet “.me” domena;
- Radna grupa za izradu Strategije razvoja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori i realizaciju Akcionog plana;
- Radna grupa za realizaciju Akcionog plana Strategije digitalne transformacije Crne Gore 2022-2027;
- Radna grupa za izradu i implementaciju Industrijske politike 2019-2023;
- Radna grupa za roming politiku (praćenje implementacije RRA i predložene Mape puta za snižavanje cijena rominga između ZB i EU) i Radna grupa za broadband (praćenje razvoja širokopojasnog pristupa internetu i praćenje implementacije MoU za 5G za zemlje ZB6), u okviru Savjeta za regionalnu saradnju RCC;
- Interesorni radni tim u cilju izgradnje radarskog položaja za potrebe Vojske Crne Gore;

4) Ostale aktivnosti

- Kontinuirana i intenzivna saradnja sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i sa Evropskom kancelarijom za komunikacije (ECO CEPT) i drugim međunarodnim organizacijama u oblasti elektronskih komunikacija i radio-spektra.

NAJZNAČAJNIJI PROJEKTI

- **Implementacija Akcionog plana Strategije digitalne transformacije Crne Gore 2022-2027;**
- Implementacija Akcionog plan za zajedničko regionalno tržište 2021-2024 (CRM) u okviru Berlinskog procesa – Digitalna komponenta.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, kao nadležni državni organ za koordinaciju i implementaciju komponente „Digitalne integracije“, sa vodećom ulogom u segmentu „Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup“, kao i u segmentu „digitalna ekonomija i društvo“, aktivno radi na realizaciji aktivnosti definisanih Akcionim planom za zajedničko regionalno tržište 2021-2024 (CRM). Akcioni plan CRM, kao odskočna daska za približavanje regiona jedinstvenom tržištu EU, odobrili su lideri zemalja ZB u novembru 2020. Akcionim planom je takođe prepoznat put približavanja regionalnih ekonomija digitalnom tržištu EU u skladu sa ukidanjem naknada za roming u regionu i značajnim smanjenjem tarifa za roming između EU i ZB

tokom vremena. Ekonomije ZB obavezale su se da će zajednički raditi na daljoj integraciji regiona u panevropsku digitalnu zonu, čime su postavljeni ambiciozni ciljevi za poboljšanje regionalne digitalne transformacije, ka digitalno vođenoj ekonomiji zasnovanoj na standardima i praksi EU.

○ **Mapa puta za smanjenje troškova rominga između EU i WB**

Značajno smanjenje troškova rominga između zemalja Zapadnog Balkana i Evropske unije istaknuto je kao važan cilj u Ekonomskom i investicionom planu za ZB koji je EK usvojila u oktobru 2020. godine. Shodno planu, ova aktivnost se mora odvijati na otvoren i transparentan način kao zajednička odgovornost između vlada, regulatora i telekomunikacionih operatora iz ZB i EU.

Uspješna primjena režima „Roaming like at home“ od 1. jula 2021. donijela je značajne koristi građanima Zapadnog Balkana i potvrdila spremnost zemalja ZB da se upuste u dalje regionalne inicijative od zajedničkog interesa.

▪ **Domen „.me“** - Sprovođenje Javnog poziva za izbor Agenta registracije nacionalnog Internet “.me” domena - Prispjele dvije zatvorene ponude. Privredni sud obustavio postupak. Čeka se odluka Privrednog suda.

▪ Učešće u organizaciji Digitalnog samita Zapadnog Balkana 2023;

▪ Aktivnosti na realizaciji projekta Uvođenje digitalnog radija u Crnoj Gori;

▪ Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa zaključen je između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i kompanije ONE, dana 27.jula .2023. godine, čime je riješen dugogodišnji spor Spor sa Telenorom d.o.o. (One Crna Gora) oko usklađivanja licence sa Zakonom o elektronskim komunikacijama koji je donešen 2008. godine i oko godišnjih naknada za korišćenje radio-frekvencija.

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Učešće u radu radnih grupa u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračka poglavlja:

○ PP 10 - Informatičko društvo i mediji;

○ PP 21 – Trans-evropske mreže;

✓ Priprema priloga za Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore za pregovaračka poglavlja 10 i 21;

✓ Izvještaj o radu RG za PP10 i PP21;

✓ Priprema priloga i učešće na 13. sastanku Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku;

UPRAVNI POSTUPCI

U 2023. godini, nije donijeto nijedno Rješenje u upravnom postupku iz razloga što nijedna žalba nije izjavljena ovoj Direkciji, odnosno Ministarstvu na postupanje organa u prvom stepenu, a za koje je nadležna Direkcija za elektronske komunikacije i radio spektar, kao instanciona kontrola, odnosno drugostepeni organ.

U skladu sa strateškim ciljevima, između ostalog definisanih Stategijom digitalne transformacije Crne Gore 2022-2027, sprovode se aktivnosti na unapređenju elektronskih komunikacionih mreža i usluga, kontinuirani razvoj širokopojsnog pristupa internetu, donošenje novih propisa koji su u skladu sa direktivama EU, sprovođenje politike u oblasti radio-difuzije, kao i digitalna integracija Regionalnog ekonomskog prostora Zapadnog Balkana.

Sektor telekomunikacija u Crnoj Gori je na visokom stepenu razvoja na nivou najrazvijenijih zemalja svijeta. U Crnoj Gori se korisnicima nude sve elektronske komunikacione usluge koje se pružaju u najrazvijenijim zemljama i koje trenutno zadovoljavaju potrebe korisnika.

Pokrivenost stanovništva signalom mobilne mreže je 99%, što je uporedivo sa pokrivenošću u najrazvijenijim zemljama Evrope. Na kraju decembra 2023. godine, broj korisnika mobilnih telefona u Crnoj Gori iznosio je 1.312.960, što odgovara penetraciji od 212%.

U okviru Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište za šest zemalja Zapadnog Balkana – digitalna komponenta – implementiran je Sporazum o smanjenju cijena roming usluga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama Zapadnog Balkana – „roming kao kod kuće“ u potpunosti se primjenjuje od 1. jula 2021. godine. Takođe, potpisan je i Sporazum o smanjenju cijena rominga između EU i Zapadnog Balkana, pregovori su u toku, a prvi benefiti su ostvareni u drugoj polovini 2023. godine.

U prethodnom periodu stvoreni su svi preduslovi za uvođenje 5G mreže u Crnoj Gori, kao što je izrada strateških dokumenata, smjernica i Mape puta za uvođenje 5G mreže u Crnoj Gori, koja ujedno predstavlja važan segment Memoranduma o razumijevanju o 5G planu za digitalnu transformaciju regiona Zapadnog Balkana. Regulatorni okvir za uvođenje 5G mobilnih komunikacionih mreža uspostavljen je usvajanjem Plana namjene RF spektra u Crnoj Gori za 2020. godinu i odgovarajućih planova raspodjele koji nedostaju za MFCN sisteme. U februaru 2023. godine uspješno je realizovana aukcija spektra za dodjelu radio-frekvencija iz pionirskih opsega 5G. Očekuje se da će opsezi namijenjeni pionirskoj implementaciji 5G mreža dostići puni potencijal 5G tehnologije koja može poslužiti kao katalizator za podsticanje inovacija i uticaj na razvoj i ekonomski rast u svim segmentima društva. Strategija razvoja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori do 2027. usvojena je u avgustu 2023.godine. 5G usluge su trenutno dostupne za preko 85% stanovništva Crne Gore.

Izuzetno su značajne investicione aktivnosti operatora elektronskih komunikacija, ulaganja u razvoj mreže u prethodnih pet godina iznosila su preko 500 miliona eura.

Crna Gora je članica Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU) i poštuje sve njene direktive i standarde. Takođe, Crna Gora je članica Konferencije evropskih administracija za telekomunikacije (CEPT), Tijela evropskih regulatora za elektronske komunikacije (BEREC) i Evropskog instituta za telekomunikacione standarde (ETSI).

Direkcija za elektronske komunikacije i radio- spektar kontinuirano radi na stvaranju uslova za razvoj tržišta telekomunikacija i donošenju novih propisa koji su u skladu sa direktivama EU i unaprjeđenju konkurencije.

U cilju usaglašavanja regulatornog okvira u oblasti elektronskih komunikacija sa EU regulativom, Programom rada Vlade Crne Gore predviđeno je utvrđivanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama, za III kvartal 2024. godine, čime će se izvršiti transponovanje Direktive 2018/1972/EU o Evropskom elektronskom komunikacionom zakoniku u pravni poredak Crne Gore, usklađivanje sa Zakonom o državnoj upravi („Službeni list Crne Gore“, br.78/18 i 70/21), kao i prenošenje dijela EU Direktive 2014/61 čime se uređuje način funkcionisanja fizičke infrastrukture prilagođene mrežama velikih brzina. Pored toga, svrha izrade novog Zakona je pospješivanje razvoja mreža i usluga elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, a time privrednog i društvenog razvoja u državi, uključujući razvoj informacionog društva, obezbjeđivanje pristupa i korišćenja mreža velikih brzina za sve građane i preduzeća, jačanje bezbjednosti javnih elektronskih komunikacionih mreža i usluga, posebno sa aspekta kritične infrastrukture i pružanja usluga, uključujući rizike koje predstavlja 5G tehnologija, kao i obezbjeđivanje razvoja tržišta u sektoru elektronskih komunikacija, efikasno korišćenje radio-frekvencijskog spektra i brojeva, univerzalne usluge i zaštita prava korisnika.

Tokom 2023.godine u Direkciji za širokopolasni pristup internetu su realizovane sledeće aktivnosti:

Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, 2023-2027. sa Akcionim planom za 2023-2024

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je, u skladu sa Programom rada Vlade za 2023. godinu, pripremilo dokument Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023 – 2027. godina, sa Akcionim planom 2023 – 2024. godina, koji predstavlja nastavak usvojene Mape puta za uvođenje 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, a shodno potpisanom Memorandum o razumijevanju o 5G planu za digitalnu transformaciju regiona Zapadnog Balkana, čiji je cilj da se podigne svjesnost o digitalnoj transformaciji svih građana regiona, i da se otvori mogućnost unapređenja saradnje i podrške.

Crna Gora je kroz Strategiju digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026, identifikovala značaj digitalne povezanosti, sa akcentom na unaprjeđenje dostupnosti i povećanje kapaciteta mobilnih širokopolasnih usluga, te je jedan od ciljeva digitalne transformacije Crne Gore uvođenje visokog nivoa pokrivanja 5G mrežom i povećana upotreba pristupa internetu. U skladu sa pomenutim ciljem MERT je pokrenulo proces izrade Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027 sa pratećim akcionim planom za 2023-2024.

Strategijom za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027 su identifikovani ključni izazovi za razvoj 5G mreža u Crnoj Gori i definisani ciljevi odnosno aktivnosti za postizanje maksimalnih benefita za građane i privredu Crne Gore.

Akcioni plan 2023-2024 je sastavni dio Strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027 i predstavlja skup svih aktivnosti kojima se utiče i doprinosi realizaciji definisanih operativnih odnosno strateških ciljeva. Akcioni plan sadrži relevantne, jasne i mjerljive indikatore učinka i indikatore

rezultata, čijim se mjerenjem i praćenjem omogućava proces praćenja implementacije kao i blagovremena ocjena uspjeha predmetne Strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža.

Pripadajući Akcioni plan ima ukupno 3 strateška cilja, i to: 1. Otklanjanje barijera za efikasnu izgradnju 5G mrežne infrastrukture i postavljanje 5G mrežne opreme, 2. Podsticanje razvoja 5G mreža i 3. Informisanje i edukovanje javnosti i svih zainteresovanih strana o sigurnosti korišćenja 5G mreža i uticaju istih na zdravlje ljudi i životnu sredinu, a ima ukupno i 8 operativnih ciljeva.

U tekućoj digitalnoj dekadi, mobilne komunikacione mreže pete generacije (5G) predstavljaju jedan od najvažnijih segmenata cjelokupne digitalne transformacije društva tako da je usvajanje ove strategije od velikog značaja.

Projekat Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu

U martu 2023. godine je počela implementacija tehničke pomoći (TA) u vezi projekta *Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu* koji uključuje ažuriranje tehničke dokumentacije, Strategiju nabavki i ugovora, Plan nabavki, Tržišni model, Tendersku dokumentaciju kao i Socijalni i ekološki akcioni plan, a nastavak je Tehničke pomoći iz 2020. Godine. Evropska Unija je za ovu tehničku pomoć dodijelila grant od 525.000,00 € kroz WBIF(Western Balkans Investment Framework- Zapadnobalkanski investicioni okvir-ZIO) koju sprovodi IPF 11 (Infrastructure Project Facility) uz EBRD(European Bank for Reconstruction and Development – Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj) kao vodeća finansijska institucija (IFI-International Financial Institution).

Vlada Crne Gore pridaje veliki značaj digitalnom sektoru koji je uključen u sve relevantne strateške dokumente u zemlji. Strategija digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026. prepoznaje potrebu daljeg razvoja digitalne infrastrukture, posebno u kontekstu ravnomyernog regionalnog razvoja.

Trenutna situacija u Crnoj Gori uključuje četiri glavna telekom operatera, pri čemu većinu ruralnih područja opslužuje jedan operater mobilnih komunikacija. Tehnologija bakra je i dalje glavno rješenje za internetske usluge u većini ruralnih naselja, a mnoga ruralna područja opslužuju se putem 'širokopojasnog bežičnog pristupa', uglavnom mreža Long Term Evolution (LTE).

Opšti cilj ovog projekta je jačanje ekonomskog i društvenog razvoja Crne Gore kroz implementaciju fiksne širokopojasne infrastrukture pristupa sljedeće generacije (NGA) na cijeloj teritoriji, a prije svega u ruralnim područjima gdje operatori mobilnih komunikacija nemaju komercijalni interes za ulaganja. Povećani pristup informaciono-komunikacionim tehnologijama (IKT) će podstaći i digitalnu povezanost Crne Gore sa drugim zemljama u regionu i EU, smanjiti digitalni jaz i doprinijeti ravnomyernom regionalnom razvoju i inkluziji.

Digitalni sektor je od velikog značaja za Vladu Crne Gore kao što je prepoznato u Strategiji digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026 i opredijeljenosti da se prati Digitalna agenda EU 2030. Poseban cilj je povećanje pokrivenosti širokopojasnim mrežama velike brzine širom zemlje.

Projekat obuhvata aktivnosti na obezbjeđivanju izgradnje adekvatne infrastrukture za brz i bezbjedan internet svim domaćinstvima, preduzećima, obrazovnim i zdravstvenim ustanovama u cilju podrške digitalnoj transformaciji društva i privrede.

U okviru projekta izvršena je procjena trenutnog stanja u Crnoj Gori i planovi telekomunikacionih operatera za postavljanje infrastrukture.

Kao jedan od ključnih preduslova ovog projekta, jeste proces mapiranja postojeće elektronske komunikacione infrastrukture i mreža na cijeloj teritoriji Crne Gore. Na osnovu sprovedenog procesa mapiranja identifikovane su, tzv. „bijele zone“ (zone u kojima ni jedan operater mobilnih komunikacija nije prisutan i ne planira u naredne tri godine), tzv. „sive zone“ (zone u kojima je barem jedan operater prisutan) i „crne zone“(zone u kojima je prisutno više operatera (urbane sredine)). U okviru projekta, kao posebna aktivnost, izvršilo se ispitivanje potencijala tržišta da eliminiše postojeći infrastrukturni jaz u ovim zonama. Za područja u kojima se ne identifikuje postojanje komercijalnog interesa za investiranje od strane učesnika na tržištu(operatora), planom su predložene mjere i aktivnosti u pravcu podsticanja razvoja mreža.

Rezultati projekta, koji predstavljaju osnovu za kasniju izradu Nacionalnog plana razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu, su:

- Analiza trenutnog stanja na osnovu kompletiranog procesa mapiranja infrastrukture i mreža,
- Identifikacija tzv. „bijelih“ i „sivih“ zona,
- Izrada studije izvodljivosti pokrivanja ovih zona,

- Analiza isplativosti investiranja (po zonama),
- Analiza povezanih troškova i benefita,
- Preliminarni dizajn,
- Izbor tipa infrastrukture,
- Identifikacija potencijalnih izvora finansiranja,
- Preporuka različitih poslovnih i podsticajnih modela (u saglasnosti sa propisima iz oblasti zaštite konkurencije, državne pomoći i javno-privatnog partnerstva).

Tehnička pomoć traje 18 mjeseci.

Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu nije realizovan tokom 2023. godine, s obzirom da se pristupilo komunikaciji sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU – International Telecommunication Union) o zajedničkoj saradnji u cilju izrade navedenog dokumenta, a istovremeno će rezultati Tehničke pomoći u vezi projekta *Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu* biti od velike koristi na izradi istog.

Tokom 2023. godine Direkcija za poštansku djelatnost je realizovala sve aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade za 2023.godinu, koje se odnose na:

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019 – 2023, za 2022. godinu sa nacrtom Akcionog plana za 2023. godinu

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023, za 2022. godinu sadrži status realizacije aktivnosti potrebnih za ostvarivanje mjera određenih u okviru prioriteta i ciljeva Strategije. Predmetni izvještaj je, u skladu sa PRV 2023, Vlada usvojila u I kvartalu 2023.godine. Od ukupno predviđenih 13 aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2022. godinu, 10 aktivnosti je uspješno realizovano, 1 aktivnost djelimično realizovana, i 2 aktivnosti nijesu realizovane. Navedeno predstavlja 77% ispunjenosti plana za 2022. godinu.

Kroz predmetni Izvještaj date su i dalje preporuke za naredni ciklus planiranja politika u oblasti poštanske djelatnosti kako bi se osigurao kvalitet i održivost univerzalnog servisa.

Kroz Akcioni plan za 2023. godinu, definisani su strateški prioriteti i ciljevi politike razvoja poštanske djelatnosti, kao i aktivna politika u cilju unaprijeđenja zadovoljenja potreba korisnika poštanskih usluga u skladu sa važećom Strategijom.

Završni izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023

U skladu sa PRV 2023, Vlada je na sjednici od 25. oktobra 2023. godine usvojila Završni izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023.

Završni izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023 sadrži status realizacije aktivnosti potrebnih za ostvarivanje svih mjera određenih u okviru prioriteta i ciljeva Strategije. Za cjelokupni petogodišnji period trajanja strateškog dokumenta (u okviru tri akciona plana), predviđene su ukupno 61 aktivnosti, od čega je potpuno realizovano 43 aktivnosti, odnosno 70%, djelimično je realizovano 11 aktivnosti, odnosno 13%, nije realizovano 8 aktivnosti, odnosno 18% aktivnosti.

Strategija razvoja poštanske djelatnosti za period 2024 -2028 sa Akcionim planom 2024-2025

U skladu sa PRV 2023, Vlada je na sjednici od 27. decembra 2023.godine donijela Strategija razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2024–2028. sa Akcionim planom 2024-2025. Strategija razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori odražava politiku i regulatorna načela koja proizlaze iz poštanskih direktiva, i to: osiguranje održivosti univerzalnog servisa, razvoj unutrašnjeg poštanskog tržišta (kroz razvoj novih poštanskih usluga i podsticanje tržišne konkurencije) i jačanje zaštite korisnika. Takođe, pri izradi Strategije razmatran je strateški plan Evropskog savjeta za period 2019–2024. godina, koji je usmjeren na šest glavnih ciljeva za Evropu: Evropski zeleni plan, Evropa spremna za digitalno doba, Ekonomija u interesu građana, Snažnija Evropa u svijetu, Zaštita evropskog načina života, Novi podsticaj evropskoj demokratiji.

Uzimajući u obzir navedeno, misija poštanske djelatnosti u Crnoj Gori u periodu od 2024. do 2028. godine je da se podstiče održivo tržište poštanskih usluga Crne Gore u digitalnom okruženju.

Strateški cilj poštanske djelatnosti u Crnoj Gori u periodu od 2024. do 2028. godine je da se obezbijedi održivost univerzalne poštanske usluge i razvoj komercijalnih poštanskih usluga orijentisanih na korisnike u konkurentnom i digitalnom okruženju.

HERMES Projekat

Projekat Hermes pokrenut je na Zapadnom Balkanu 20-24. mart 2023. godine. Kancelarija Ujedinjenih nacija za droge i kriminal - UNODC, putem svog Globalnog programa za kontrolu oružja (GFP), lansirao je novi regionalni projekt Hermes na Zapadnom Balkanu, koji se fokusira na suzbijanje krijumčarenja oružja, njegovih djelova i municije u ekspresnim kurirskim i poštanskim paketima. Univerzalna poštanska unija (UPU), Evropska multidisciplinarna platforma protiv kriminalnih pretnji (EMPACT Firearms), Služba za inspekciju pošte Sjedinjenih Američkih Država (USPIS) i Carina Francuske takođe su bile zastupljene kako bi doprinijele GFP-ovoj inicijativi. Kancelarija Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC) Globalni program za vatreno oružje (GFP) tokom 2023.godine organizovala je niz regionalnih sastanaka o ilegalnim tokovima vatrenog oružja na Zapadnom Balkanu, a u vezi sa procesom krijumčarenja oružja u poštanskim pošiljkama. Član ove radne grupe je i predstavnik Ministarstva. Radna grupa je imala zadatak da pripremi Uputstva o standardnim operativnim procedurama i Sporazum o saradnji između Uprave prihoda i carina i Pošte Crne Gore.

Direktor Uprave prihoda i carina (UPC) i izvršni direktor Pošte Crne Gore potpisali su 20. septembra 2023.godine Sporazum o saradnji, a nakon toga usvojeno je pripremljeno Uputstvo. Kancelarija Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala podržala je proces razvoja i zaključenja Sporazuma o saradnji UPC i Pošte Crne Gore, posebno u dijelu koji se tiče bezbjednosti i sigurnosti. Sporazum predviđa i sveobuhvatnu razmjenu informacija o otkrivenom vatrenom oružju, municiji, eksplozivu, opojnim drogama i drugoj opasnoj robi u poštanskim pošiljkama.

Kontinuirana razmjena informacija o otkrivenim pokušajima ilegalne trgovine će doprinijeti radnim procesima vezanim za analizu i upravljanje rizicima, a samim tim i adekvatnom odgovoru na nezakonitu trgovinu i krijumčarenje.

CEFTA - Odluka zajedničke komisije centralno-evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini - O uslugama međustranačke dostave paketa

Ovom Odlukom nastoje se poboljšati usluge međupartijske dostave paketa u okviru CEFTA-e utvrđivanjem minimalnih zahtjeva u svrhu:

- a. usklađivanje pravnog i regulatornog okvira unutarpartijskih i međupartijskih usluga dostave paketa;
- b. jačanje regulatornog nadzora nad uslugama dostave paketa;
- c. povećanje transparentnosti pojedinih tarifa u jednom komadu putem javno dostupne publikacije;
- d. osiguravanje informacija za potrošače koje trgovci stavljaju na raspolaganje o uslugama dostave paketa između stranaka;
- e. unapređenje prakse neregulatornih stranačkih i međupartijskih usluga dostave paketa, uključujući standardizaciju;
- f. preporučujući moguće usluge međustranačke dostave paketa u okviru CEFTA-e bez ugljika, uz napomenu da bi Europski zeleni dogovor bio prilika za uspostavljanje zelenijeg i održivijeg okruženja usluga dostave paketa među stranama; i
- g. unapređenje administrativne saradnje između Strana u vezi sa uslugama dostave paketa.

U cilju izrade predmetne odluke, pored ekspertske pomoći GIZ-a, učestvovali su predstavnici svih 6 CEFTA zemalja regiona, gdje je aktivno bila uključena predstavnica Direkcije za poštansku djelatnost.

6. Direktorat za evropske integracije i EU fondove

U Direktoratu za evropske integracije i EU fondove obavljaju se poslovi koji se odnose na: koordinaciju aktivnosti iz djelokruga rada Ministarstva koje se odnose na saradnju, pripremu, i pristupne pregovore za članstvo Crne Gore u EU; saradnju sa nadležnim organima i institucijama u vezi sa procesom pristupanja EU i praćenja aktivnosti ovih organa u procesu pridruživanja EU; učešće u praćenju i usklađivanju propisa iz nadležnosti Ministarstva sa odgovarajućim propisima Evropske unije; pripremanje programa, informacija i izvještaja iz ove oblasti; izradu Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) iz nadležnosti Ministarstva; praćenje sprovođenja aktivnosti iz PPCG-a iz nadležnosti Ministarstva; ostvarivanje saradnje sa

predstavnicima Ministarstva u: Komisiji za Evropske integracije, Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje, Odboru za stabilizaciju i pridruživanje, pododborima i pregovaračkim grupama iz nadležnosti Ministarstva; koordinaciju aktivnosti na utvrđivanju relevantnosti Celex-a iz nadležnosti Ministarstva; koordinacija rada nad sprovođenjem odluka koje donosi Ministarstvo koje se odnose na aktivnosti potrebne za EU integracije; usklađivanje pravnog sistema i praćenje razvoja evropske regulative u cilju harmonizacije zakonodavstva iz nadležnosti Ministarstva; pripremu informacija, analiza, izvještaja neophodnih za praćenje procesa EU integracija; koordinaciju pripreme i realizacije Taiex programa EU podrške na nivou Ministarstva; ostvarivanje saradnje sa drugim organima državne uprave, institucijama EU i ostalim međunarodnim tijelima, u oblasti evropskih integracija; pripreme dokumentacije za korišćenje IPA sredstava unutar ministarstva i institucija u njegovoj nadležnosti; planiranje i sprovođenje projekata u oblasti konkurentnosti, inovacija, regionalnog razvoja i drugih oblasti u nadležnosti Ministarstva koji se finansiraju iz pretpristupnih fondova Evropske unije (instrument za pretpristupnu pomoć-IPA) i ostalih međunarodnih izvora finansiranja; koordinacija procesa programiranja i pripreme programskih dokumenata, kao i pripreme dokumentacije na nivou sektora/akcija i podnošenje predloga resoru nadležnom za koordinaciju Instrumenta pretpristupne podrške (IPA) za izmjene pomenutih dokumenata i upravljanje istim procesom; obezbjeđivanje podataka za određivanje prioriteta/mjera i akcija/aktivnosti programa, u saradnji sa implementacionim tijelima/agencijama u planiranju EU sredstava i nacionalnog kofinansiranja; pružanje neophodnih informacija u vezi sa tehničkim napretkom sprovođenja akcija na nivou ugovora; učešće u radu sektorskih monitoring odbora, pripremanje izvještaja i praćenje realizacije programa i projekata finansiranih iz sredstava IPA, učešće u izradi projektne dokumentacije u saradnji sa implementacionim tijelima/agencijama i korisničkim institucijama; pripremu informacija o sprovođenju programa i projekata.

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Ministarstvo koordinira radom devet pregovaračkih poglavlja, i to:

- Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE
- Poglavlje 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA
- Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO
- Poglavlje 7 - PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE
- Poglavlje 8 – KONKURENCIJA
- Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA
- Poglavlje 28 – ZAŠTITA POTROŠAČA I JAVNO ZDRAVLJE
- Poglavlje 30 - VANJSKI ODNOSI

Takođe, značajno je napomenuti da imajući obuhvat pravne tekovine EU učestvujemo i u implementaciji obaveza iz poglavlja: Poglavlje 10 - INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI; Poglavlje 25 – NAUKA I ISTRAŽIVANJE; Poglavlje 8 – KONKURENCIJA; Poglavlje 31 - VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA.

U skladu sa novom metodologijom vođenja pregovora sa EU, u nadležnosti Ministarstva je Klaster 2 – Unutrašnje tržište, u sklopu kojeg je devet pregovaračkih poglavlja. Prema posljednjem Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru, za 2023.godine, od devet poglavlja koja se nalaze u ovom klasteru, šest poglavlja imaju umjereni nivo spremnosti (1,3,4,8,9,28), dva poglavlja imaju dobar nivo spremnosti (6 i 7), poglavlje (20) između umjerenog nivoa spremnosti i dobrog nivoa spremnosti, a jedno poglavlje određeni nivo spremnosti (2).

Ključne institucije koje učestvuju u aktivnostima neophodnim za ispunjenje zahtjeva u poglavljima su Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo ekologije i prostornog planiranja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo kapitalnih investicija, Ministarstvo zdravlja, Centralna banka Crne Gore, Agencija za zaštitu konkurencije, Zavod za zapošljavanje, Uprava za inspeksijske poslove itd.

Obaveze u okviru PPCG-a podrazumijevaju donošenje zakonodavnih i strateških dokumenata, a u nadležnosti Direkcije za evropske integracije je praćenje stepena ispunjavanja obaveza po poglavljima u nadležnosti MERT-a, kao i podrška u organizaciji pododbora i izvještavanju prema Evropskoj komisiji.

Poglavlje 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga

U izvještajnom periodu shodno usvojenoj Odluci o obrazovanju pregovaračke radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine evropske unije koja se odnosi na PP3, na sjednici Vlade od 20. marta 2023.godine, Direktorat je preuzeo nadležnost u cilju praćenja i implementacije svih obaveza predviđenih u ovom PP.

- Vlada je na sjednici od 20. III 2023. donijela Odluku o obrazovanju pregovaračke radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine evropske unije koja se odnosi na PP3.
- Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 13. aprila 2023.godine usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019 - 2023, za 2022. godinu, i donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019 – 2023. za 2023. godinu.
- Priprema priloga za potrebe održavanja sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju održanog 20. juna 2023.godine, u Podgorici.
- 23. juna 2023.godine održan je sastanak sa predstavnicima EK kada je predstavljena analiza potrebe za izmjenama i dopunama postojećeg *Zakona o uslugama* ("Sl. list CG", br. 071/17 od 31.10.2017, 067/19 od 11.decembra 2019.godine) koju smo uradili sa ekspertima na IPA 2020 projektu u daljem tekstu ZOU. Predložene izmjene i dopune imaju za cilj transponovanje EU Direktive 2006/123 na način kojim se uspostavlja jedinstveno unutrašnje tržište otklanjanjem pravnih i administrativnih prepreka razvoju uslužnih djelatnosti, odnosno obezbijuje efikasno funkcionisanje Jedinствене kontakt tačke za usluge. Shodno zaključcima sa održanog sastanka sa EK 24. juna 2023.godine dostavljena je predmetna analiza u pismenoj formi.
- 4. jula 2023.godine održana je konstitutivna sjednica RG na kojoj su predstavljene sljedeće aktivnosti: Uredba o načinu saradnje i razmjeni informacija između nadležnih organa radi pristupa ili pružanja usluga; predlozi za pokretanje procedure izmjena i dopuna Zakona o uslugama; mapiranje potreba za međusobno priznavanje profesionalnih kvalifikacija/jaćanje administrativnih kapaciteta; novi plan rasta za Zapadni Balkan – podrška EU u približavanju standardima za unutrašnje tržište;
- Na sjednici Vlade održanoj 12. jula 2023.godine donešena je Uredba o načinu saradnje i razmjeni informacija između nadležnih organa radi pristupa ili pružanja usluga. Ista je predviđena PPCG-om za 2023-2024.
- Ministarstvo je u saradnji sa Sekretarijatom Savjeta za konkurentnost 19. jula 2023.godine sa predstavnicima privrednog sektora koji se bave uslužnim djelatnostima i strukovnim udruženjima održalo Okrugli sto na temu "*Izmjene i dopune Zakona o uslugama*".
- Urađena je procjena o stepenu ispunjenosti završnih mjerila za PP3 i dostavljena je info za PP3 15. septembra 2023.godine
- I Prilog Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2023. za pregovaračko poglavlje 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga za period 6. juna 2022 – 31. marta 2023.godine.
- II Prilog Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2023. za pregovaračko poglavlje 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga za period 1. aprila 2023 – 15. juna 2023.godine.
- Kontinuirano sprovođenje aktivnosti projekta IPA 2020 "*Povećavanje kapaciteta institucija nadležnih za harmonizaciju i implementaciju EU zakonskog okvira u oblasti konkurentnosti i inovativnosti*".
- PLAC – prikupljanje i priprema informacija za ekspertskom podrškom na nivou PP3.

Od ukupno 7, u nadležnosti Direkcije su 2 sektorska pododborna:

PODOBOR ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

XIV sastanak održan je 20. juna 2023.godine u Podgorici. Predstavljani su rezultati u veoma važnim pregovaračkim poglavljima (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 28,) oblasti konkurencije, državne pomoći, zaštite potrošača i zdravlja, kao i reforme u sektoru bankarstva, osiguranja i drugih finansijskih usluga. Na sastanku su razmotreni i rezultati ostvareni u oblasti prava osnivanja preduzeća i slobode pružanja usluga, prava intelektualne, industrijske i trgovinske svojine, kao i stanje u oblasti javnih nabavki i privrednog prava. Ovom prilikom, EK je istakla posvećenost ka ostvarenju standarda za postepenu integraciju Crne Gore u sistem unutrašnjeg tržišta uz jasan cilj da jača sopstvene kapacitete na putu ka krajnjoj integraciji. Tokom II i III kvartala, Direkcija za EI obavljala je opsežne pripreme koje obuhvataju koordinaciju, objedinjavanje

informacija za prilog i izradu Platforme za učešće crnogorske delegacije i Izvještaja sa sastanka. Tokom II kvartala rađeno je na koordinaciji i objedinjavanju informacija za prilog za Pododbor.

PODOBOR ZA TRGOVINU, INDUSTRIJU, CARINE I POREZE

Na XVI sastanku ovog Pododbora između Crne Gore i Evropske unije, koji je održan 4. oktobra 2023.godine u Briselu, a koji pokriva poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 16 – Porezi, 20 – Preduzetništvo i industrijska politika, 29 – Carinska unija i 30 – Vanjski odnosi, predstavnici crnogorskih nadležnih institucija su upoznali predstavnike EK sa aktivnostima sprovedenim u prethodnom periodu u ovim oblastima. Tokom II i III kvartala, Direkcija za EI obavljala je opsežne pripreme koje obuhvataju koordinaciju, objedinjavanje informacija za prilog i izradu Platforme za učešće crnogorske delegacije i Izvještaja sa sastanka.

Predstavnici EK su pozdravili proaktivan i konstruktivan angažman Crne Gore, kako na regionalnom novou i aktivnostima na uspostavljanju Zajedničkog regionalnog tržišta, tako u vezi sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO). EK je ohrabrila Crnu Goru da nastavi sa sprovođenjem strategija i akcionih planova u svim oblastima koje su predmet ovog Pododbora. Pored direktne nadležnosti u pomenuta dva pododbora, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma ima značajan dio obaveza u PODODOBORU ZA EKONOMSKA I FINANSIJSKA PITANJA I STATISTIKU. Na sastanku Pododbora, koji je održan 16. 2023.godine, u Podgorici, a koji pokriva ekonomska i finansijska pitanja i izazove, kao i politike u okviru poglavlja 17, 18, 32 i 33, predstavnici crnogorskih nadležnih institucija su upoznali predstavnike EK sa aktivnostima sprovedenim u prethodnom periodu u ovim oblastima. Direkcija je vršila koordinaciju aktivnosti u cilju izrade Priloga, u nadležnosti MERT-a, za sastanak Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku.

Pored navedenih aktivnosti, u izvještajnom periodu, Direkcija je izvršavala i obaveze koje proističu iz PPCG 2023-2024 i Izvještaja EK o CG za 2022.godine, a koje se odnose na:

- praćenje Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) za pregovaračka poglavlja u nadležnosti Ministarstva,
- izradu izvještaja o realizaciji PPCG-a za 2023.godinu,
- Pripremi tabele o aktivnostima na ispunjenju završnih mjerila za pregovaračka poglavlja u nadležnosti Ministarstva;
- analizu prema ocjeni ispunjenosti i stepenu spremnosti za PP u nadležnosti Ministarstva;
- Koordinaciju ocjene relevantnosti novog paketa pravne tekovine Evropske unije (celexi) za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MERT: raspoređivanje celexa, određivanje relevantnosti i lica nosilaca.

Takođe, Direktorat aktivno učestvuje u aktivnostima u vezi sa implemetacijom Strategije informisanja javnosti u vezi sa pristupanjem Crne Gore EU 2023 – 2026. godine (Izrada Akcionog plan u vezi sa Strategijom kojom se definišu promotivne aktivnosti za tekuću godinu i Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU).

OSTALE AKTIVNOSTI

Tokom 2023.godine Direkcija za programiranje i implementaciju EU sprovela je aktivnosti planiranja i programiranja akcija u okviru IPA III, kao i redovne aktivnosti praćenja napretka realizacije projekata u okviru IPA II (17 grantova, jedan ugovor o nabavci opreme, jedan direktni grant i dva ugovora o uslugama). Dodatno, Direkcija je implementirala dva projekta prekogranične saradnje u okviru programa Interreg IPA CBC Italy-Albania-Montenegro i započela implementaciju jednog projekta prekogranične saradnje SA Skills koji se finansira iz programa South Adriatic 2021-2027.

Koordinacija i praćenje napretka sprovođenja projekata koji se finansiraju iz Instrumenta pretpristupe podrške za Godišnji akcijski program za 2016. godinu (CAP 2016)

- ***Direktni grant Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD) za jačanje preduzetništva kroz naprednu savjetodavnu podršku i informacione servise***

Budžet: 1,747,000.00 EUR

Trajanje: 18. decembra 2020 – 1. jula 2024.godine.

Korisnici: Ministarstvo ekonomskog razvoja i MMSP

Ugovrač: Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)

Značaj projekta: Pružanje podrške mikro, malim i srednjim preduzećima kroz *Program savjetodavne podrške za mala i srednja preduzeća Evropske banke za obnovu i razvoj*, kao i unapređenje kapaciteta Ministarstva ekonomskog razvoja u oblasti planiranja i implementacije razvojnih politika usmjerenih na MMSP.

Ključne aktivnosti:

- **Komponenta 1:** Program savjetodavne podrške za MSP (Advice for small business) - pružanje mentorske podrške MSP uz pomoć angažovanja lokalnih i međunarodnih eksperata u oblastima poput strateškog planiranja, marketinga, softverskih rješenja, finansijskog menadžmenta, uvođenja standarda, itd. U okviru programa ASB (Advice for Small Business) podržano je 67 preduzeća, od čega je 20 podržano tokom 2023.godinu.
- **Komponenta 2:** Jačanje kapaciteta MER-a i uspostavljanje IT portala Single Access Point za preduzeća
 - **Jačanje kapaciteta MER-a (konsultant: PwC)** – Ugovor sa konsultantskom firmom PwC počeo je u januaru 2023. Projekat podrazumijeva kontinuirano pružanje podrške u pripremi i analizi strateških dokumenata i politika koje doprinose razvoju privatnog sektora.
 - **Uspostavljanje IT portala SAP** – Portal biznis.gov.me lansiran je u junu 2023. Ažuriranje sadržaja i dopuna informacija se obavlja u kontinuitetu od strane nadležnog resora za politike MSP.

Tokom 2023. odobren je Godišnji izvještaj o implementaciji projekta za 2022.godinu i Treći polugodišnji izvještaj. Zahtjev za produženje trajanja sprovođenja ugovora, bez dodatnih troškova, odobren je u novembru 2023.godine. Projekat je produžen za dodatnih 6 mjeseci, do jula 2024.godinu.

Koordinacija i praćenje napretka sprovođenja projekata koji se finansiraju iz Instrumenta pretpristupe podrške za Godišnji akcijski program za 2020. godinu (CAP 2020)

Ugovor o uslugama: Napredne usluge razvoja poslovanja za jačanje kapaciteta MSP

U okviru prve komponente projekta *Napredne usluge razvoja poslovanja za jačanje kapaciteta MSP* sprovede se analiza stanja i preporuka za uspostavljanje/unapređenje infrastrukture za pružanje usluga za razvoj MMSP, dok je druga komponenta usmjerena na podizanje svijesti o dostupnim EU fondovima i unapređenje korišćenja EU fondova namijenjenih privatnom sektoru.

Nakon uspješno sprovedene dvije faze postupka evaluacije koje su trajale od januara do juna 2023.godine, ugovor sa konsultantskom firmom WE Global potpisan je 22. avgusta 2023. Ukupan budžet projekta iznosi 920,000.00 eura i sprovodiće se 24 mjeseca (do septembra 2024.godine). Glavni korisnik projekta je Ministarstvo ekonomskog razvoja i MMSP.

Kick-off sastanak održan je u septembru, nakon čega je uslijedila početna faza projekta (inception phase) u trajanju od dva mjeseca (presjek stanja, konsultacije sa korisnicima i relevantnim stejkholderima, definisanje akcionog plana). Prvi sastanak Upravnog odbora projekta održan je u decembru 2023. godine, na kojem je usvojen Početni izvještaj projekta.

Grant šema: Unapređenje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća kroz podršku ženskom preduzetništvu i preduzetništvu mladih

U okviru grant šeme *Unapređenje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća kroz podršku ženskom preduzetništvu i preduzetništvu mladih*, u prvoj polovini 2023. sprovedene su dvije faze evaluacije i ugovoreno je 9 projekata (7 projekata koji doprinose unapređenju ženskog preduzetništva i 2 usmjerena na podsticanje mladih u biznisu). Od ukupnog budžeta od 300,000.0 eura ugovoreno je 296,599.6 eura. Ugovori su potpisani u avgustu 2023.godine, sa trajanjem do juna 2024.godine. Organizovan je događaj povodom predstavljanja grant projekata u septembru 2023. godine. U saradnji sa CFCU-om (MF) u novembru 2023. godine organizovane su obuke za grant korisnike u cilju pružanja podrške u sprovođenju, izvještavanju i promociji aktivnosti u skladu sa EU pravilima.

Grant šema će pružiti podršku projektima koji za cilj imaju jačanje kapaciteta mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) u vlasništvu žena i u vlasništvu mladih, kroz direktnu grant podršku. Ciljne grupe poziva su MMSP u vlasništvu žena, MMSP u vlasništvu mladih, inovaciono-preduzetnički centar, poslovno-tehnološki inkubator i centar za transfer tehnologija definisani Zakonom o inovacionoj delatnosti, kao i NVO koje se bave oblastima razvoja poslovanja, ženskog preduzetništva, preduzetništva mladih, promocije izvoza itd.

Ugovor o uslugama: Tehnička podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3)

Projekat *Tehnička podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3)* sa budžetom od 285,000.00 eura usmjeren je na uspostavljanje funkcionalnog inovacionog eko-sistema zasnovanog na S3 konceptu kroz izgradnju institucionalnih kapaciteta i unapređenje inovacionih kapaciteta crnogorskih MMSP. Glavni korisnici projekta su Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Fond za inovacije, S3 upravljačka struktura, inovativna MSP. Projekat je počeo sa implementacijom u januaru 2022.godine i uspješno je završen u novembru 2023.godine, kada je održana Finalna konferencija povodom predstavljanja rezultata projekta.

Tokom 2023.godine održana su tri sastanka Upravnog odbora projekta i odobren jedan Polugodišnji izvještaj o napretku projekta i Finalni izvještaj. U drugom kvartalu podniet je i oodbren je zahtjev za produženje perioda implementacije u trajanju od 6 mjeseci (umjesto u maju, kako je inicijalno planirano, projekta je završen u novembru 2023.godine).

Ključne realizovane aktivnosti:

- Izgradnja i jačanje kapaciteta Fonda za inovacije i podrška pripremi inovativnih programa podrške.
- Organizovane radionice koje se odnose na monitoring projekata i evaluaciju učinka programa podrške inovacijama.
- Održane radionice na temu uslova za dodjelu državne pomoći za istraživanje i razvoj i inovacije.
- Pružena podrška razvoju efikasnog upravljačkog okvira za implementaciju S3.
- Pružena podrška u pripremi zajedničkog Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji u saradnji sa MER-om, nekadašnjim Ministarstvom nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstvom kapitalnih investicija.
- Održane radionice za MMSP i ostale inovacione aktore za pripremu koncepata i punih aplikacija, kao i obuke za sprovođenje i izvještavanje u okviru EU grant šeme za S3 projekte.
- Organizovana studijska posjeta relevantnim institucijama/organizacijama u Sloveniji i Hrvatskoj u cilju usvajanja i primjene primjera dobre prakse u oblasti upravljanja i korišćenja EU fondova za podršku inovacijama i pametnoj specijalizaciji.

Grant šema: Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte IPA 2020

U okviru grant šeme *Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte*, u prvoj polovini 2023. godini sprovedene su dvije faze evaluacije i ugovoreno je 8 projekata. Od ukupnog budžeta od 900,000.0 eura ugovoreno je 815,964.5 eura. Ugovori su potpisani u avgustu 2023. godine, sa trajanjem do avgusta 2024. godine. U saradnji sa CFCU-om (MF) u novembru 2023. godine organizovane su obuke za grant korisnike u cilju pružanja podrške u sprovođenju, izvještavanju i promociji aktivnosti u skladu sa EU pravilima.

Ugovor o uslugama: Pružanje horizontalne podrške i jačanje kapaciteta institucija za harmonizaciju i implementaciju zakonodavstva u oblasti Konkurentnost i inovacije

Ugovor o uslugama *Pružanje horizontalne podrške i jačanje kapaciteta institucija za harmonizaciju i implementaciju zakonodavstva u oblasti Konkurentnost i inovacije* sa budžetom od 965,000.00 EUR nastoji da doprinese jačanju kapaciteta institucija u cilju ispunjavanja obaveza u okviru pregovaračkih poglavlja 1, 3 i 8. Planirano trajanje projekta je od juna 2022. do decembra 2024.godine (30 mjeseci). Projekat obuhvata:

- Podršku za sprovođenje jednog od završnih mjerila za Pregovaračko poglavlje 3 kroz uspostavljanje Jedinstvene kontaktne tačke za usluge.
- Podršku za Pregovaračko poglavlje 8 kroz jačanje kapaciteta AZZK-a u u oblasti konkurencije i državne pomoći.
- Podršku za Pregovaračko poglavlje 1 kroz podršku za jačanje kapaciteta institucija koje čine „infrastrukturu kvaliteta“, odnosno Akreditacionog tijela, Uprave za inspekcije poslove i Instituta za standardizaciju.

Tokom 2023.godine održana su dva sastanka Upravnog odbora i odobren je jedan Izvještaj o napretku implementacije projekta. Zbog neadekvatne koordinacije projektom, projektna jedinica Ministarstva ekonomskog razvoja je na bazi konsultacija sa korisničkim institucijama inicirala promjenu vodećeg eksperta. Novi vođa projekta je počeo sa radom u junu 2023.godine.

Komponenta 1 - Pravno usklađivanje i implementacija u oblasti usluga

- Korisnički prijateljski vodič za korisnike Jedinствене kontakt tačke pripremljen i postavljen na veb stranici PSC-a.
- Održana Konferencija povodom predstavljanja aktivnosti na uspostavljanju Jedinствене kontakt tačke (JKT).
- Organizovana Obuka o upravljanju i održavanju Jedinствене kontakt tačke (JKT).
- Pripremljen, izrađen i distribuiran Komunikacioni materijal o JKT-u.
- Pripremljen Nacrt pravilnika o načinu saradnje i razmjeni informacija sa EEA.

Komponenta 2 - Standardizacija i akreditacija

- Organizovane tri obuke o sistemu upravljanja zdravljem i bezbjednošću /ISO 45001/
- Organizovano 7 obuka u oblasti standardizacije o životnoj sredini /Analiza životnog ciklusa, ugljenični otisak i cirkularna ekonomija /ISO 14040, ISO 14064/
- Organizovani Okrugli stolovi na temu ISO 14001 – Sistemi upravljanja životnom sredinom ISO 45001 – Sistem upravljanja zdravljem i bezbjednošću na radu
- Sprovedene 4 praktične obuke o tijelima za ocjenu usaglašenosti u vezi sa ISO standardima

Komponenta 3 – Konkurencija

- Pripremljeno mišljenje o slučaju - Petrol/Energospektar
- Prezentacija elemenata definicije relevantnog tržišta
- Trening seminar o ekonomskoj analizi i relevantnoj definiciji tržišta
- Trening seminar o ekonomskoj analizi u slučajevima kontrole spajanja
- On-the-job obuka i mentorstvo o maloprodajnim cijenama hrane - CPI
- Priručnik za iznenadne inspekcije (Kompletna uputstva za ne najavljene inspekcije)
- Pripremljene Tabele usklađenosti za Poglavlje 8 Komparativna analiza
- Usvojen je Plan komunikacije i vidljivosti APC-a.

Komponenta 3 - Državna pomoć

- Realizovan Plan mentorske podrške za nove službenike u Agenciji za zaštitu konkurencije u oblasti primjene Zakona o kontroli državne pomoći
- Organizovana radionica na temu pomoći u očuvanju i restrukturiranju za davaoце državne pomoći.
- Pružena podrška u ex-ante i ex-post ocjenama i/ili istraživanjima 11 složenih slučajeva državne pomoći
- Analizirano 10 zakona i podzakonskih akata u oblasti državne pomoći

Unapređenje tehničkih kapaciteta institucija uključenih u sektor Konkurentnosti i inovacija – LOT 1: Nabavka IT hardverske opreme za Upravu za inspeksijske poslove (UIP)

Budžet: 297,896.31 eura

Trajanje: 13. juna 2022 – 13. maja 2023.godine (12 mjeseci)

Ugovarač: Lirex BG

Ključne realizovane aktivnosti:

- Oprema je isporučena Upravi za inspeksijske poslove u februaru 2023.godine.
- Provjera na licu mjesta sprovedena je od strane CFCU-a (Ministarstvo finansija) u martu 2023.godine. Utvrđeno je da su artikli isporučeni, instalirani i testirani u skladu sa tehničkom specifikacijama ugovora o nabavci opreme.

Unapređenje tehničkih kapaciteta institucija uključenih u sektor Konkurentnosti i inovacija – LOT 2: Nabavka laboratorijske opreme za Zavod za metrologiju

Budžet: 498,900.31 eura

Trajanje: 9.juna .2023. – 9.juna.2024.godine (12 mjeseci)

Ugovarač: KEFO DOO

Planirane aktivnosti:

- Održan prvi sastanak između predstavnika korisničke institucije (Zavod za metrologiju), ugovaračkog tijela (CFCU – Ministarstvo finansija) i projektne jedinice Ministarstva ekonomskog razvoja u septembru 2023.godine;
- Dostavljen plan isporuke – isporuka opreme će biti realizovana kroz dvije faze od novembru 2023.godine do marta 2024.godine.

Programiranje Instrumenta prepristupne podrške 2021-2027 (IPA III) za sektor Konkurentnost i inkluzivni rast

Instrument EU za podršku reformama - EU Reform Facility (EURF) (IPA 2021)

U toku je priprema aplikacionih formi za akcije koje će biti finansirane i implementirane u okviru instrumenta. Predstavnici IPA jedinice MER-a učestvuju u radu Upravnog odbora za nadgledanje pripreme i sprovođenja akcija u okviru EURF IPA 2021. Tokom 2023. godine održana su tri sastanka Upravnog odbora. IPA jedinica MER-a je dostavila nacрте aplikacionih formi za sljedeće predložene akcije:

- Podrška implementaciji Strategije cirkularne tranzicije do 2030.
- Unapređenje implementacije Zakona o javno-privatnom partnerstvu – podrška u pripremi i implementaciji projekta JPP.
- Unapređenje upravljačke strukture za istraživanje i inovacije i podrška S3 programima.

Priprema Akcionog dokumenta (IPA 2024)

Tokom 2023. godine sproveden set konsultacija sa Delegacijom EU u vezi sa radom na unapređenju Operativnog programa za zapošljavanje i socijalne politike 2024-2027 (Akcionni dokument IPA 2024). IPA jedinica MER-a koordinira proces pripreme jedne akcije - *Grant šema za mobilnost mladih istraživača sa ciljem podsticanja cirkularne i digitalne tranzicije*, u okviru koje je Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija glavna korisnička institucija. Posljednja verzija Akcionog dokumenta dostavljena je Delegaciji EU u novembru 2023. godine.

Koordinacija međunarodne donatorske podrške u saradnji sa Kancelarijom za održivi razvoj (GSV)

U cilju efikasne koordinacije međunarodne donatorske podrške, Ministarstvo ekonomskog razvoja je u junu 2023.godine dostavilo Kancelariji za održivi razvoj – Generalnom sekretarijatu Vlade tabelu sa podacima o tekućim projektima koje sprovodi MER, a koji se finansiraju iz donatorskih sredstava. Shodno posljednjoj informaciji GSV-a iz oktobra, svi ranije dostavljeni podaci biće integrisani u jedinstvenu informacionu platformu u okviru koje će se u narednom periodu nastaviti ažuriranje podataka i praćenje realizacije projekata.

Koordinacija i sprovođenje projekata koji se finansiraju iz Programa prekogranične saradnje Italija-Albanija-Crna Gora

➤ ***SMART ADRIA BLUE GROWTH Interreg IPA CBC IT-AL-ME***

- Vodeći partner: Ministarstvo ekonomskog razvoja
- Partneri na projektu: Crna Gora (Ministarstvo evropskih poslova i Privredna komora Crne Gore, pridruženi partner), Italija: Regija Pulja, Regija Molize i Unioncamere Puglia (Unija privrednih komora regije Pulja) i Albanija: Ministarstvo evropskih i vanjskih poslova Albanije i UCCIAL (Unija privrednih komora Albanije).
- Vrijeme trajanja projekta: 15. maja 2019 – 31. decembra 2023.godine.
- Budžet projekta 2.111.496,69 eura (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)
- Budžet MER-a: 628,809.58 eura (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)

Projekat se odnosi na mapiranje perspektivnih privrednih sektora u oblasti plavog rasta/ribarstva i unapređenje okvira za razvoj MSP u oblasti plavog rasta. Imajući u vidu da je oblast plavog rasta u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, projektni tim se fokusirao na oblast inovacija i implementaciji S3 Strategije u oblasti plavog rasta. Ovaj projekat ima značaj za službenike koji su uključeni u realizaciju istog u

pogledu samostalnog upravljanja projektom, sprovođenja tenderskih postupaka u svojstvu ugovornog tijela i pripreme za upravljanje strukturnim fondovima.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Izrađeno tehničko projektno rješenje za izgradnju Pogona za preradu ribe i morskih proizvoda.
- Organizovane radionice za pisanje koncepata i punih aplikacija za EU grant šemu u oblasti ženskog preduzetništva i preduzetništva mladih.
- Pružena podrška u organizaciji Sajma nauke i inovacija.
- Organizacija i učešće na Završnoj konferenciji projekta (Bari, Italija)
- Priprema Završnog izvještaja o implementaciji projekta.

Prekogranična razmjena sa ciljem razvoja kulture i kreativnih industrija–3C Interreg IPA CBC IT-AL-ME

Vodeći partner: Ministarstvo kulture i medija Crne Gore

Partneri na projektu: Crna Gora (Ministarstvo ekonomskog razvoja), Italija: Regija Pulja - Odjeljenje za turizam, ekonomiju, kulturu i teritorijalni razvoj, Regija Molize, Fondacija kulture, Molize i Fondacija Gramsci, Pulja, pridruženi partner) i Albanija: Ministarstvo kulture, Institut za zaštitu spomenika kulture "Gani Strazimiri" i Nacionalni centar za kinematografiju, pridruženi partner)

Vrijeme trajanja projekta: 15. maja 2019 – 30. decembra 2023.godine.

Budžet projekta: 4,281,675.26 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)

Budžet Ministarstva ekonomskog razvoja: 91,457.50 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)

Projekat doprinosi razvoju kreativnog sektora i kreativnih industrija u Crnoj Gori. U okviru projekta restaurirana je zgrada zatvora u Starom gradu u Kotoru i pretvorena u Kulturni hab namijenjen lokalnim stvaraocima, malim i srednjim preduzećima koje se bave kreativnim industrijama i rezidencijalnoj umjetnosti.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Sprovedena procedura za nabavku opreme za Kulturni hab koja je finansirana iz budžeta Ministarstva ekonomskog razvoja
- Pružene ekspertske usluge za potrebe održavanja obuka i jačanja kapaciteta za razvoj prototipa proizvoda u okviru kreativnih industrija
- Pružene ekspertske mentorske usluge u oblasti kampanje Kickstarter, podrška registraciji patenata i novih tehnologija kao i mentoring u kreiranju biznis plana u okviru Kulturnog huba u Kotoru
- Organizacija obuka za korisnike grant projekata u okviru Grant šeme *Unapređenje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća kroz podršku ženskom preduzetništvu i preduzetništvu mladih IPA 2020* (sprovođenje postupka nabavki, izvještavanje, finansijski menadžment).
- Prikupljanje dokumentacije i priprema Završnog izvještaja o implementaciji projekta.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja donešenim u decembru 2023. godine, Direktorat za evropske integracije i EU fondove nastavilo je sa radom kao dio Direktorata za međunarodnu saradnju, evropske integracije i implementaciju EU fondova.

7. Odjeljenje za unutrašnju reviziju

U Odjeljenju za unutrašnju reviziju obavljaju se poslovi revizije koji se odnose na: operativno planiranje, organizovanje i obavljanje unutrašnje revizije svih poslovnih funkcija iz nadležnosti Ministarstva u skladu sa Međunarodnim standardima unutrašnje revizije i Etičkim kodeksom unutrašnjih revizora, a u cilju poboljšanja poslovanja; procjenu sistema finansijskog upravljanja i kontrolu na osnovu upravljanja rizicima; izradu izvještaja unutrašnje revizije koje dostavlja ministru i odgovornom licu organizacione jedinice kod koje je obavljena revizija; obavljanje posebne revizije na zahtjev ministra i revizije korišćenja sredstava Evropske unije; praćenje sprovođenja preporuka datih u izvještajima iz prethodno obavljenih revizija; davanje savjeta i stručnih mišljenja kada se uvode novi sistemi i procedure; izradu strateškog i operativnih planova i programa

rada koji su osnova za realizaciju funkcije unutrašnje revizije kao i praćenje i izvršenje istih; izradu periodičnih i godišnjeg izvještaja o radu unutrašnje revizije; saradnju sa Direktoratom za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru Ministarstva finansija, što uključuje i obavezu dostavljanja godišnjeg izvještaja; saradnju sa Državnom revizorskom institucijom, međunarodnim i domaćim strukovnim institucijama i udruženjima; praćenje i predlaganje edukacije unutrašnjih revizora u skladu sa međunarodnim standardima unutrašnje revizije; praćenje sprovođenja preporuka Državne revizorske institucije, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

U toku januara izrađen je konačan izvještaj horizontalne pilot revizije "Upravljačka odgovornost" u okviru projekta finansiranog od strane EU "Unapređenje sistema budžetiranja, višegodišnjeg budžetskog okvira i sistema javne interne finansijske kontrole.

Takođe izrađen je nacrt izvještaja revizije procesa izdavanje odobrenja za obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti u Direkciji za upravni postupak u turizmu. Date su tri preporuke i nakon usaglašavanja preporuka sa Direktorom Direkcije za upravni postupak u turizmu donešen je konačan izvještaj.

Usled promjene naziva ministarstva u Ministarstvo za ekonomski razvoj i turizam, kao i promjene organizacione strukture, kao i prema Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (Službeni list Crne Gore, broj 75/18), Povelji unutrašnje revizije i Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, rukovodilac Odjeljenja za unutrašnju reviziju je izradio Strateški plan rada unutrašnje revizije za period 2023-2025.godina, broj: 002-4021/22-14630/1 od 30.decembra 2022. godine, koji odobren od strane ministra. Strateški plan unutrašnje revizije predstavlja strategiju aktivnosti Odjeljenja za unutrašnju reviziju u periodu od tri godine i odražava viziju razvoja unutrašnje revizije.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma za 2023. godinu, broj: 03-401/22-2963/2 od 30.decembra 2022.godine donešen je u skladu sa članom 24 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Službeni list CG”, br. 75/18). Godišnji plan rada unutrašnje revizije pripremljen je kroz identifikovanje revizorskog univerzuma, procjenu rizika kao i procjenu revizorskih kapaciteta.

Revizorski univerzum predstavljaju programi, procesi i aktivnosti koji se odvijaju u ministarstvu. Shodno tome, definisane su oblasti revizije, kojima je dodijeljen određeni nivo rizika, po prethodno sprovedenoj procjeni rizika.

Godišnjim planom rada unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma za 2023.godinu planirane su četiri revizije, i to:

- Plaćanje po osnovu faktura, rješenja, ugovora i putnih naloga u Radio difuznom centru;
- Plaćanje po osnovu faktura, rješenja, ugovora i putnih naloga u Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore;
- Proces javnih nabavki u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma;
- Korišćenje službenih vozila i potrošnja goriva u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma.

Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana unutrašnje revizije za 2022. godinu, broj: 014-401/23-788/5 dostavljen je Ministarstvu finansija 14.februara 2023. godine na osnovu člana 29 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018).

Takođe na osnovu člana 29 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018), dostavljen je godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije Agenciji za zaštitu konkurencije, Zavodu za metrologiju, Radio difuznom centru i Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore. Isti su ove institucije dostavile Ministarstvu finansija – Direktoratu za centralnu harmonizaciju.

U skladu sa Strateškim planom unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma 2023-2025 godine, broj: 002-4021/22-14630/1 i Godišnjim planom rada unutrašnje revizije za 2023. godinu, broj: 03-401/22-2963/2 od 30.decembra 2022.godine, Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izvršilo reviziju procesa plaćanja po osnovu faktura, rjesenja, ugovora i putnih naloga u Radio difuznom centru. Reviziju je obavila Bojana Radunović – Rukovodilac Odjeljenja za unutrašnju reviziju Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma. Radio difuznom centru je poslato obavještenje o vršenju revizije, broj: 014-401/23-1485/1 od 17.marta 2023. godine, u kome su obavješteni o cilju, obuhvatu kao i datumu početka planirane revizije. Obavljen je razgovor sa Izvršnim direktorom Radio difuznog centra, kao i sa Pomoćnicom izvršnog direktora za ekonomske i

pravne poslove. Nakon obavljene revizije pripremljen je Nacrt izvještaja revizije sa preporukama, koji je dostavljen na razmatranje Izvršnom direktoru.

Glavni zaključci do kojih je revizor došao u postupku vršenja revizije, su:

- Testiranje dokumentacije pokazalo je da su plaćene fakture kompletnog sadržaja, odnosno da sadrže sve bitne elemente fakture, kao i da su odobrene od strane Izvršnog direktora. Plaćene fakture sadrže prpratnu dokumentaciju (ugovor, otpremnice itd.) u situacijama kada se zahtjeva isto.
- Revizijom je utvrđeno da postoji interna procedura za evidentiranje i plaćanje ulaznih faktura, broj:02-1359 od 15.aprila 2022.godine, koja je u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.
- Revizijom je utvrđeno da se putni nalozi ne izdaju i ne pravdaju u skladu sa članom 6 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.
- Dnevnice za službena putovanja su pretežno isplaćivane zaposlenima koji rade u stručnim službama na održavanju i nadzoru objekata i opreme na svim lokacijama u Crnoj Gori.
- Utvrđeno je da su isplaćivane dnevnice za službena putovanja za lokacije koje su na udaljenosti ispod 30 kilometara od mjesta rada zaposlenog, što nije u skladu sa čl. 5 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.
- Pola dnevnice isplaćivano je za vrijeme preko tri časa a do 12 časova, na osnovu Kolektivnog ugovora Radio difuznog centra , što nije u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Tokom vršenja revizije date su dvije preporuke sa kojima se složio Izvršni direktor radio difuznog centra. Odjeljenju za unutrašnju reviziju je 06.juna 2023.godine dostavljen dopis broj: 02-2749/1 koji se odnosi na nacrt izvještaja i u kome su prihvaćene date preporuke i zadat je rok za sprovođenje preporuka.

U skladu sa Strateškim planom unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma 2023-2025 godine, broj: 002-4021/22-14630/1 i Godišnjim planom rada unutrašnje revizije za 2023. godinu, broj: 03-401/22-2963/2 od 30.decembra 2022.godine, Rukovodilac Odjeljenja za unutrašnju reviziju je izvršio reviziju procesa korišćenje i održavanje službenih vozila i potrošnja goriva. Obavještenje o vršenju revizije, broj: 014-401/23-5645/1 od 01.septembra 2023.godine je poslato Službi za pravne poslove, finansije i tehničku podršku. U obavještenju je najavljeno kada je planirano da revizija počne, kao i koji je cilj i obuhvat revizije. Obavljen je uvodni intervju sa v.d. sekretarkom kao i sa službenikom koji je ovlašten kao odgovorno lice za vozni park ministarstva. Urađen je nalog za reviziju kao i program rada- plan izvođenja revizije. Procijenjeno je 15 ključnih rizika kao i 15 kriterijuma. Urađen je konačan izvještaj ,broj: 014-401/23-5645/3 koji je dostavljen v.d. sekretarki na izjašnjenje.

Glavni zaključci revizije do kojih je revizor došao u postupku vršenja revizije su:

- Utvrđeno je da ne postoji akt kojim je ministar do 1.decembra 2022. godine utvrdio broj službenih vozila za narednu godinu neophodnih za nesmetan rad ministarstva.
- Uvidom u dokumentaciju utvrđeno da samostalni referenti – vozači posjeduju ovlaštenje za korišćenje službenih vozila.
- Utvrđeno je da je rješenjem, broj: 016-102/23-3828/2 određeno odgovorno lice za vozni park Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, koje je zaduženo za nadzor nad korišćenjem službenih vozila.
- PN obrasci i Nalozi za kontrolu upotrebe službenih vozila i potrošnju goriva su nepotpuni i nisu u formi koja je propisana Uredbom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore.
- Zamjena djelova na službenim vozilima vrši se uz odobrenje sekretara uz prethodnu saglasnost ovlaštenog lica.
- Evidencija o zamjeni djelova i održavanju vozila vodi se u elektronskoj formi u računovodstvu kroz SAP program.
- Potrošnja goriva ne prelazi mjesečni limit potrošnje, kao i da se na ekonomičan način upravlja budžetskim sredstvima

Obavljen je odjavni intervju, gdje je sekretarki predstavljen nacrt izvještaja. Date su dvije preporuke, koje su prihvaćene od strane sekretarke. Konačan izvještaj revizije procesa korišćenje i održavanje službenih vozila i potrošnja goriva donesen je 10.oktobar .2023.godine sa Akcionim planom za sprovođenje datih preporuka.

U skladu sa Strateškim planom unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma 2023-2025 godine, broj: 002-4021/22-14630/1 i Godišnjim planom rada unutrašnje revizije za 2023. godinu, broj: 03-401/22-2963/2 od 30.decembra 2022.godine, Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izvršilo reviziju procesa javne nabavke. Poslato je obavještenje Službi za pravne poslove, finansije i tehničku podršku u kome su navedeni ciljevi i obuhvat vršenja revizije. Obavljen je uvodni intervju sa službenicom za javne nabavke. Urađen je nalog za reviziju kao i program rada- plan izvođenja revizije. Procijenjeno je 16 ključnih rizika kao i 16 kriterijuma. Urađen je konačan izvještaj, broj: 014-401/23-6655/4 od 10.januara 2024.godine.

Glavni Zaključci i Preporuke revizije do kojih je revizija došla u postupku vršenja revizije dati su u nastavku:

- Revizija koja je obavljena odnosila se na 2022. i 2023.godinu.
- Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da postoji pisano Interno pravilo za sprovođenje javnih nabavki broj:016-102/23-3841/1, kao i interno pravilo za postupanje ministarstva prilikom sprovođenja jednostavne nabavke, broj:016-102/23-3042/1.
- Javne nabavke se planiraju Godišnjim planom javnih nabavki za svaku godinu, a na osnovu usvojenog godišnjeg budžeta Ministarstva.
- Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji utvrđeno je da je samo jedno lice raspoređeno za obavljanje poslova javnih nabavki, što predstavlja ozbiljan rizik ukoliko to lice nije dostupno ili se suoči sa preprekama u obavljanju svojih dužnosti.
- Uvidom u Plan javnih nabavki za 2022.godinu i 2023.godinu potvrđeno je da su isti usvojeni u skladu za rokom propisanim Zakonom o javnim nabavkama.
- Uz Zahtjev za pokretanje postupka jednostavne nabavke ne dostavlja se potvrda Kancelarije za finansijsko računovodstvene poslove i javne nabavke da li ima sredstava u budžetu za pokretanje javne nabavke.
- Godišnji rezultat Plana javnih nabavki se prati na osnovu izvještavanja.
- Ugovori zaključeni po osnovu javnih nabavki su plaćeni u iznosima koji su ugovorom definisani.
- Čuvanje dokumentacije se vrši na potpuno adekvatan način.

Date su tri preporuke, koje su prihvaćene od strane sekretarke. U okviru konačnog izvještaja urađen je Akcioni plan sa licima i rokovima za sprovođenje preporuka.

Usled promjene organizacione strukture ministarstva, kao i naziva ministarstva u Ministarstvo za ekonomski razvoj, a u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018) urađen je Strateški plan rada unutrašnje revizije za period 2024-2026 godine, koji odobren od strane ministra. Na osnovu Strateškog plana urađen je Godišnji plan rada unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja, broj: 016-401/23-8068/2. Godišnji plan rada unutrašnje revizije pripremljen je kroz identifikovanje revizorskog univerzuma, procjenu rizika kao i procjenu revizorskih kapaciteta.

Godišnjim planom rada unutrašnje revizije Ministarstva ekonomskog razvoja za 2024. godinu planirano je pet revizija i to:

- Revizija programa za unapređenje konkurentnosti u privredi.
- Revizija planiranja i izvršenja programskog budžeta.
- Evidencija osnovnih sredstava.
- Revizija IT podrške zaposlenim u Ministarstvu ekonomskog razvoja.
- Plaćanje po osnovu faktura, rjesenja, ugovora i putnih naloga u Zavodu za metrologiju.

8. Odjeljenje za integritet

U Odjeljenju za integritet vrše se poslovi koji se odnose na: izradu Plana integriteta Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i praćenje njegove implementacije; predlaganje mjera za unapređenje integriteta; koordinaciju i praćenje realizacije programskih sadržaja edukacije i treninga u oblasti izgradnje i jačanja integriteta; koordinaciju rada svih organizacionih jedinica u oblasti jačanja integriteta; promociju značaja integriteta i izradu etičkog kodeksa; pripremu i izradu informacija i izvještaja iz djelokruga izgradnje integriteta; održavanje i čuvanje registara, izvještaja, planova i drugih dokumenata koja predstavljaju tekovinu procesa

izgradnje i jačanja integriteta; vođenje evidencije o primljenim poklonima u Ministarstvu; vođenje drugih poslova iz djelokruga Odjeljenja.

Odjeljenje za integritet kao novoformirano Odjeljenje Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma u vremenskom period od 01.januara do 31.oktobra 2023. godine, a od 31.oktobra 2023. godine Ministarstvo ekonomskog razvoja, je u protekloj godini osim tehničkog i kadrovskog jačanja i stvaranja uslova za rad u punom kapacitetu je obavljalo stalne kontrole i praćenja svih vidova neetičkog i neprofesionalnog ponašanja zaposlenih u Ministarstvu, kao i poslove koji se odnose na poslovanje državnih preduzeća u turizmu.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI

1. Kontrola i praćenje poslovanja preduzeća

- Kontrola rada i praćenje poslovanja preduzeća HTP „Budvanska rivijera” Budva (strateška partnerstva);
- Urađena je procjena imovine za preduzeće „HTP „Ulcinska rivijera” Ulcinj, vezano za prodaju urbanističke parcele kod autobuske stanice Ulcinj, a u svrhu korišćenja sredstava od prodaje za rješavanje likvidnosti preduzeća i namirivanja zaposlenih radnika po osnovu tužbenih zahtjeva za neisplaćene godišnje odmore u prethodnom periodu;
- Stalna koordinacija i praćenje statusa vezano za procese Arbitraže pred sudom između HTP „Sveti Stefan”, HTP “Miločer”, HTP “Budvanska rivijera” i “Adriatic properties” DOO;
- Koordinacija u pružanju finasijske pomoći preduzeću HTP “Miločer”.
- U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore broj 07-330/23-1534/2 od 06.aprila 2023. godine, a na zahtjev HTP „Miločer“ Budva, uz koordinaciju Odjeljenja za integritet, odobrena je finasijska pomoć u iznosu od 198.000,00 € od strane Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma u korist HTP „Miločer” Budva, u svrhu premošćivanja finasijskih problema u preduzeću, izazvanim kao posledica lošeg upravljanja prethodnog menadžmenta i arbitražnog postupka pred sudom u Londonu.
- Kontinuirano obavljanje poslova vezano za privatizaciju HTP „Boka” AD Herceg Novi.
- Ističemo učešće rukovodioca Odjeljenja na sjednici Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte, koja je održana 20.aprila 2023. godine, a na kojoj su razmatrane dalje aktivnosti u vezi statusa Ugovora o prodaji akcija društva HTP “Boka” AD – Herceg Novi. U diskusiji je naglašeno da je, kao rezultat loše privatizacije i neodgovornog odnosa nadležnih institucija u višegodišnjem periodu, došlo do blokiranja vrijedne imovine na atraktivnim lokacijama, sa višestrukim štetnim posljedicama za razvoj turističke ponude, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou. Savjet je ocijenio da će jedan od prioriteta u narednom periodu biti da se pronađe rješenje za izlazak iz ove neprihvatljive situacije i preduzmu efikasni pravni koraci kako bi se ova vrijedna imovina vratila u državno vlasništvo. U tom cilju, odlučeno je da se formira radna grupa sa zadatkom da, u saradnji sa eksternim konsultantom, preispita realizaciju Ugovora o prodaji akcija ovog društva i da Vladi predloži rješenje za izlazak iz postojeće situacije.
- Stalna komunikacijama i koordinacija rukovodioca Odjeljenja za Integritet sa predstavnikom NVO “Udruženje radnika Vektra Boka” za rješavanje statusa bivših radnika HTP „Vektra Boka” Herceg Novi.

2. Promotivne aktivnosti

U prethodnom periodu je rađeno i na marketinškom planu. Na zvaničnom sajtu Ministarstva je izrađena posebna web stranica, na kojoj je taksativno navedeno i jako pregledno dato: šta je Odjeljenje za integritet, kako ono postupa u borbi sa svim vidovima neetičkog i neprofesionalnog ponašanja u konačnom sprečavanje svih vidova koruptivnog ponašanja zaposlenih, kako prijaviti korupciju i dr.Kako je ovo jedino Odeljenje koje funkcioniše na ovaj način od svih ministarstava, puno je urađeno na promociji istog na svim susretima posvećenim ovom problemu koji je i globalni (korupcija na svjetskom nivou i kod nas), kao i u direktnoj komunikaciji sa drugim ministarstvima i Agencijom za sprečavanje korupcije, koja je krovna institucija za borbu protiv ove počasti, a od koje Odjeljenje dobilo pohvale za saradnju u dosadašnjem periodu od kada je Odjeljenje počelo sa radom, a koja je neophodna da bi zajednički djelovali na ovom planu.

OSTALE AKTIVNOSTI

1. Članstvo u radnim grupama

Rukovodilac Odjeljenja za integritet, kao aktivni član četiri radne grupe, učestvuje u sjednicama, radu, pripremi i dostavljanju dokumentacije za oblasti koje su u nadležnosti istih i to:

- Radna grupa za Poglavlje 23 za pristup EU „Program ekonomskog državljanstvo“;
- Radna grupa “RAI” - međunarodne radne grupe za region Balkana za sprečavanje korupcije u državama regiona;
- Radna grupa za izradu propisa kojima se utvrđuje naknada za korišćenje nepokretnosti u državnoj imovini;
- Radna grupa za izradu Zakona o obnovi nakon raznih vrsta elementarnih i drugih nesreća.

2. Članstvo u Komisijama za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede

Aktivno učešće i članstvo u Komisijama za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede:

- Komisija za realizaciju programske linije za nabavku opreme velike vrijednosti.

Aktivan rad i praćenje postupaka na portalu. Redovno učešće na sjednicima za realizaciju programske linije za nabavku opreme velike vrijednosti: administrativna provjera primljenih prijava, donošenje odluke o odobrenju/odbijanju prijava, utvrđivanje predloga odluke o visini dodijeljene subvencije itd.

- Komisija za sprovođenje monitoringa u okviru programske linije za podršku malim ulaganjima.

Realizovan monitoring u 95 (devedeset pet) preduzeća, neposrednim uvidom na lokaciji poslovnih objekata na teritoriji cijele države, provjera utrošenosti sredstava i izvještavanje za svakog korisnika ugovorene subvencije.

3. Primopredaja službene dokumentacija

Izvršen je popis i primopredaja službene dokumentacije između Ministarstva ekonomskog razvoja i Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Navedena dokumentacija se odnosi na poslovanje državnih turističkih preduzeća, koja su prešla u nadležnost Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

4. Edukacija i usavršavanje

Koontinuirana edukacija i usavršavanje zaposlenih u Odjeljenju učešćem na brojnim seminarima i obukama na temi integriteta, etike, mobinga i korupcije u organizaciji Uprave za ljudske resurse, Privredne komore i Agencije za sprečavanje korupcije.

UPRAVNI POSTUPAK

1. Predmet broj: 016-102/23-5610/2, odgovor Agenciji za sprečavanje korupcije, na zahtjev (Gen.sekretarijata Vlade Crne Gore), vezano za prihode po osnovu članstva u Nacionalnom savjetu za analizu i praćenje sigurnosti snabdijevanja energijom i energentima;
2. Predmet broj: 016-102/23-5611/2, odgovor Agenciji za sprečavanje korupcije, na zahtjev (Gen.sekretarijata Vlade Crne Gore), vezano za prihode po osnovu članstva u Radnom timu za pripremu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2022-2024 i Radnoj grupi za Poglavlje 6;
3. Predmet broj: 016-102/23-5611/3, odgovor na zahtjev Agenciji za sprečavanje korupcije, vezano za podatke o ostvarenim prihodima na osnovu članstva u Komisiji;
4. Predmet broj: 016-402/23-4026/3, odgovor Agenciji za sprečavanje korupcije, vezano za dopis u vezi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, član. 38, stav 2;

GODIŠNJI IZVJEŠTAJI

Na osnovu Zakona o sprečavanju korupcije, Sl. List CG, br. 053/14 i 042/17, Agenciji za sprečavanje korupcije dostavljeni su sledeći izvještaji:

- Izvještaj o sprovođenju plana integriteta za 2022. godinu, broj: 016-102/23-2144/1;
- Izvještaj o primljenim sponzorstvima i donacijama u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma za 2022. godinu od 30. marta 2023. godine;
- Izvještaj o primljenim poklonima javnih funkcionera u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma od 28. marta 2023. godine;
- Godišnji Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2022. godinu, dostavljen 14. februar 2023. godine Ministarstvu finansija (Direktorat za centralnu harmonizaciju i razvoja unutrašnjih kontrola).

Tokom 2023. godine, postignuti su dobri rezultati na polju jačanja integriteta Ministarstva ekonomskog razvoja. Realizovane su gotovo sve mjere i aktivnosti koje direktno utiču na smanjenje rizika koji mogu ugroziti Integritet Ministarstva.

U narednom periodu je u planu preduzimanje mjera koje će direktno uticati na jačanje integriteta Ministarstva:

- Implementacija Internog pravila o mobingu, sastaviti obavještenje o mobingu koji će potpisati svaki zaposleni i koja će činiti sastavni dio personalnog dosijea službenika;
- Odrediti više lica, medijatora koji će posredovati u slučajevima mobinga;
- Sačiniti Izjavu o upoznavanju zaposlenih sa etičkim kodeksom, koji će zaposleni biti u obavezi da potpišu i koja će činiti sastavni dio personalnog dosijea službenika;
- Odrediti lice za evidenciju poklona javnih funkcionera i utvrditi proceduru za odlaganje i skladištenje poklona (dopuniti postojeće *Interno pravilo o sadržaju i načinu vođenja evidencije poklona*);
- Obezbijediti siguran prostor za odlaganje i čuvanje poklona, koji u momentu primanja javnog funkcionera, postaju državna imovina.

Navedene mjere će biti uvrštene u novi Plan integriteta Ministarstva ekonomskog razvoja, čija je izrada planirana u toku 2024. godine.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja donešenim u decembru 2023. godine, Odjeljenje za integritet nastavilo je sa radom kao Kancelarija za integritet, u okviru Službe za pravne, opšte, kadrovske, finansijske poslove i javne nabavke.

9. Kabinet ministra

U Kabinetu ministra obavljaju se poslovi koji se odnose na: organizacione i administrativno - tehničke poslove potrebne za ostvarivanje funkcije ministra; koordinaciju, saradnju, pribavljanje dokumentacije i materijala od drugih organizacionih jedinica Ministarstva, u skladu s odlukama i nalogima ministra; obezbjeđivanje blagovremenog i potpunog informisanja ministra o pojavama, događajima i saznanjima od značaja za rad Ministarstva; komunikaciju prema Vladi i drugim organima državne uprave i lokalne samouprave i građanima; stručne i administrativne poslove u vezi sa realizacijom programa rada i aktivnostima ministra, obavljanje analiza i istraživanja u vezi sa pitanjima od strateške važnosti za poslove iz nadležnosti ministra; pripremu materijala za sastanke ministra; organizaciju sastanaka ministra; pripremanje materijala za potrebe ministra; pripremu sjednica kolegijuma ministra i praćenje sprovođenja zaključaka; poslove protokola za potrebe ministra, pripreme posjeta stranih zvaničnika, kao i druge poslove od značaja za ostvarivanje funkcije ministra; blagovremeno, kontinuirano i tačno informisanje javnosti o aktivnostima ministra i Ministarstva; priprema potrebnih saopštenja, biltena, publikacija i drugih štampanih materijala, video materijala i sl.; analiziranje izvještavanja domaćih i stranih medija, pripremanje dnevnih, sedmičnih, mjesečnih i godišnjih informacija o izvještavanju medija iz nadležnosti ministarstva; organizovanje konferencija za štampu, foruma, skupova, prezentacija Ministarstva, na kojima se daju obavještenja javnosti o radu ministra i ministarstva; verifikaciju sadržaja za objavljivanje; organizovanje i davanje smjernica za istupanje ministra i predstavnika Ministarstva u medijima; ostvarivanje saradnje sa Biroom za odnose sa javnošću Vlade i medijima, kao i druge poslove od značaja za ostvarivanje funkcije ministra.

U kabinetu ministra ekonomskog razvoja, tokom 2023. godine, u kontinuitetu su realizovane aktivnosti koordinacije i praćenja bilateralnih susreta, konferencija, radnih sastanaka i javnih obraćanja ministra Gorana Đurovića u Crnoj Gori i inostranstvu, za potrebe ostvarivanja i predstavljanja funkcije ministra ekonomskog razvoja i turizma, a od 31. oktobra ministra Nika Gjeloshaja, kao ministra ekonomskog razvoja.

Tokom 2023. godine redovno su se sprovodile aktivnosti koje se odnose na poslove odnosa sa javnošću, kroz svakodnevnu komunikaciju sa zaposlenima, saradnicima, medijima, međunarodnim i domaćim partnerima kao i građanima.

Tokom svog mandata u izvještajnom periodu, ministar Đurović je boravio u radnoj posjeti Ljubljani (Slovenija), gdje je uzeo učešće na međunarodnom Sajmu turizma i aktivnog turizma Alpe – Adria.

Ministar Đurović je učestvovao na međunarodnom sajmu turizma u Beogradu (Srbija). Ministar je boraveći u Beogradu imao sastanak sa turističkim privrednicima Srbije, bilateralni sastanak sa ministrom sporta i

omladine Srbije Huseinom Memićem, dao je izjave za RTCG, Gradsku TV i RTS i imao je uživo gostovanja na RTV i TV Tanjug.

Delegacija Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, koju je predvodio ministar Goran Đurović, učestvovala je na Međunarodnom turističkom forumu FESTA, u Tirani. Događaj u Tirani održan je u organizaciji Ministarstva turizma i životne sredine Republike Albanije i Svjetske turističke organizacije (UNWTO), pod pokroviteljstvom generalnog sekretara Svjetske turističke organizacije, gospodina Zuraba Pololikashvili i premijera Albanije, gospodina Edi Rame. Tokom Foruma održan je panel na temu „Uloga vlada u formiranju turističkih agendi u budućnosti“, na kojem je učestvovao ministar Đurović. Ministar je na ovom panelu govorio na temu zajedničke turističke ponude regiona Zapadnog Balkana. Pored Crne Gore, zemlje učesnice panela bile su i Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Republika Turska, Bugarska, San Marino, Grčka i Litvanija. Tokom trajanja Foruma ministar Đurović je imao brojne bilateralne sastanke.

Delegacija Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, koju je predvodio ministar Goran Đurović, je u maju 2023. godine uzela učešće na XVIII Bijenalu arhitekture u Veneciji.

Ministar ekonomskog razvoja i turizma, uzeo je učešće na Forumu ministara ekonomije i finansija Zapadnog Balkana i Biznis forumu, Tirana, 25. i 26. septembar 2023. godine.

Ministar Đurović, se tokom izvještajnog perioda, sastao se i razgovarao o aktuelnim temama sa brojnim ambasadorima, predstavnicima međunarodnih i domaćih organizacija i partnera.

U izvještajnom periodu, ministar Đurović se susreo sa: sa ambasadorom Republike Sjeverne Makedonije u Crnoj Gori, Zećirom Ramčilovićem, ambasadorom Republike Turske ,Baris Kalkavanom, ambasadorom Republike Francuske, Kristijanom Timonijeom, ambasadorom Kraljevine Saudijske Arabije, Gori Faisiolom Gihazi Ismail Hifzijem, ambasadorom NR Kina, Fan Kunom.

Uspješna saradnja Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, nastavlja se i u mandatu ministra Đurovića, pa su konstruktivni sastanci sa predstavnicom ove organizacije, Danielom Gašparikovom i saradnicima, u više navrata bili prilika za razvijanje zajedničkih aktivnosti i projekata od značaja za cjelokupnu zajednicu.

Više radnih sastanaka, okruglih stolova, posjeta konferencijama, ministar Đurović je realizovao sa predstavnicima Privredne komore, JP Morsko dobro, Delegacijom regije Normandija, specijalnim izaslanikom predsjednika Republike Koreje Sung Min Jangom, delegacijom Republike Srbije, sa predstavnicima najvećih turoperatora Uzbekistana, sa generalnom direktoricom u Evropskoj komisiji Kerstin Jornom, Zanatskom komorom, predstavnicima Ekonomskog fakulteta, zamjenikom izvršnog sekretara Ekonomske komisije UN za Evropu Dmitrijem Marijasinom, sa predstavnicima trgovačkih lanaca, prehrambene industrije i distributera u Crnoj Gori.

Ministar Đurović je učestvovao i govorio na više konferencija, međunarodnih skupova i događaja. Učestvovao na više turističkih manifestacija, dodjela nagrada u seoskom turizmu, dodjele nagrada Asocijacije menadžera, posjete opštinama.

Tokom izvještajnog perioda, ministar Đurović je u cilju unapređenja saradnje potpisao Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa između One Crna Gora d.o.o. Podgorica i Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, kao i Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa između One Crna Gora d.o.o. Podgorica i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore. Ministar ekonomskog razvoja i turizma, Goran Đurović, zajedno sa predstavnicima Ministarstva kapitalnih investicija i Ministarstva nauke, potpisao je Memorandum o saradnji sa Danielom Gašparikovom, stalnom predstavnicom UNDP-a u Crnoj Gori. Ovaj memorandum predstavlja iskorak u sprovođenju aktivnosti koje doprinose ostvarivanju ciljeva Zelene Agende. U cilju daljeg unapređivanja bilateralnih odnosa i saradnje između Crne Gore i Kraljevine Saudijske Arabije, u komunikaciji između dva ministarstva nadležna za resor turizma, iskazan je interes za zaključivanje Memoranduma o saradnji u oblasti turizma između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstva turizma Kraljevine Saudijske Arabije.

Povodom svih ključnih tema i aktivnosti, kojima se Ministarstvo bavilo tokom ovog perioda, ministar Đurović se, odazvao pozivima za javne nastupe, intervjuje, izjave, kako u sredstvima informisanja, tako i na konferencijama, okruglim stolovima, savjetima, radnim tijelima i prilikom susreta za zvaničnicima.

Na televizijama TV Vijesti, RTCG, Prva TV, Nova M, Adria TV, Gradska TV, RTV Budva, imao je više puta izjave i gostovanja u živom programu, o trenutnoj ekonomskoj situaciji, ekonomskim pokazateljima situacije, zimskoj i ljetnjoj turističkoj sezoni, jačanju hotelskih kapaciteta, sezonskom zapošljavanju i drugim važnim temama. U skladu sa prioritetom osnaživanja lokalnih samouprava, ministar Đurović je posjetio više opština, sa tendencijom nastavka obilaska lokalnih samouprava.

Nakon preuzimanja dužnosti 31. oktobra 2023. godine ministar Nik Gjeloshaj nastavlja sa aktivnostima i obavezama u Ministarstvu ekonomskog razvoja.

U Izvještajnom periodu ministar Nik Gjeloshaj susreo se sa ambasadorom SAD-a Džudi Rajzing Rajke, ambasadorom Italije Andreinim Marsellom, šefom kancelarije Evropske banke za obnovu i razvoj u Crnoj Gori Ramonom Zakarijom, šefom JICA Balkan kancelarije Ueki Massakirom, ambasadorom Francuske Anne-Marie Maskay.

Tokom ovog perioda ministar Gjeloshaj otvorio je završnu CEFTA week konferenciju, predsjedavao sjednicom Savjeta za konkurentnost kao i predložio Vladi određene mjere po pitanju inflacije.

Ministar Gjeloshaj je sa predstavnicima Ministarstva boravio u radnoj posjeti Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija. Nakon ove radne posjete ministar Gjeloshaj je u Briselu predvodio crnogorsku delegaciju povodom komunikacije o novom Planu rasta za Zapadni Balkan.

10. Služba za pravne poslove, finansije i tehničku podršku

U Službi za pravne poslove, finansije i tehničku podršku obavljaju se poslovi koji se odnose na: praćenje i primjenu propisa iz oblasti radnih odnosa; pripremanje pojedinačnih akata kojima se utvrđuju prava, obaveze i odgovornost službenika i namještenika; obavljaju se poslovi koji se odnose na upravljanje, planiranje i razvoj ljudskih resursa; prijem i raspoređivanje službenika i namještenika; ostvarivanje prava i obaveza iz radnog odnosa zaposlenih; praćenje službeničkih karijera; planiranje obuka zaposlenih; formiranje personalnih dosijea i vođenje kadrovske evidencije službenika i namještenika; ažuriranje podataka u Centralnu kadrovsku evidenciju; prijavljivanje i odjavljivanje službenika i namještenika kod nadležnih fondova i drugih državnih organa; praćenje disciplinskih postupaka, posredovanje u slučajevima zabrane zlostavljanja na radu (mobing), izrada i praćenje realizacije Kadrovske plana; ostvarivanje saradnje sa Zaštitnikom imovinskopravnih interesa Crne Gore, Agencijom za mirno rješavanje radnih sporova i drugim javnopravnim organima u cilju rješavanja pitanja od značaja za ostvarivanje pravnih interesa Ministarstva; izrada opštih pravnih akata Ministarstva; slobodan pristup informacijama; primanje, raspoređivanje, evidentiranje i dostavljanje akata u rad i njihovo otpremanje; arhiviranje predmeta; fotokopiranje i umnožavanje; poslove vozača – kurira, računovodstvene i finansijske poslove; projektovanje i izvršavanje Budžeta; praćenje namjenske upotrebe sredstava usmjerenih za obavljanje djelatnosti iz nadležnosti Ministarstva; praćenje finansijske realizacije svih ugovora koje je zaključilo Ministarstvo; sačinjavanje potrebnih informacija u vezi stanja finansijskih sredstava; obračunavanje plata službenika i namještenika; izrada plana javnih nabavki i sprovođenje postupaka javne nabavke; praćenje tendera i ukupne potrošnje; praćenje i kontrolu finansijske realizacije ugovora zaključenih u postupku javnih nabavki; poslove uvođenja i razvoja informacionih tehnologija za potrebe Ministarstva; vođenje informacionog sistema za podršku rada Ministarstva; održavanje softvera i baza podataka iz nadležnosti Ministarstva; učešće u izradi i održavanju WEB stranica i Portala Ministarstva; obavljanje poslova povezivanja nacionalnog informacionog sistema sa svjetskom mrežom informacija o pravima intelektualne svojine (WIPO-net); saradnju sa nevladinim sektorom, drugim organima državne uprave i lokalne samouprave; kao i druge poslove u skladu sa propisima.

Kancelarija za pravne i opšte poslove

Ministarstvo ekonomskog razvoja je u 2023. godini, zaprimilo ukupno 111 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, povodom kojih je ovlašćeno lice za vođenje upravnog postupka sprovelo i meritorno riješilo 111 upravnih postupaka. U skladu sa članom 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, na sajtu Ministarstva redovno su ažurirani podaci koji se odnose na proaktivni pristup informacijama (vodič za pristup informacijama, javni registri i javne evidencije, programi i planovi rada, izvještaji i druga dokumenta o radu i stanju, nacrti, predlozi i konačni tekstovi strateških dokumenata i planova i programa za njihovo sprovođenje, nacrti i predlozi zakona i drugih propisa, pojedinačni akti i ugovori o raspolaganju finansijskim sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom, spisak državnih službenika i namještenika, spisak javnih funkcionera i liste obračuna njihovih zarada, rješenja i druge pojedinačne akte koji su od značaja za prava, obaveze i interese trećih lica i informacije kojima je po zahtjevu pristup odobren), što je konstatovano u redovnoj kontroli Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Pred Centrom za alternativno rješavanje sporova, Upravnim i Osnovnim sudom u Podgorici, u toku 2023.godine, bilo je aktivno preko 30 postupaka, radi naknade štete iz radnog odnosa, u kojem se kao tužena strana javlja Ministarstvo ekonomskog razvoja. U cilju što bolje i sveobuhvatnije odbrane interesa Države Crne Gore, ostvarena je i unapređena saradnja sa Zaštitnikom imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, i drugim nadležnim javno-pravnim organima.

U skladu sa pozitivno-pravnim propisima iz oblasti radnih odnosa, redovno su donošena rješenja o pravima i obavezama državnih službenika, dok u 2023.godini nije bilo pokrenutih disciplinskih postupaka protiv službenika Ministarstva, niti postupaka pokrenutih shodno Zakonu o zabrani zlostavljanja na radu (mobbing).

U toku 2023.godine, ukupno **8116** predmetna evidentirano je u arhivi Ministarstva.

Kancelarija za kadrovske poslove i ljudske resurse

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl.list CG", br.49/22, 52/22, 56/22, 82/22, 110/22 i 139/22) utvrđena je nova organizacija rada državne uprave na osnovu koje je Ministarstvo ekonomskog razvoja nastavilo sa radom pod nazivom Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, sa djelokrugom i nadležnostima utvrđenim ovom Uredbom.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 09. septembra 2022.godine, utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, broj: 016-102/22-10115/18, koji je stupio na snagu dana 22.septembra 2022. godine.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“,br.002/18, 034/19 i 008/21), Zakonom o budžetu za 2023.godinu („Službeni list CG“,br.152/22), Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, broj: 016-102/22-10115/18 od 22.09.2022. godine i Uredbom o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene Kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade („Službeni list CG“,br.050/18), pripremio Kadrovski plan za 2023.godinu.

U Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, ukupno je sistematizovano radnih mjesta sa 227 izvršilaca (224 izvršilaca pored ministra i državnih sekretara), od čega je 135 službenika dobilo rasporedno rješenje po važećoj sistematizaciji. Ukupan broj zaposlenih izvršilaca Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma je 163 izvršilaca, od čega je 130 izvršilaca, na neodređeno vrijeme, 5 izvršilaca na određeno vrijeme (4 generalna direktora i 1 sekretar ministarstva), 4 izvršioca v.d.generalna direktora na određeno vrijeme, 6 izvršilaca na mirovanje, 11 izvršilaca nije raspoređeno po važećem Pravilniku, 4 izvršioca koriste naknadu i 3 izvršioca su privremeno raspoređena u drugom državnom organu.

Kadrovskim planom je planiralo zapošljavanje, za 24 izvršioca, i to: 5 izvršilaca iz kategorije visoko rukovodni kadar na određeno vrijeme, 17 izvršilaca iz kategorije Ekspertski kadar i 2 izvršioca iz kategorije Ekspertsko-rukovodni kadar, na neodređeno vrijeme. U izvještajnom periodu, u skladu sa Kadrovskim planom, u 2023. godini završena je procedura popune 21 radnog mjesta (17 javnih oglasa i 4 javna konkursa), dok za dva javna konkursa i jedan javni oglas nije realizovana procedura popune radnih mjesta.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je pokrenulo tri (3) postupka za popunu radnih mjesta čija popuna nije predviđena Kadrovskim planom Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma za 2023.godinu, a shodno članu 148 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG",br.002/18, 034/19, 008/21 i 37/22), kako su ta radna mjesta u toku kalendarske godine ostala upražnjena prestankom radnog odnosa državnog službenika, odnosno namještenika u državnom organu ili zbog organizacionih izmjena i/ili neophodnosti popune radnog mjesta.

U izvještajnom periodu, službenici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma pohađali su obuke po programu Uprave za ljudske resurse, kao i obuke organizovane od strane drugih institucija, između ostalog na teme: Mirno rješavanje radnih sporova, Upravni postupak, Izrada zakona i drugih propisa u skladu sa pravno tehničkim pravilima za izradu propisa i smjernicama za usklađivanje propisa Crne Gore sa pravnim poretkom Evropske unije, Pravni poredak EU, Načelo supremacije i direktnog efekta prava EU, Izrada Kadrovskog plana, Principi funkcionisanja zapadnobalkanskog investicionog okvira i priprema projektnih prijava, Sprovođenje sektorske budžetske podrške EK, Godišnje izvještavanje, Priprema i izdavanje garancija funkcionalnosti Sistema za pojedinačne programe EU podrške uključujući tretmana ključnih indikatora

Sistema, Priprema godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju kontrola, Sprovođenje javnih konsultacija i javnih rasprava u pripremi zakona i strategija, Javne nabavke, Postupak pred Komisijom za žalbe, Slobodna pristup informacijama, Tajnost podataka, Zakon o javnim nabavkama.

Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove i javne nabavke

Finansijsko-računovodstveni poslovi

U okviru Kancelarije za finansijsko-računovodstvene poslove, u izvještajnom periodu pripremljeni i dostavljeni su finansijski izvještaji budžeta za I, II i III kvartal 2023. godine, godišnji izvještaji za 2022. godinu, kao i ostali izvještaji iz nadležnosti Kancelarije. U izvještajnom periodu redovno su vršena plaćanja pristiglih obaveza, pripremane odluke o plaćanju obaveza, ažurirani registri zahtjeva za plaćanje i knjiženi računi glavne knjige, pripremani i objedinjavani mjesečni podaci za obračun zarada, kao i ostale interne evidencije. Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove stara se o izvršenju budžeta ministarstva, praćenju utroška finansijskih sredstava koja su godišnjim zakonom o budžetu odobrena za rad.

Plan budžeta

Zakonom o budžetu za 2023. godinu potrošačkoj jedinici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, odobren je ukupan iznos sredstava od 14.413.679,61 euro. Tekući budžet na kraju izvještajnog perioda, nakon preusmjeravanja sredstava i nakon usvajanja Zakona za izmjenu zakona o budžetu za 2023. godinu („Sl. List CG“, br 106/23 od 29.11.2023. godine), a kojim je program Turistička djelatnost koji se nalazio u okviru budžetske strukture ministarstva, preuzet u okvir budžeta Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, a usled reorganizacije državne uprave, iznosio je 13.906.448,42 eura.

Navedeni iznos sredstava raspodijeljen je u okviru šest programa, i to:

- Trgovina, zaštita konkurencije, potrošača i intelektualne svojine i unaprijeđenje poslovnog ambijenta sa budžetom od 1.129.287,21 euro
- Turistička djelatnost sa budžetom od 3.126.807,64 eura
- Industrijski i regionalni razvoj sa budžetom od 2.931.160,35 eura
- Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti sa budžetom od 4.251.125,32 eura
- Elektronske komunikacije i poštanska djelatnost sa budžetom od 734.811,47 eura
- Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma sa budžetom od 1.072.565,54 eura. Zakonom o izmjeni zakona o budžetu za 2023. godinu i raspodjeli sredstava sa Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera program nosi naziv Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva ekonomskog razvoja sa budžetom od 660.690,89 eura

Izvršenje budžeta

U 2023. godini, utrošeno je ukupno 10.583.429,23 eura što čini 76,10% tekućeg budžeta. Potrošnja po programima:

- U okviru programa Trgovina, zaštita konkurencije, potrošača i intelektualne svojine i unaprijeđenje poslovnog ambijenta, kome je opredijeljen iznos od 1.129.287,21 euro, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 982.314,27 eura, što čini 86,99% tekućeg budžeta programa. U sklopu programa su dva potprograma sa ukupno devet aktivnosti, i to:

Potprogram Spoljna trgovina i ekonomski odnosi sa inostranstvom u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti pregovaranja, zaključivanja i implementacije međunarodnih sporazuma; sprovođenje upravnih postupaka u oblasti spoljnotrgovinskog prometa; upravljanje i nadzor nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje sprovođenja aktivnosti u djelu slobode prekograničnog pružanja usluga i međunarodne promocije i predstavljanje države na sajmovima i izložbama u inostranstvu.

Potprogram Unutrašnja trgovina i zaštita intelektualne svojine u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti izrade normative u oblasti intelektualne svojine, zaštite potrošača, konkurencije i infrastrukture kvaliteta; upravni postupci u oblasti intelektualne svojine, zaštite potrošača i infrastrukture kvaliteta; međunarodna saradnja u oblasti intelektualne svojine i razvoj zaštite potrošača.

- U okviru programa Turistička djelatnost, kome je opredijeljen iznos od 3.126.807,64 eura, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 2.395.503,00 eura, što čini 76,61% tekućeg budžeta programa. U sklopu programa su četiri potprograma sa ukupno 15 aktivnosti, i to:

Potprogram Strateško planiranje i međunarodna saradnja u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti strateškog planiranja u turizmu; digitalizacije u turizmu i praćenja prometa i projektne aktivnosti međunarodne saradnje u oblasti turizma.

Potprogram Unapređenje turističkog ambijenta u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti jačanja turističkog tržišta–podsticaji u oblasti turizma; unapređenje turističke infrastrukture sa pratećim sadržajima; realizacija aktivnosti iz akcionog plana za strategiju razvoja turizma i akcionih planova za ruralni, kulturni i zdravstveni turizam; digitalna transformacija i osnaživanje turističkog brenda i projekat „Odgovorni turizam“.

Potprogram Podsticanje, promocija i investicije u turizmu u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti konsultantskih usluga iz domena praćenja investicionih projekata; međunarodne i domaće investicione promotivne aktivnosti, studijska putovanja i stručna usavršavanja; analize postojećeg regulativnog okvira u turističkoj industriji sa predlogom mjera za unaprijeđenje biznis ambijenta za investiranje u turizam i ugostiteljstvo; podrška mikro, malim i srednjim preduzećima u oblasti investicija u turizmu i izrada brošura o investicionom ambijentu i potencijalnim investicijama.

Potprogram Normativni poslovi i upravni postupak u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti upravnih i normativnih postupaka.

- U okviru programa Industrijski i regionalni razvoj, kome je opredijeljen iznos od 2.931.160,35 eura, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 2.500.870,30 eura, što čini 85,32% tekućeg budžeta programa.

U sklopu programa su pet potprograma sa ukupno deset aktivnosti, i to:

Potprogram Unaprjeđenje i implementacija strateškog i zakonodavnog okvira za efikasniji industrijski i regionalni razvoj u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti izrade izvještaja o realizaciji Akcionog plana za implementaciju industrijske politike Crne Gore 2012-2023 za 2022. godinu i izrada Akcionog plana za implementaciju industrijske politike Crne Gore za 2023. godinu; izrada Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2023-2028; implementacija UNIDO Programskog okvira za Crnu Goru i implementacija projekta Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori za 2023. godinu.

Potprogram Standardizacija i akreditacija u sklopu kojeg se realizuju obaveze prema Akreditacionom tijelu Crne Gore u vidu prenosa sredstava kroz redovne mjesečne transfere. Ukupno odobreni iznos sredstava potprogramu namijenjen za ovu realizaciju iznosio je 400.000,00 eura.

Potprogram Programski okvir za unaprjeđenje konkurentnosti industrije i sveukupnog regionalnog razvoja u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti programa za razvoj i unaprjeđenje prerađivačke industrije i programa za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu, kroz unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije, razvoj klastera i zanatstva.

Potprogram Unaprjeđenje i implementacija zakonodavnog okvira za efikasniji industrijski i regionalni razvoj u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti normativnih poslova u oblasti industrijskog i regionalnog razvoja i praćenje/monitoring arbitražnih postupaka u nadležnosti direktorata.

Potprogram Podrška pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji u oblasti jačanja konkurentnosti i inovacija u sklopu kojeg se realizuje aktivnost koja se odnosi na koordinaciju rada pregovaračke strukture iz nadležnosti ministarstva, ispunjavanje obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i planiranje IPA projekata.

- U okviru programa Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti, kome je opredijeljen iznos od 4.251.125,32 eura, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 3.133.409,77 eura što čini 73,71% tekućeg budžeta programa. U sklopu programa su tri potprograma sa ukupno pet aktivnosti, i to:

Potprogram Unapređenje poslovnog okruženja za razvoj preduzetništva u sklopu kojeg se realizuje aktivnost pripreme, donošenja, koordinacije i sprovođenja razvojnih politika u funkciji jačanja privrede.

Potprogram Unapređenje konkurentnosti privrede u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti unapređenja konkurentnosti privrede kroz mjere finansijske i nefinansijske podrške, kroz sprovođenje programskih linija koje imaju za cilj podsticaj investicija, razvoj industrije i prerađivačko-proizvodnih kapaciteta; podsticaj izvoza, digitalizacije i podsticaji za cirkularnu ekonomiju, kao i podrške za specifične grupe, tj. žene, mladi i zanatlije, kao i programi mentoringa i sprovođenje preduzetničkih ciklusa edukacije.

Potprogram Upravljanje reputacijom države, komuniciranje nacionalnog brenda i marketing aktivnosti u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti proaktivne i koordinisane komunikacije vrijednosti nacionalnog brenda i priprema i sprovođenje, edukacija za relevantne subjekte u cilju unapređenja njihovih znanja i informisanosti o značaju nacionalnog brenda.

- U okviru programa Elektronske komunikacije i poštanska djelatnost, kome je opredijeljen iznos od 734.811,47 eura, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 604.067,61 euro što čini 82,21% tekućeg budžeta programa. U sklopu programa su dva potprograma sa ukupno dvije aktivnosti, i to:

Potprogram Elektronske komunikacije u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti uređenja i nadzora elektronskih komunikacija, poslovnog ambijenta u oblasti elektronskih komunikacija, unapređenje dostupnosti i povećanja kapaciteta mobilnih širokopoljnih usluga.

Potprogram Poštanska djelatnost u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti unapređenja i nadzora poštanske djelatnosti, kao i uređenje načina obavljanja univerzalne i drugih poštanskih usluga.

- U okviru programa Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, kome je opredijeljen iznos od 1.072.565,54 eura, u izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 754.563,64 eura što čini 70,35% tekućeg budžeta programa. U sklopu ovog programa je jedan potprogram sa ukupno dvije aktivnosti. Zakonom o izmjeni zakona o budžetu za 2023. godinu i raspodjeli sredstava sa Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera program nosi naziv Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva ekonomskog razvoja kome je opredijeljen iznos od 660.690,89 eura. U izvještajnom periodu potrošnja je iznosila 212.700,64 eura što čini 32,19% tekućeg budžeta programa. U sklopu programa je jedan potprogram sa dvije aktivnosti, i to:

Potprogram Stručni i operativni poslovi Ministarstva ekonomskog razvoja u sklopu kojeg se realizuju aktivnosti koje se odnose na upravljanje i administraciju ministarstva u cilju ostvarivanja vidljivih rezultata u kontinuiranom radu, kao i upravljanje objedinjenim javnim nabavkama.

Javne nabavke

U skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama (Službeni list Crne Gore, br.74/19), i Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki ("Sl.list CG", BR. 61/20, 65/20, 71/20, 74/20, 102/20, 51/21 i 03/23), Ministarstvo ekonomskog razvoja, donijelo je u zakonski predviđenom roku, Plan javnih nabavki za 2023. godinu kojim je definisano 4 postupka javnih nabavki (otvorenih postupaka) i 19 postupaka jednostavnih nabavki. Izmjenom broj 1 plana javnih nabavki definisano je 20 postupaka jednostavnih nabavki, dok je broj otvorenih postupaka ostao isti (4). Izmjenom broj 2 Plana javnih nabavki povećava se broj jednostavnih nabavki na 24, dok broj otvorenih postupaka ostaje nepromijenjen.

Putem CEJN-a sprovedeno je 4 otvorena postupka, 3 su uspješno završena dok je 1 poništen. Takođe, putem CEJN-a je sprovedeno 11 postupaka jednostavne nabavke, dok su ostale jednostavne nabavke (ispod 8.000,00 eura) sprovedene direktnim prihvatanjem profakture/predračuna ili ugovora od strane određenih ponuđača u zavisnosti od vrste predmeta i vrijednosti nabavke.

U skladu sa članom 27 stav 4 i 5 Zakona o javnim nabavkama, Ministarstvo je u zakonom predviđenom roku podnijelo sljedeće izvještaje: Polugodišnji izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke za period od 1. januara do 30. juna 2023. godine, Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke, za period 01. januara do 31. decembra. 2023. godine. Osim toga, izrađene su Metodologija analize rizika u vršenju kontrole u postupcima javnih nabavki i Evidencija sukoba interesa, odnosno kršenje antikorupcijskog pravila za 2023. godinu. Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je u skladu sa Uredbom o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki, blagovremeno dostavilo nadležnom organu za centralizovane javne nabavke koji u ime državnih organa i organa državne uprave sprovodi iste - Upravi za katastar i državnu imovinu, Plan potreba za centralizovanim javnim nabavkama Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je za 2023.godinu u skladu sa iznosima sredstava koja su odobrena za objedinjene javne nabavke Zakonom o budžetu za 2023. godinu, kao i tehničke specifikacije i sve neophodne informacije za sprovođenje postupaka centralizovanih javnih nabavki (za nabavke: kancelarijski materijal, gorivo i motorna ulja, kancelarijski namještaj, osiguranje imovine – pokretne i nepokretne kojom raspolaže Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, osiguranje državnih službenika i namještenika).

U izvještajnom periodu, službenik za javne nabavke Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma pohađao je obuke po programu Uprave za ljudske resurse, kao i obuke organizovane od strane drugih institucija, na temu: "Javne nabavke" i "Elektronski sistem javnih nabavki".

Kancelarija za informacione sisteme i informacione usluge

Kancelarija za informacione tehnologije i informacione usluge je formirana u martu 2019. godine kao dio Službe za opšte poslove i finansije nekadašnjeg Ministarstva ekonomije. Do danas, Kancelarija vrlo uspješno odrađuje svoj dio posla, iako je imala veliki kadrovski deficit s obzirom na veličinu ministarstva i širokog opsega poslova kojim se ministarstvo bavi.

S obzirom na činjenicu da smo bili pod sajber napadom u avgustu 2022. godine, susreli smo se sa ozbiljnim izazovom koji smo uspjeli vrlo brzo i efikasno da prevaziđemo. Poslije uspješnog podizanja svih postojećih sistema u vlasništvu ministarstva (nije izgubljen nijedan kritični podatak), početkom 2023. godine uspješno je završen projekat migracije platforme programi.gov.me (Platforma za podnošenje i evaluaciju zahtjeva u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede) kao i podizanja novog Centralnog turističkog registra (ctr.gov.me) kao i novog Patentnog registra (interna aplikacija). U drugom kvartalu je uspješno završen i projekat Montenegro Village Explorer (mnevillage.gov.me), aplikacija koja primarno ima namjenu promocije ruralnog turizma u Crnoj Gori. Takođe u drugom kvartalu je uspješno odrađeni projekat revitalizacije serverske infrastrukture (u vlasništvu Ministarstva ekonomskog razvoja) koja je bila meta sajber napada. Poslije analize stanja, pokrenute su radnje čišćenja i skeniranja iste, koja je i pored nove fizičke nadogradnje (povećanje resursa), uspješno podignuta i spremna za korišćenje. Skeniranje i pregledanje infrastrukture je završeno, u saradnji sa BAES Cyber Security kompanijom iz Velike Britanije, koja ima potpisan sporazum o saradnji sa Vladom Crne Gore. Zvanični izvještaj od njih još nije dostavljen.

Izrađen je novi informacioni sistem za potrebe administracije i upravljanja, koji od svojih funkcionalnosti ima nove module za finansijsku operativu, finansijsko računovodstvo, IOPPD, OPPND, Podaci za banke, M4, M8, kao i modul za osnovna sredstva.

Podignuta i interna aplikacija za prijavu zadataka/problema i izvještavanje o svim intervencijama koje su vezane za poslovanje Kancelarije za IT. Aplikacija je u testnoj fazi, i planirana je da krene sa radom tokom 2024. godine. Tim Kancelarije za IT ministarstva aktivno je uključen (kao članovi zasebnih komisija) za evaluaciju i monitoring u više programskih linija, a primarno Programske linije za podršku digitalizaciji, kao i da je koordinacija kompletne platforme u nadležnosti kancelarije za IT u smislu administracije i aktivne komunikacije sa izvođačem. Takođe, Kancelarija za informacione tehnologije i informacione usluge je zadužena za administraciju Single Access Portala biznis.gov.me i u početnoj fazi pripreme projektna dokumentacije za upgrade funkcionalnosti portala u skladu sa digitalnim trendovima (Vještačka inteligencija - AI).

U decembru 2023. godine, u saradnji sa WIPO-om (World Intellectual Property Office) urađena je migracija postojeće baze žigova i dizajna na novu infrastrukturu i podizanje inovirane interne aplikacije **IPAS** koja služi za unos žigova, dizajna. Pored svih navedenih aktivnosti, tim iz Kancelarije za IT je zadužen (kao imenovani ministarstva) za kreiranje i izmjene modula na portalu ministarstva, za kreiranje sadržaja na portalu e-uprave, na portalu otvorenih podataka, kao i na portalu ISPI (informacioni sistem za planiranje srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore).

Izazovi:

1. Kancelarija od samog osnivanja samostalno djeluje u izvršavanju zadataka, ali u većini slučajeva prima zahtjeve direktnim putem od kolega, bez posredovanja nadređenih, i u visokim procentima uspješno realizuje iste, ali samim tim se smanjuje transparentnost učinkovitosti, što dijelom planiramo da prevaziđemo internom aplikacijom za prijavu zadataka/problema i izvještavanje o svim intervencijama koje su vezane za poslovanje Kancelarije za IT.
2. Jedan dio imenovanja službenika Kancelarije za IT ne ide preko nadređenih (komisije, radne grupe, evaluacije...) što dodatno smanjuje transparentnost rada i implicira samostalnost u radu.
3. Podići svijest kolega o važnosti uključivanja IT-a na vrijeme (početne faze) u projektne zadatke koji se tiču nabavke informacionih sistema i opreme.
4. Jedan od ključnih problema je budžet za IT koji je bio na nezavidnom nivou, pogotovo stavka za nabavku opreme, koja je bila minimalna za ovako veliki resor, dok za razne licence i obuke nije bilo sredstava. Obuke za ICT su od krucijalnog značaja, imajući u vidu da se trendovi u ICT industriji ubrzano mijenjaju.

5. Poteškoće zadržavanja zaposlenih zbog konkurentnije ponude (trenutno 2 službenika na „pozajmicama“ u drugim institucijama).

PREDLOG MJERA ZA UNAPRJEĐENJE STANJA

U narednom periodu Ministarstvo ekonomskog razvoja će nastaviti posvećeno da realizuje sve svoje obaveze shodno Programu rada Vlade, Programu rada Ministarstva, kao i brojne druge obaveze i aktivnosti koje ovo Ministarstvo ima u svojoj nadležnosti shodno strateškim i normativnim aktima.

Kroz uspostavljeni strateški okvir i realizaciju mjera i aktivnosti definisanih u okviru godišnjih akcionih planova, kontinuirano se radi na unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje sektora MMSP, razvoja politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja i ekonomskog osnaživanja žena, a sve sa ciljem jačanja konkurentne pozicije MMSP, sa posebnim osvrtom na žene i mlade. U narednom periodu potrebno je nastaviti sa adekvatnim setom mjera finansijske i nefinansijske podrške privredi sa posebnim akcentom na digitalnu transformaciju biznisa i zelenu tranziciju, uz veće investicije praćene unapređenim investicionim i poslovnim ambijentom, kao i jačanju preduzetničkih znanja i vještina MMSP sektora u cilju dostizanja ekonomije zasnovane na znaju i inovacijama kako kroz program mentorstva tako i kroz sprovođenje različitiuh vidova preduzetničkih ciklusa edukacije na osnovu sprovedenih analiza potreba za obukom sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća.

U skladu sa strateškim ciljevima definisanim Nacionalnom strategijom cirkularne tranzicije do 2030. godine i smjernicama koji ista pruža, a u skladu sa UN - Agendom 2030 i Pariskim sporazumom, potrebno je raditi na podršci privrednim subjektima na njihovom putu prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, podršci lokalnim samoupravama u oblasti cirkularne ekonomije i unapređenju preduzetničkih znanja i kompetencija privrednih subjekata kako bi bolje razumijeli koncept cirkularnog modela poslovanja.

Kao značajno važan aspekt, kroz Strategiju je prepoznata potreba razvoja lokalnih zajednica i lokalnog ekonomskog održivog razvoja, gdje će se kroz različite aktivnosti podsticati podizanje svijesti javnosti i promjene razmišljanja kako samih građana, tako cjelokupne lokalne zajednice u određenoj regiji, u pogledu efikasnog korišćenja prirodnih resursa i prilagođavanja i djelovanja u skladu sa principima cirkularne ekonomije. U tom pogledu, Ministarstvo ekonomskog razvoja će se u narednoj godini fokusirati na mapiranje potencijala i mogućnosti prilagođavanja lokalne zajednice na cirkularnu ekonomiju, promociji održivih investicija, kreiranju poslovne strategije kroz program industrijske simbioze, i konkretno i na povećanju broja „zelenih“ inicijativa. Dodatno, Ministarstvo je kroz IPA III instrument EURF, kandidovao je različite aktivnosti za podsticanje implementacije Strategije cirkularne ekonomije, u okviru kojih je među najznačajnije predviđeno pružanje podrške u pripremi Programa industrijske simbioze. Kao naredni korak prepoznata je mogućnost za finansiranje implementacije Programa kroz Plan rasta.

U narednom periodu je neophodno raditi na implementaciji Strategije razvoja nacionalnog brenda 2022-2026 i ostvarivanju zadatih ciljeva, sa posebnim akcentom na kreiranje jedinstvene i unificirane prezentacije države, ali i razvojnih i promotivnih aktivnosti koje doprinose poboljšanju međunarodne vidljivosti i prepoznatljivosti Crne Gore, kako na nivou države, tako i na sektorskom nivou. Da bi se omogućila implementacija ove politike, neophodno je izabrati vizuelni identitet nacionalnog brenda. Imajući u vidu da se ni u toku druge godine sprovođenja strateškog dokumenta, nisu stekli uslovi za utvrđivanje vizuelnog identiteta nacionalnog brenda (isti nije mogao biti utvrđen, jer se nisu stekli formalno-pravni uslovi) bez kojeg je implementacija same politike skoro pa nemoguća, ovo predstavlja jedan od ključnih izazova u postizanju napretka u predmetnoj politici. Vizuelni identitet treba da bude kreiran na način da grafički oslikava narativ koji je Crna Gora odabrala da predstavi inostranoj javnosti, a koji je zasnovan na vrijednostima i potencijalima koje želi da predstavi.

Vizija Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. je ravnomjerniji regionalni razvoj za život po mjeri čovjeka, zasnovan na konkurentnosti, inovativnosti, unapređenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji.

Navedeno će se ostvariti kroz sprovođenje 3 strateška cilja, koji se nadovezuju na viziju regionalnog razvoja Crne Gore, kao i na ciljeve iz prethodne SRR, i to:

- Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem;
- Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života i

- Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unapređenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioritarnih sektora i sektora sa potencijalom rasta.

Ministarstvo će u dijelu svojih nadležnosti nastaviti da koordinira svoje pozicije sa pozicijama EU uključujući i pozicije u okviru Svjetske trgovinske organizacije. Takođe, u kontekstu EU integracije, neophodna je dalja implementacija pravne tekovine EU, ali i izrada različitih dokumenata i izvještaja. Vezano za izmjene PEM Konvencije, u toku je sprovođenje odgovarajućih nacionalnih procedura.

Takođe, Ministarstvo će nastaviti da aktivno učestvuje u procesu implementacije Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište 2021-2024 (CRM 2021-2024), kao i da se definisane aktivnosti realizuju planiranom dinamikom. U cilju jačanja regionalne ekonomske saradnje, Ministarstvo će nastaviti da implementira mjere predviđene CRM 2021-2024 i da prati aktivnosti na implementaciji Strategije razvoja jugoistočne Evrope 2030, kao i druge aktivnosti koje su usmjerene na razvoj međunarodnih trgovinskih i ekonomskih odnosa učestvujući u brojnim regionalnim i međunarodnim inicijativama.

U cilju usaglašavanja regulatornog okvira u oblasti elektronskih komunikacija sa EU regulativom, Programom rada Vlade Crne Gore predviđeno je utvrđivanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama, za III kvartal 2024. godine, čime će se izvršiti transponovanje Direktive 2018/1972/EU o Evropskom elektronskom komunikacionom zakoniku u pravni poredak Crne Gore, usklađivanje sa Zakonom o državnoj upravi („Službeni list Crne Gore“, br.78/18 i 70/21), kao i prenošenje dijela EU Direktive 2014/61 čime se uređuje način funkcionisanja fizičke infrastrukture prilagođene mrežama velikih brzina. Pored toga, svrha izrade novog Zakona je pospješivanje razvoja mreža i usluga elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, a time privrednog i društvenog razvoja u državi, uključujući razvoj informacionog društva, obezbjeđivanje pristupa i korišćenja mreža velikih brzina za sve građane i preduzeća, jačanje bezbjednosti javnih elektronskih komunikacionih mreža i usluga, posebno sa aspekta kritične infrastrukture i pružanja usluga, uključujući rizike koje predstavlja 5G tehnologija, kao i obezbjeđivanje razvoja tržišta u sektoru elektronskih komunikacija, efikasno korišćenje radio-frekvencijskog spektra i brojeva, univerzalne usluge i zaštita prava korisnika.

Osim navedenih predloga u odnosu na nadležnosti organizacionih jedinica, u narednom periodu neophodno je planirati unapređenje u oblasti administrativnih ali i prostornih kapaciteta. Takođe, potrebno je raditi na jačanju administrativnih kapaciteta Ministarstva prvenstveno kroz motivisanje postojećih službenika na dodatno usavršavanje, ali i kroz zapošljavanje novih službenika u skladu sa Kadrovskim planom i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja.